

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 8.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

26 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1893.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Οὐδὲν οὕτως ἀδέβαιον καὶ ἀόριστον καὶ μετέωρον, ἅμα δὲ καὶ ἀνθυψυχτικόν, ὅσον ἢ ἐν Ἑλλάδι ἐνεστῶσα πολιτικὴ κατάστασις. — Διοικεῖ κυβερνήσις κοινοβουλευτικῶς κραταιά, καὶ ὅμως πανταχόθεν ἀμφιβολία ἐκφράζονται περὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ τοῦ διαρκεστέρου βίου τοῦ παρόντος ὑπουργείου· ἀνάσσει βασιλεὺς μέχρις ὑπερβολῆς εὐλαβηθεὶς πάντοτε τοὺς πολιτειακοὺς θεσμοὺς τοῦ τόπου, καὶ ἐν τούτοις οὐ διαλείπουσιν αἱ ὑποψαίαι περὶ ἐνδεχομένης ταχυτέρας ἢ βραδυτέρας ἀπελάσεως τῆς κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως· ὑπάρχει λαὸς ἀείποτε διαπρέψας ἐπὶ νομιμοφροσύνη καὶ εὐαγωγίᾳ, καὶ ὅμως κατ' αὐτὰς ἢ δημοσία γνώμη κατέχεται ὑπὸ πυρετοῦ ἀγανακτήσεως, οὐ τὰ συμπτώματα δύνανται νὰ μὴ ὦσιν ὅλως ἀκίνδυνα. — Τὸ φαινόμενον ἀποδεικνύει ὅτι συμβαίνει τι αὐτόθι ὅλως ἔκτακτον, ἰσχυρῶς ἐπιδρῶν ἐπὶ τῆς ψυχολογικῆς διαθέσεως τοῦ δημοσίου καὶ ἐξωθοῦν αὐτὸ εἰς σκέψεις, ἔστιν ὅτε δὲ δυστυχῶς τοὺς ἀδυνετωτέρους καὶ εἰς πράξεις, ἀπαδούσας ὅλως πρὸς τὴν γαλήνην, ἧς ἀπόλυτον ἔχει χρεῖαν ἢ χώρα, ὅπως συνέλθῃ ἀπὸ τῆς ταραχῆς, εἰς ἣν ἐνέβαλεν αὐτὴν τὸ κατάντημα τῆς οικονομικῆς πολιτικῆς τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ ὀυθμίση τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πορείαν κατὰ τοὺς νέους ὅρους ὑπάρξεως, οὗς δημιουργεῖ αὐτῇ τὸ κατάντημα τοῦτο. — Δὲν θέλομεν νὰ ἐνδιατριψόμεν σήμερον εἰς λεπτομεροῦ τῶν αἰτίων τῆς καταστάσεως ταύτης ἔργον, ἀλλ' οὐδ' ἀποδίδομεν εἰς τὰ γενόμενα τὸν χαρακτῆρα, δι' οὗ ὁ πολιτικὸς ἀνταγωνισμὸς, οἰκτρῶς ἐκπίπτων τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ σκοποῦ, θέλει νὰ περιβάλῃ αὐτά· νομίζομεν ὅμως ὅτι εἶνε καιρὸς νὰ κατανοήσωσι πάντες, ἀρχοντές τε καὶ ἀρχόμενοι, συμπολιτευόμενοι τε καὶ ἀντιπολιτευόμενοι, βουλευταὶ τε καὶ λαὸς, ὅτι στοι-

χειωδέστατον καθῆκον πατριωτισμοῦ ἐπιβάλλει κατασίγασιν τινὰ τῶν παθῶν καὶ συμφερόντων, ἀνευ τῆς ὁποίας κίνδυνος μὴ τὰ ἀποτελέσματα τῶν κυβερνητικῶν ἀποτυχιῶν ὑπερβῶσι καὶ αὐτὸ τὸ ἐνεστὼς ἀλγεινότερον ἠθικὸν ὄριον αὐτῶν καὶ ἀποβῶσι πολὺ γενικώτερα καὶ πολὺ ὀλεθριώτερα ἢ ὅτι ἐμφανίζει ἢ ἐνεστῶσα ὑπὸ τὸ πρῶσμα τοῦ πάθους προθεώρησις αὐτῶν. — Αἱ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύουσιν κοινωνικαὶ συνθήκαι ἀπέβαινον τέως ἥττον σχετικῶς κινδυνώδη τὴν ἐκτραχυνσὶν τῶν πολιτικῶν ἀγώνων, ὧν καὶ τὰ λυπηρότατα ἐπακόλουθα ἔσχον πάντοτε παροδικὸν χαρακτῆρα. Δυνάμεθα ὅμως νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐξακολουθήσει τὸ αὐτὸ, καὶ ὅταν δι' ἀκράτως ἐμπαθοῦς πολιτειακῆς συμπεριφορᾶς ἢ κυρία τῆς κοινοβουλευτικῆς ζωῆς τοῦ βασιλείου δύναμις, αὐτὸς ὁ φιλόνομος καὶ εὐάγωγος λαὸς ἢ καὶ μέρος αὐτοῦ μόνον — ἢ πενία δὲ εἶνε γνωστὸν ὅτι γίνεται πολλακίς ὁ κἀκίστος τῶν συμβούλων — ἀφεθῆ ἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν νοσηρῶν κοινωνικῶν στοιχείων, ἅτινα ἀπὸ τῆς ἐνεστῶσης γελοίας αὐτῶν μορμῆς δύνανται, ὅταν εὐρωσὶν ἔδαφος κατάλληλον, ν' ἀποτελέσωσιν ὄργανομένας ἐγκληματικὰς ἐστίας; — Νομίζομεν ὅτι μόνη αὕτη ἢ σκέψις ἀρκεῖ, ὅπως ἐπιτρέψῃ ἡμῖν νὰ καλέσωμεν πάντας εἰς προσοχήν. — Ὡς πρὸς τὴν τακτικὴν ἐργασίαν τῆς κυβερνήσεως, ἦδη κατὰ τὰς τελευταίας ἐξ Ἀθηνῶν πληροφορίας τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ προϋτίθετο νὰ ὑποβάλῃ τῇ Βουλῇ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1894, τοῦ κ. Τρικούπη εἰσχυρομένου τοῦτον διὰ μακροῦ καὶ ἐμπεριστατωμένου λόγου. — Ὁ προϋπολογισμὸς οὗτος λέγεται ὅτι θά περιορίσῃ τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ κράτους εἰς ὀγδοίκοινα ἑξ ἑκατομμύρια μετὰ πραγματικοῦ ἰσοζυγίου, μᾶλλον δέ, κατὰ τὰς κυβερνητικὰς εἰδήσεις, μετὰ λαμβανόντων περισσεύματος δέκα ἑκατομμυρίων, διατεθειμένων πρὸς μερικὴν ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Εὐχόμεθα τοῦτο ἀπὸ καρδίας· ἀλλ' «ἐὰν μὴ ἴδω, οὐ μὴ πιστεύσω».

Ἡ Βουλγαρία, τὰ παθήματα τῶν ἄλλων ἴδια, φαίνεται, μαθήματα ποιουμένη, ἐν τῷ νέῳ προϋπολογισ-

ὄμῳ αὐτῆς εἰσάγει οικονομίας, δι' ὧν ἐλπίζει ν' ἀπο-
τρέψῃ τὸ ἀπειλοῦν καὶ ταύτην οικονομικὸν ναυά-
γιον. — Ἀγνοοῦμεν κατὰ πόσον εἰς τέλος θὰ ἐπιτύχῃ
τοῦ ποθομένου, εἰσαχθεῖσα ἅπαξ καὶ αὐτὴ εἰς τὴν
κατώφερῃ τῶν δανείων καὶ τῶν πολυδαπάνων δη-
μοσίων ἔργων καὶ ἐξοπλισμῶν ὁδόν· πάντοτε ὅμως
ἐγκαιρότερον ἄλλων φαίνεται συνιδούσα τὸν ἀπει-
λοῦντα καὶ αὐτὴν ὄλεθρον.

Ἐν Σερβίᾳ ἡ κυβέρνησις τοῦ κ. Γροῦιτς ἐξακολου-
θεῖ τὸ ἔργον αὐτῆς ἀνευ μεγάλων ἐκ μέρους τοῦ κοι-
νοβουλίου προσκομμάτων, αἰδίως δὲ χωρεῖ ἡ ἐπιψή-
φισις τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἥτις συντελουμένη θὰ
παρεῖχε βεβαίως πλείονα στοιχεῖα διαρκείας εἰς τὸ
ἐνεστὸς ὑπουργεῖον. — Ἀλλὰ ταυτοχρόνως διεξάγε-
ται παραλλήλως καὶ ἕτερον ἔργον, ἡ δίκη τῶν φιλε-
λευθέρων ὑπουργῶν, κατηγορουμένων, ὡς γνωστόν,
ἐπὶ διαφόροις ἀντιδυσταγματικαῖς πράξεσι πρὸς μα-
κροτέραν ἐξασφάλισιν ἑαυτοῖς τῆς ἀρχῆς. — Ἡ ἐνοχὴ
τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ὑπουργῶν εἶνε γεγονός ἀναμφι-
σβήτητον· ὑπάρχουσιν ὅμως λόγοι τινές, πείθοντες
ὅτι ἡ σερβικὴ δικαιοσύνη ἀποφανθήσεται μετ' ἐπιει-
κειᾶς ἐπὶ τῆς δίκης ταύτης. — Ἐν πρώτοις εἰς τὰς
πλείστας τῶν παρανομιῶν, εἰς ἃς ἡ ὑπὸ τὸν κ. Ἀβα-
κούμοβιτς κυβέρνησις κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον ὑπαρ-
ξιν αὐτῆς ἐξετόρησεν, περιέπεσον καὶ πᾶσαι σχεδὸν
αἱ πρὸ αὐτῆς ριζοσπαστικαὶ κυβερνήσεις, ὅπερ τὴν
δίκην περιβάλλει διὰ μονομεροῦς καὶ μεροληπτικοῦ
χαρακτῆρος. — Εἶτα, ὡς ἀπεδείχθη κατὰ τὰς προκα-
ταρτικὰς ἐν τῇ Σκουψίνα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τού-
του συζητήσεις, πολλὰ τῆς κατηγορίας κεφάλαια δὲν
δύνανται νὰ στηρικθῶσιν ὑπὸ τοῦ γράμματος τῶν νό-
μων τοῦ κράτους. — Τελευταῖον αἱ ἐσωτερικαὶ περι-
στάσεις τῆς χώρας, οὕτω τελείως ἀνακυψάσθης ὑπὸ
τοῦ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον δεινῶς μαστίξαντος αὐτὴν
σάλου τῶν πολιτικῶν παθῶν, ἅτινα εὗρον γόνιμον
ἐδαφὸς, ζιπαινόμενον ὑπὸ τῶν περιπειριῶν τοῦ βα-
σιλικοῦ οἴκου, ἐπιβάλλουσι πολλὴν ἐπιψύλαξιν εἰς
πᾶν ὃ τι δύναται νὰ ἐξεγείρῃ αὐθις τὰ πάθη ταῦτα
καὶ νὰ παραδώσῃ τὴν χώραν εἰς νέας πολιτικὰς θεέλ-
λας. — Ἡ διὰ καταδίκης πολιτικῆς ἐξόντωσις μερίδος
ὅλης θὰ ἐπέφερε τὸ κινδυνώδες τοῦτο ἀποτελέσμα,
τούτου δ' ἕνεκα ἐλπίζεται ὅτι αἰσθημάτων ἐπιεικειᾶς
θὰ ὑπαγορεύσῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου.

Ἐν τῇ δυσρικῇ Εὐρώπῃ ἡ τῆς Ἰταλίας κατάστα-
σις δια τὰ ἐν Σικελίᾳ ἰδίᾳ συμβαίνοντα ἐφειλκυσε
ζωηρὰν τὴν προσοχὴν τοῦ δημοσίου. — Ὁ κ. Κρίστινς
ἐντειλάτο δικαιοτέραν τῶν δημοτικῶν φόρων κατα-
νομήν καὶ ἡπιωτέραν κατὰ τὴν εἰσπραξίν συμπερι-
φορὰν, ἅμα δὲ ἀποστολὴν ἰσχυροτέρας στρατιωτικῆς
δυνάμεως· ἀλλ' οὐδέτερον τῶν μέτρων τούτων ἰσχυ-
σεν εἰς κατεύθυνσιν τῶν πνευματικῶν, νέα δὲ ἀποτελέ-
σματα τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν κατοίκων ἠγγέλθησαν, προ-
καλέσαντα καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς αὐτοπροσώπου ἐπὶ
τόπου μεταβάσεως τοῦ νέου πρωθυπουργοῦ. — Οὗτος,
ὅσον νῦντύχησεν ἅμα ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐπανερχόμενος
ἐν τῇ ἀποικιακῇ πολιτικῇ, τῶν ἰταλικῶν στρατευ-
μάτων νίκην ἀξιόλογον καταγαγόντων ἐν Ἀφρικῇ,
τόσον ἀτυχεῖ ἐν τοῖς ἐσωτερικοῖς τοῦ κράτους πράγ-
μασιν, αὐτῆς τῆς ἰδιαίτερας αὐτοῦ πατριδος γινομέ-
νης τῆς κινδυνωδεστερας ἐστίας τῆς διαταραξῆως
τῆς ἡσυχίας. — Ἐλπίζεται λοιπὸν ὅτι ἡ περιστασις

αὕτη θὰ ἐνίσχυε παρ' αὐτῷ ἐτι μᾶλλον τὴν πεποίθη-
σιν περὶ τῆς ἀνάγκης ριζικωτέρας θεραπείας τοῦ μα-
στιζόντος τὸν τόπον κακοῦ, ὅτι δὲ τούτου ἕνεκα τὰ
θρυλούμενα αὐθις περὶ σπουδαιοτέρων ἢ τῶν ἀγγελ-
θεισῶν ἦδη οικονομιῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ προϋπο-
λογισμῷ, αἵτινες, ὡς λέγεται, ἐπιτευχθήσονται διὰ
τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στρατιωτικῶν δω-
μάτων, ἐλαττώσεως δὲ, ἣν ἔλαβον ἦδη ὑπ' ὄψει καὶ οἱ
σύμμαχοι τῆς Ἰταλίας καὶ ἐκόντες ἄκοντες παρέσχον
τὴν συγκατάθεσιν αὐτῶν, πραγματοποιήσονται τέλος.

Ἐν Γαλλίᾳ τὸ πλημμελειοδικεῖον Ἀγγουλέμης ἐξέ-
δωκε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ περὶ τὴν ἐπὶ ταῖς ἐν Αἰγ-
μόρτην ταραχαῖς κατηγορουμένων, ἦν δὲ αὕτη ἄθωο-
τικὴ πάντων. — Ἡ ἐτυμγορία αὕτη τῆς γαλλικῆς
δικαιοσύνης κατεκρίθη ὡς μεροληπτικὴ καὶ ἐνθαρρῦ-
νουσα τὸ παρὰ ταῖς γαλλικαῖς ἐργατικαῖς τάξεις ἀπό-
τινος ἀρξάμενον νὰ ἐμφανίζεταί μισοξενικὸν πνεῦμα.
— Ἡ κατάκρισις ἀναμφιδόλως εἶναι εὐλογος, μάτην
δὲ πειρῶνται ὄργανά τινα τοῦ γαλλικοῦ τύπου νὰ
δικαιολογήσωσι τὴν ἀπόφασιν ὡς ἀποτελέσμα ἐπηρεα-
σμοῦ τῶν δικαστῶν ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν δίκην, προς-
βλητικῆς ἄλλως τε, παρουσίας τοῦ ἐν Μασσαλία ἰτα-
λοῦ προξένου. Διότι οἱ δικασταί, ἵνα ᾧσιν ἄξιοι τῆς
θέσεως αὐτῶν, μόνον ὑπὸ τοῦ δικαίου καὶ τῶν καθο-
ριζόντων αὐτὸ νόμων ὀφείλουσι νὰ ἐπηρεάζωνται. —
Ἄλλ' ἀτυχῶς ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ καὶ περὶ τοῦ
γαλλικοῦ τύπου, περὶ τινῶν τοῦλάχιστον ὀργάνων
αὐτοῦ, δὲν δύναται τις ν' ἀποφανθῇ ἀνεπιψύλακτος.
Ἀπό τινος χρόνου τὰ ὄργανα ταῦτα τοιαύτην γλῶσσαν
μετήρχοντο κατὰ τῶν ἐν Γαλλίᾳ ξένων, ὥστε δὲν θὰ
ἦδικοι ἴσως μεγάλως ὁ ὑποπτεύων ὅτι τὰ ἐν Αἰγμόρτη
λυστηρὰ γεγονότα ἦσαν ἐν μέρει καρποὶ τῶν περὶ ὧν
ὁ λόγος μισοξενικῶν θεωριῶν, δυνάμει τῶν ὁποίων ὁ
γάλλος ἐργάτης εἰθίσθη νὰ θεωρῇ τὸν ἐν Γαλλίᾳ ξένον,
ὑπὸ μετριωτέρους ὄρους διὰ τὸ λιτοδίατον δυνάμε-
νον νὰ παρέχῃ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, ὡς ἐχθρὸν καὶ
μάστιγα τοῦ αὐτόχθονος. — Ἐν γένει δὲ πάντα ταῦτα
πηγὴν αὐτῶν ἔχουσι τὰς ὑπὲρ τῆς ἐγχωρίου ἐργασίας
κρατούσας ἄκρως προστατευτικὰς ἀρχάς, αἵτινες λίαν
φοβούμεθα μὴ ἐπέδρασαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπὶ τῆς
ἐτυμγορίας τῶν πλημμελειοδικῶν τῆς Ἀγγουλέμης.

Αἱ πρὸς διομολόγησιν ἐμπορικῆς συμβάσεως, κα-
ταπαυσούσης τὸν κρατοῦντα ἀπὸ τοσοῦτου ἦδη χρό-
νου τελωνιακὸν πόλεμον Γερμανίας καὶ Ρωσίας, δια-
πραγματεύσεις, ἀπὸ τῆς 1ης ὁκτωβρίου ἐπαναληφθεῖ-
σαι ἐν Βερολίνῳ, ἠγγίσαν, φαίνεται, εἰς τὸ πέρας αὐ-
τῶν, κατὰ τὰς τελευταίας ἐιδίσεις ἐπικειμένης ἦδη
τῆς ὑπογραφῆς τῆς σχετικῆς συμβάσεως. — Ἀτυχῶς
οὐδὲν ἡμῖν ἀγγέλλεται ὁμοίως εὐάρεστον καὶ περὶ
τῶν ὡς πρὸς τὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν τῆς γερμανι-
κῆς κυβερνήσεως διαθέσεων τῶν ἐν Βερολίνῳ κρα-
τούντων κοινοβουλευτικῶν στοιχείων. — Τοῦναντίον ἡ
ἐκ τοῦ ζητήματος τούτου τῶς ὑπολαβάνουσα κρί-
σις ἐξεδηλώθη πλέον ἀπροκάλυπτος, ἦδη δὲ προβλέπε-
ται τὸ ἐνδεχόμενον τῆς παραιτήσεως τοῦ ἀρχιγγρα-
ματέως ἐπὶ τῇ ἐνδεχομένῃ ὑπὸ τοῦ κοινοβουλίου ἀ-
πορρίψῃ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος συμβάσεως.

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Δ'.

Μετὰ τὴν ἐνεργεῖαν τοῦ ὄλου παρατηρήσωμεν τὰς ἰδιαιτέρας σκηνάς, ἐν αἷς ὁ φιλοκτῆτης δὲν παρίσταται πλέον ὡς ὁ ἐγκαταλειμμένος ἀσθενής, καθ' ἃς ἐλπίζει νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν ἀπελπιστικὴν ἐρημίαν καὶ νὰ φθάσῃ πάλιν εἰς τὸ βασιλείον αὐτοῦ, καθ' ἃς δηλαδὴ ἅπανα ἡ δυστυχία αὐτοῦ περιορίζεται ἐν τῇ ὀδυνῇ πλὴνῃ. Οὗτος θρηνεῖ, οἰμῶζει καὶ ὑπὸ τῶν τρομερωτέρων καταλαμβάνεται σπασμῶν. Κατὰ τοῦτου ἰδίᾳ ἀπευθύνεται ἡ περιπροδοτικῆς τῆς εὐπρεπείας ἐνστάσις· ὁ δὲ τὴν ἐνστάσιν ταύτην προβάλλων εἶναι Ἄγγλος, ἀνὴρ δηλ. παρ' ᾧ δὲν δύναται τις εὐχερῶς νὰ ὑποπεύσῃ ψευδῆ λεπτότητα καὶ ὅστις, ὡς τοῦτου ἥδη ἐμνήσθην, ἄριστα δικαιολογεῖ αὐτήν. Πάντα τὰ αἰσθήματα καὶ πάθη, λέγει οὗτος, πρὸς ἃ ἄλλοι ἐλαχίστην μόνον δύναται νὰ ἐπιδείξωσι συμπάθειαν, ἀποβαίνουσι προσδλητικά, ὅταν μεθ' ὑπερβολικῆς ἐκφράζονται σφοδρότητος. «Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου οὐδὲν ἀγρεπέστερον καὶ ἀναξίωτερον ἀνδρὶ, ἢ οὐ μόνον τὸ νὰ μὴ δύναται μεθ' ὑπομονῆς νὰ φέρῃ τὸ ἄλγος ἔστω καὶ τὸ σφοδρότατον, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ θρηνῇ καὶ νὰ κραυγάζῃ. Τῇ ἀληθείᾳ ὁ σωματικὸς πόνος διεγείρει συμπάθειαν. Ὅταν βλέπωμέν τινα, μέλλοντα νὰ λάβῃ κτύπημα ἐπὶ τοῦ βραχίονος ἢ τῆς κνήμης, συστέλλόμεθα φυσικῶς καὶ σύρομεν πρὸς τὰ ὀπίσω τὸν ἴδιον βραχίονα ἢ τὴν κνήμην· ὅταν δὲ τὸ κτύπημα πραγματοποιῆται, αἰσθανόμεθα αὐτὸ ἐξ ἴσου κατὰ τινα βαθμὸν καὶ ὁ ὑποστάς αὐτό. Ἐξ ἴσου βεβαίον ὅμως τυγχάνει, ὅτι τὸ κακὸν, ὅπερ ἡμεῖς αἰσθανόμεθα, δὲν εἶναι τὸσον σημαντικόν· καὶ ὅμως οὐδόλως ἀπέχομεν τοῦ νὰ περιφρονήσωμεν τὸν βληθέντα, ὅταν γοερὰν ὑψοῖ φωνήν, καθόσον δὲν εὐρισκόμεθα ἐν ἐκείνῃ τῇ σωματικῇ διαθέσει ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ κραυγάζωμεν μεθ' ὅσης σφοδρότητος καὶ αὐτός». — Οὐδὲν ἀπατηλότερον τῶν γενικῶν νόμων διὰ τὰ ἡμέτερα αἰσθήματα. Τόσον λεπτὴ καὶ περιπλοκὸς εἶναι ἡ πλοκὴ αὐτῶν, ὥστε καὶ ἡ μάλιστα ἐπισταμένη ἐπ' αὐτῶν σκέψις ἥκιστα δύναται, ἐν μόνον καθαρὸν νῆμα συλλαβοῦσα, τοῦτο δι' ὄλων τῶν λοιπῶν διασταυρωμένων νημάτων ν' ἀκολουθήσῃ. Καὶ ἂν δ' ἐπιτύχῃ ἐτι τούτου, τίς ἡ ὠφέλεια; Ἐν τῇ φύσει οὐδὲν καθαρῶς μεμονωμένον αἰσθημα ὑπάρχει· ἐνός γεννωμένου, χιλιάδες ἄλλων τοιούτων συγχρόνως προκύπτουσιν, ὧν καὶ τὸ ἐλαχίστον δύναται καθ' ὀλοκληρίαν τὸ ἀρτικὸν νὰ μεταβάλῃ, οὕτως ὥστε ἐξαιρέσεις ἐπὶ ἐξαιρέσεων ἀναφύονται περιορίζουσιν ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸν τὸν ὑποτιθέμενον γενικὸν νόμον εἰς ἀπλήν πείραν ἐν ὀλίγαις μεμονωμέναις περιπτώσεσι. —

*) Ἰδε ἄρθ. 7, σελ. 123—125.

1) The theory of Moral sentiments, by Adam Smith, Part. I. sect. 2, chap. 4 p. 4 (London, 1761).

Περιφρονοῦμεν ἐκεῖνον, ὃν ἀκούομεν σφοδρῶς νὰ κραυγάζῃ ὑπὸ τὸ κράτος σωματικοῦ ἄλγους, λέγει ὁ Ἄγγλος. Ἄλλ' οὐχὶ πάντοτε, οὐδὲ κατὰ πρώτην φοράν· οὐχὶ ὅταν βλέπωμεν τὸν πάσχοντα πᾶν τὸ δυνατὸν ποιῶντα ἵνα καταπνίξῃ τὸν ἑαυτοῦ πόνον, οὐχὶ ὅταν ἄλλως γνωρίζωμεν αὐτὸν ὡς σταθερὸν ἄνδρα, πολλῶ δ' ὀλιγώτερον ὅταν βλέπωμεν αὐτὸν νὰ παρέχῃ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆν τοῦ ἄλγους ἀποδείξεις τῆς σταθερότητος αὐτοῦ, ὅταν βλέπωμεν ὅτι τὸ ἄλγος δύναται νὰ ἐξαναγκάσῃ αὐτὸν εἰς κραυγήν, εἰς οὐδὲν ὅμως πέρα ταύτης, οὗτος δὲ προτιμώτερον ἡγεῖται εἰς τὴν ἐπὶ μακρότερον διάρκειαν τοῦ πόνου νὰ υποκύβῃ ἢ ἐπ' ἐλαχίστον νὰ μεταλλάξῃ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ, κἂν ἐτι ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ἐκ τῆς τοιαύτης μεταλλαγῆς τὴν τελειάν λῆξιν τῆς ὀδύνης αὐτοῦ. Ταῦτα πάντα ἀπαντῶσι παρὰ τῷ φιλοκτῆτῃ.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον συνίστατο τόσον εἰς ἀμετάβλητον πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀγάπην, ὅσον καὶ ἀναλλοίωτον μῖσος πρὸς τοὺς ἰδίους ἐχθρούς. Τὸ μεγαλεῖον δὲ τοῦτο διατηρεῖ ὁ φιλοκτῆτης ἐν ὄλοις αὐτοῦ τοῖς βασάνοις. Ὁ πόνος αὐτοῦ δὲν ἐξήρανε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ τοσοῦτον, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ παρὰσχῶσιν αὐτῷ δάκρυα ἐπὶ τῇ τύχῃ τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ φίλων. Ὁ πόνος αὐτοῦ οὐχὶ τοσοῦτον καταδάμασεν αὐτόν, ὥστε, ἴν' ἀπαλλαγῇ, ἀπ' αὐτοῦ, νὰ συγχωρήσῃ τοὺς ἰδίους ἐχθρούς καὶ παραδῶσῃ ἑαυτὸν ἐκουσίως εἰς πάντας τοὺς ἰδιοτελεῖς αὐτῶν σκοπούς. Τοῦτον δὲ τὸν ὡς βράχον εὐσταθῆ ἄνδρα ἔπρεπε νὰ περιφρονήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, διότι τὰ κύματα, ἅτινα δὲν δύναται αὐτὸν νὰ συγκλονίσωσι, τουλάχιστον ἀναγκάζουσιν αὐτὸν νὰ ἤκῃ; — Ὁμολογῶ ὅτι ὀλίγην ἐν γένει εὐρίσκει καλαισθησίαν ἐν τῇ τοῦ Κικέρωνος φιλοσοφίᾳ, ἐλαχίστην ὅμως ἐν ἐκείνῃ, ἣν ἐπιδεικνυσὶν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῶν Τουσκουλανικῶν αὐτοῦ ζητημάτων: τῷ περὶ ὑπομονῆς ἐν τῷ σωματικῷ πόνῳ. Τοσοῦτον ἐξεγείρεται κατὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἐκφράσεως τοῦ πόνου, ὥστε ἠδυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι μονομάχον θέλει νὰ γιγνάσῃ. Ἐν τούτῳ φαίνεται τὸ ἀνυπόμονον διορῶν, χωρὶς νὰ σκέπτηται ὅτι συχνάκις ὁ πόνος ἐπ' ἐλαχίστον εἶναι ἐκούσιος, ἐνῶ ἡ ἀληθὴς ἀνδρία ἐν τῷ ἐκούσιῳ μόνον τῆς ἐνεργείας δύναται νὰ καταδειχθῇ. Παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ ἀκούει μόνον τὰς μεμψιμοιρίας καὶ τοὺς γόους τοῦ φιλοκτῆτου, καθ' ὀλοκληρίαν παρορῶν τὴν ἐπιλοιπὸν σταθερὰν αὐτοῦ συμπεριφορὰν. Πόθεν δ' ἄλλαχόθεν θὰ ἤρξεται τὴν πρὸς τὴν ἠγορηκὴν αὐτοῦ ἐπιθεσίαν ἐναντίον τῶν ποιητῶν εὐκαίριαν; «Δεινολογοῦντας παριστάντες τοὺς γενναίωτους ἄνδρας θὰ καταστήσωσιν ἡμᾶς θηλυπρεπεῖς». Ὁφείλουσιν ὅμως νὰ ἐπιτρέπωσιν αὐτοῖς νὰ μεμψιμοιρῶσιν, διότι τὸ θέατρον δὲν ἀποτελεῖ παλαίστραν. Εἰς πάντα καταδικασμένον ἢ ὄνιον μαχητὴν ἠρμοζεν ἀξιοπρεπῶς τὸ πᾶν νὰ πράττῃ καὶ νὰ ὑφίσταται. Οὐδεμίᾳ φωνῇ μεμψιμοιρίας αὐτοῦ ἔδει ν' ἀκούσται καὶ οὐδεὶς ὀδυνηρὸς σπασμὸς νὰ παρατηρῆται. Καθόσον, τῶν πλὴνῶν καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ σκοπὸν ἐχόντων νὰ εὐφράνωσιν τοὺς θεατὰς, κατ' ἀνάγκην ἔδει ἡ τέχνη νὰ διδάσκῃ τὴν τοῦ αἰσθήματος ἀπόκρυψιν. Ἡ ἐλαχίστη τούτου ἐξωτερικῆς

κευσις θά ἤγειρε συμπάθειαν, θά ἐτίθει πάραυτα τέραμα εἰς τὰ ψυχρὰ ἅμα καὶ σκληρὰ θεάματα. Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ ἐνταῦθα δὲν ἴτο πρόπον νὰ ἐγερθῆ, ἀποτελεῖ τὸν μόνον σκοπὸν τῆς τραγικῆς σκηνῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπαιτεῖ ἀκριβῶς ἀντίθετον ἦθος. Οἱ ἦρωες αὐτῆς ὀφείλουσι νὰ δεικνύωσιν αἰσθημα, ὀφείλουσι νὰ ἐξωτερικεύωσι τοὺς πόνους αὐτῶν, ἐπιτρέποντες τὴν ἐν ἑαυτοῖς ἐνέργειαν τῆς ἀπλῆς φύσεως. Προδίδοντες ὅμως μεμελετημένην καὶ ἐπιβαλλομένην ἐνέργειαν τὴν ἡμετέραν καρδίαν ψυχρὰν καταλείπουσιν, οἱ δὲ κοθοροφόροι πυγμάχοι θά ἠδύναντο τὸ πολὺ θαυμασμὸν μόνον νὰ διεγείρωσι. Τῆς ὀνομασίας ταύτης ἄξια εἶναι πάντα τὰ πρόσωπα τῶν οὕτω καλουμένων Σενεκαϊκῶν τραγωδιῶν, πέποιθα δ' ὅτι οἱ τῶν μονομάχων ἀγῶνες ἀπετέλουν τὸ κυριώτατον αἷτιον ἔνεκα τοῦ ὁποίου κατὰ τοσοῦτον οἱ Ῥωμαῖοι ὑπελείφθησαν ἐν τῇ τραγωδίᾳ καὶ αὐτοῦ τοῦ μετρίου. Οἱ θεαταὶ ἐμάνθανον νὰ παραγνώριζωσι πᾶσαν τὴν φύσιν ἐν τῷ αἰμοθαφεῖ ἀμφιθεάτρῳ, ὅπου ἴσως εἰς Κτησίας ἠδύνατο νὰ σπουδάσῃ τὴν τέχνην αὐτοῦ, οὐδέποτε ὅμως εἰς Σοφοκλῆς. Ἡ τραγικὴ μεγαλοψυχία, ἐθισθεῖσα ἐν ταῖς τεχνηταῖς ταύταις τοῦ θανάτου σκιναῖς, εἶδει κατ' ἀνάγκην νὰ ἐκπέσῃ εἰς ἐπιδεικτικίαν καὶ κομπασμὸν. Ἄλλ' ὅσον ὀλίγον ὅμως οἱ τοιοῦτοι κομπασμοὶ ἀληθῆ ἠρωϊσμὸν δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσι, τόσον ὀλίγον ἐπίσης δύνανται αἱ τοῦ Φιλοκλήτου μεμψιμοιρίαι νὰ καταστήσωσι τινα θηλυπρεπῆ. Καὶ αἱ μὲν δεινολογίαι, τῷ ἀνθρώπῳ ἀνήκουσι, τὰ δὲ κατορθώματα τῷ ἥρωϊ. Ἀμφότερα τὸν ἀνθρώπινον ἦρωα ἀπαρτίζουν, ὅς οὐδὲ θηλυπρεπῆς, οὐδὲ σκληρὸς εἶναι, ἀλλ' ὅτε μὲν ὡς τοιοῦτος ὅτε δ' ὡς τοιοῦτος παρίσταται ἀναλόγως τῶν ἀπαιτήσεων νῦν μὲν τῆς φύσεως νῦν δὲ τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ καθήκοντος. Οὗτος ἀποτελεῖ τὸ ὑψίστον ἐξ ὧν ἡ σοφία δύνата νὰ παραγάγῃ καὶ ἡ τέχνη νὰ μιμηθῆ.

4. Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἐξησφάλισε τὸν εὐαίσθητον αὐτοῦ Φιλοκλήτην ἀπὸ περιφρονήσεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ σοφίας προὔλαβε πᾶν ἄλλο, ὅπερ ἠδύνατο τις ἄλλως τε ἐκ τῆς τοῦ Ἄγγλου παρατηρήσεως κατ' αὐτοῦ νὰ ὑπομνήσῃ. Διότι, εἰ καὶ δὲν περιφρονούμεν ἠδὲ πάντοτε τὸν ὑπὸ σωματικὸν πόνον κραυγάζοντα, ἀναμφήριστον ὅμως εἶναι τὸ ἐξῆς· ὅτι οὐχὶ τοσαύτην αἰσθανόμεθα πρὸς ἐκεῖνον συμπάθειαν ἢ ὅσην ἢ κραυγὴ αὐτῆ φαίνεται ν' ἀπαιτῆ. Πῶς δὲν λοιπὸν νὰ διάγωσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες εὔρονται ἐν συναφείᾳ μετὰ τοῦ κραυγάζοντος Φιλοκλήτου; Ὁφείλουσιν ἄραγε νὰ φανῶσι συγκεκινημένοι εἰς μέγαν βαθμὸν; Τοῦτο ἀντίκειται τῇ φύσει. Ἡ μήπως ὀφείλουσι νὰ ἐπιδειχθῶσι τοσοῦτον ψυχροὶ καὶ ἐν ἀμχανία, ὅσον πράγματι ἐν παραπλοσίαις περιπτώσεσιν συμβαίνει; Τοῦτο ὅμως τὴν ἐναντιωτάτην παραφωνίαν θ' ἀπετέλει διὰ τὸν θεατὴν. Πλὴν, ὡς προσέλεχθη, καὶ τοῦτο προέλαβεν ὁ Σοφοκλῆς διὰ τοῦ ἐξῆς, ὅτι παρ' αὐτῶ τὰ δευτερεύοντα πρόσωπα διατηρῶσι τὸ ἑαυτῶν ἐνδιαφέρον, ὅτι ἢ ἐντύπωσις, ἢ ἐπ' αὐτῶν ἢ φωνὴ τοῦ Φιλοκλήτου ἐμποιοῖ, δὲν εἶναι τὸ μόνον, ὅπερ αὐτοὺς ἐπασχολεῖ καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ θεατὴς τὸν νοῦν ἔχει οὐχὶ τόσον ἐπὶ τοῦ δυσαναλόγου τῆς συμπάθειας αὐτῶν ὡς πρὸς τὴν κραυγὴν ταύτην, ὅσον ἐπὶ τῆς μεταβολῆς μᾶλλον, ἢ τις προέρ-

χεται ἢ εἶδει νὰ προέλθῃ ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν ἡρονημασί καὶ ἐπινοήμασι διὰ τῆς συμπάθειας, ὅσονδήποτε ἰσχυρὰ ἢ ἀνίσχυρος αὐτῆ κᾶν ἦ. Ὁ Νεοπτόλεμος καὶ ὁ χορὸς ἠπάτησαν τὸν ταλαίπωρον Φιλοκλήτην· οὗτοι ἀναγνωρίζουσιν εἰς οἶαν ἀπελπισίαν θά καταρρίψῃ αὐτὸν ἢ ὑπ' αὐτῶν ἀπάτη καὶ ἠδὴ φοβερόν σύμβημα τούτῳ προσγίγνεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· τοῦτο οὐδεμίαν δύναται καταφανῆ συμπαιθητικὴν αἰσθησιν ἐν αὐτοῖς νὰ διεγείρῃ, οὐχ ἴπτον ὅμως δύναται νὰ ὠθήσῃ αὐτούς, ἵνα, εἰς ἑαυτοὺς συνερχόμενοι, ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς τοσαύτης ταλαιπωρίας καὶ μὴ θελήσωσι διὰ προσδοσίας νὰ ἐπαυξήσωσι ταύτην. Τοῦτο προσμένει ὁ θεατὴς καὶ ἡ ἐλπίς αὐτοῦ δὲν διαψεύδεται ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς Νεοπτολέμου. Ὁ Φιλοκλήτης, κύριος γινόμενος τῶν ἑαυτοῦ πημάτων, θά διετήρει παρ' ἑαυτῶ τὸν Νεοπτόλεμον διὰ τῆς προσποιήσεως αὐτοῦ· ὁ Φιλοκλήτης, ὃν ὁ πόνος καθίστα ἀνίκανον πάσης προσποιήσεως, ὅσονδήποτε ἀναγκαῖα κᾶν αὐτῆ παρίσταται αὐτῷ, ὥστε οἱ μέλλοντες συνδοιοφόροι αὐτοῦ μὴ μεταμεληθῶσιν ἀμέσως διὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ νὰ παραλάβωσι τοῦτον μετ' ἑαυτῶν, ὁ Φιλοκλήτης, ὃς πραγματικὴν ἐξελκόνισιν τῆς φύσεως ἀποτελεῖ, ἐπαναφέρει καὶ τὸν Νεοπτόλεμον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν. Ἡ ἐπαναφορὰ αὐτῆ εἶναι ἐξαιρετος καὶ τοσοῦτῳ συγκινητικώτερα, ὅσην διὰ τῆς ἀπλῆς φιλανθρωπίας κατορθοῦται. Παρὰ τοῖς Γάλλοις ὅμως εἰς τοῦτο συνετέλεσαν πάλιν οἱ ὠραῖοι ὀφθαλμοί.¹ Ἀλλὰ δὲν θά λάβω πλέον ὑπ' ὄψιν τὴν παρῶδιαν ταύτην. — Καὶ ὁ Σοφοκλῆς εἰς τὰς Τραχινίας αὐτοῦ τὸ αὐτὸ ἐχρησιμοποίησε τέχνασμα, ἵνα διὰ τῆς συμπάθειας, ἢν ἢ ἐπὶ τῷ σωματικῷ πόνῳ κραυγὴ θά προύκλειε, παρακώλυσῃ ἄλλην ἐντύπωσιν ἐπὶ τῶν παρεστώτων. Ὁ τοῦ Ἡρακλέους πόνος δὲν εἶναι καταδαμαστικός, ὡθεὶ δ' αὐτὸν μέχρι παραφορᾶς, καθ' ἣν ὑπὲρ οὐδενὸς ἄλλου μᾶλλον ἢ ὑπὲρ ἐκδικήσεως μαίνεται. Ἐν τῇ ὀργῇ δὲ ταύτῃ συναράμενος τὸν Λίχαν κατεκεραμάτισεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βράχου. Τοῦ χοροῦ ἐκ γυναικῶν συνισταμένου, τοσοῦτῳ φυσικώτερον δέον κατ' ἀνάγκην φόδος καὶ ἐκπληξίς αὐτὸν νὰ καταλάβωσι. Τοῦτο ὡς καὶ ἡ ἐλπίς θεός τῆς θά σπεύσῃ πρὸς βοήθειαν τοῦ Ἡρακλέους, ἢ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ὑπὸ τὸ δεινὸν τοῦτο θ' ἀποθάνῃ, ὅτι ἀποτελοῦσιν ἐνταῦθα τὸ ἰδιάζον γενικὸν ἐνδιαφέρον, ὅπερ τῆς συμπάθειας σμικρὰν μόνον σκιάν διατηρεῖ. Ἀποφασισθείσης τῆς ἐκβάσεως διὰ τῆς συναρμολογίας τῶν χρησμάτων καθιστάται ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἢ περὶ τῆς τελευταίας ἀποφάσεως ἐκπληξίς αὐτοῦ καταλαμβάνει τὴν θέσιν ὅλων τῶν ἄλλων αἰσθημάτων. Ἐν γένει ὅμως κατὰ τὴν σύγκρισιν τοῦ πάσχοντος Ἡρακλέους πρὸς τὸν πάσχοντα Φιλοκλήτην, ὀφείλομεν νὰ μὴ λησμονώμεν ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἡμίθεος εἶναι, οὗτος δὲ μόνον βρωτός. Καὶ ὁ μὲν βρωτός οὐδέποτε ἐπὶ τῇ δεινολογίᾳ αὐτοῦ αἰσχύνεται, ὁ δ' ἡμίθεος τούναντιον αἰσχύνεται ἐπὶ τῷ ὅτι τὸ θνητὸν αὐτοῦ μέρος τοσοῦτον τοῦ ἀθανάτου κατίσχυσεν, ὥστε ἀναγκάζεται νὰ κλαίῃ καὶ θρηνῆ² ὡς παρθέ-

1) Act. II. Se. III. De mes déguisements que penserait Sophie? λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως.

2. Trach. στ. 1088. 89.

— ὅστις ὥστε παρθένος
Βέβρυχα κλαίων.

νος. Ἡμεῖς οἱ νεώτεροι οὐδεμίαν διδομεν πίστιν εἰς ἡμιθέους, οὐχ ἥττον ὅμως ὁ ἐλάχιστος ἦρως παρ' ἡμῖν ὡς ἡμίθεος αἰσθάνεται καὶ δρᾷ.

Ἐάν ὁ ἠθοποιὸς τὴν κραυγὴν καὶ τοὺς ἐκ τοῦ πόνου σπασμοὺς μέχρις ἀπάτης δύναται νὰ ἀναγάγῃ, τοῦτο οὔτε ν' ἀρνηθῶ τολμῶ, ἀλλ' οὔτε νὰ ἐπιβεβαιώσω. Ἐάν εὐρίσκον ὅτι οἱ ἡμέτεροι ἠθοποιοὶ ὅλως ἀνίκανοι πρὸς τοῦτο ἦσαν, τότε ὤφειλον νὰ γνωρίζω ἐάν καὶ εἰς Garrik θὰ ἠδυνάται τοῦτο νὰ πράξῃ· καὶ ἐάν τοῦτο καὶ παρ' αὐτῷ ἀπετύγχανε, τότε θὰ ἐτόλμω νὰ φρονήσω ὅτι ἢ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σκευοποῖα καὶ ἀπαγγελία ἐν τοιαύτῃ εὐρίσκοντο τελειότερα, οἷας σήμερον ἡμεῖς οὐδεμίαν ἔχομεν ἰδέαν.

(Ἀκολουθεῖ?)

ΟΛΓΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

ΤΡΩΙΚΑ*

Διὰ τοιαύτης εὐμενείας ἀποφεύγει ὁ στρατηγὸς Σραϊδερ τὴν βῆσιν σοβαρᾶς ἐρεύνης. Ἄς θελήσῃ τις λοιπὸν νὰ ὑπογράψῃ δι' ἐρυθρᾶς γραμμῆς ἐν ταῖς πραγματείαις αὐτοῦ τὰ πραγματικά, καὶ τότε θὰ κατῆδη ὅτι πάντα τὰ λοιπά, ἐν οἷς «ἐπιτρέπεται ἐλευθέρα ἐνέργεια εἰς τὴν εὐμενῆ φαντασίαν» ὁμοιάζουσι πρὸς τρυφερὰ φυλλώματα, συγκαλύπτοντα τὸ σχῆμα τῆς οικοδομῆς.

Εἶναι μεταβλητὸν τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου! Ὅτε τῷ 1892 ἐν τῷ Nord und Süd (φυλλάδ. 189: «Die Wahrheit über die trojanischen Alterthümer») παρετίθουν τὰς κρίσεις, ἃς ἐξήνεγκεν ὁ στρατηγὸς ἐν τέλει τῶν πραγματειῶν αὐτοῦ καὶ κατέληγον διὰ τῶν λέξεων: «Διὰ τούτων ἐξαντλεῖται ἡ περὶ τοῦ Περγάμου θεωρία» ὁ στρατηγὸς ἐπεκύρωσε ταῦτα δημοσιεύσας ἐπίσης ἐν τῷ Nord und Süd (φυλλάδ. 196: «Bötticher wider Schliemann») τοῦ ἰουλίου 1893 τάδε:

«Ὁ Μπαίτιχερ δὲν ἐπεκατέστη τὴν μαρτυρίαν μου· οὐδ' εἶχεν ἀνάγκην αὐτῆς· ἠδύνατο κατ' ἀρέσκειαν νὰ χρυσομοιοποιῇ πᾶν ὅ,τι ἐντυπον τυγχάνει, ἥρκει μόνον τιμῶς καὶ εὐσυνειδήτως τοῦτο νὰ πράξῃ. Τοῦτο δ' οὐτος ἐπραξε... περιορίζεται δὲ εἰς τὴν ἀναδημοσίευσιν τῆς κρίσεώς μου ἐκ τεχνικῶν λόγων, ἀναγομένων εἰς τὴν οἰκοδομητικὴν καὶ ἰδίᾳ τὴν στρατηγικὴν οἰκοδομητικὴν, ὡς καὶ ἐξ ἱστορικῶν λόγων, καθ' οὓς τὰ ἀποκαλυφθέντα δὲ ἐν παρκοῦσιν ὥστε νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὰ εἰρηπια ὡς εἰρηπια ἰδρύματος Περγάμου ἢ ἐπανελημμένων ὄχυρωματικῶν ἰδρυμάτων».

Ὅτε ὅμως ἐγὼ ἐν τῷ Γενικῷ συντηρητικῷ μηνιαίῳ περιοδικῷ (Allgemeine Konservative Monatsschrift (σεπτέμβρ. φυλλ. 1893: «Trojanisches») εἶπον ὅλως διόλου τὸ αὐτό, ὁ στρατηγὸς παρεπονήθη ὅτι «τὸ τοιοῦτο παρέχει τῷ ἀναγνώστῃ δυσάρεστον παράστασιν τῆς ἀπέναντι τοῦ ὑπὸ συ-

ζήτησιν ζητήματος θέσεως αὐτοῦ καὶ ἐπιτρέπει νὰ πιστευθῇ ὅτι ἀπέρριψε τὴν περὶ Περγάμου θεωρίαν».

Οἱ χρόνοι μεταβάλλονται καὶ ἡμεῖς δὲ σὺν αὐτοῖς μεταβαλλόμεθα! Οἱ λόγοι τῆς τοιαύτης μεταβολῆς, συμπιπτούσης μετὰ τῆς ἐν Βερολίῳ παρουσίας τοῦ Δαϊρπφελδ, δὲν εἶναι ὑλικῆς φύσεως (sachlicher Natur). Οὐδὲ καὶ μία ἐτι λεπτομέρεια τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν δικαιολογεῖ αὐτὴν. Τούναντιον! Ἀκριβῶς ὁ αὐτὸς ἀνὴρ, ὅστις τῷ 1891 ἐκήρυσσεν ὅτι «κρίνει ὡς στρατιωτικὸς μηχανικὸς (Kriegsbaumeister), κατέχων πάσας τὰς εἰκόνας καὶ τὰ σχέδια ὡς καὶ τὰς ἀμέσους ἐκ μέρους τοῦ κ. Δαϊρπφελδ ἀνακοινώσεις, δὲν εἶδε μὲν πράγματι τὸ Ἰσραλίκ, πιστεύει ὅμως ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην αὐτοῦ», αὐτὸς οὗτος δὲν ἐπιθυμεῖ ἤδη «οἰανδῆποτε νὰ οἰκειοποιηθῇ κρίσιν περὶ ἀντικειμένου, ὅπερ δὲν γνωρίζει ἐξ ἰδίας ὕψους» (ἐπιστολ. πρὸς τὸν Ὁ θ ω μ. Ταχυδρομὸν), ἐπανελθὼν οὕτω εἰς τὴν τοῦ 1888 θεωρίαν αὐτοῦ, καθ' ἣν «ἀπεδέξατο ἐν πίστει καὶ πεποιθήσει κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν Σλήμαν-Δαϊρπφελδ τὰ ἐν Ἰσραλίκ εἰρηπια ὡς τὸ Περγαμον τῆς Τροίας (ἐξαιρουμ. τῶν πύργων!)». Μάλιστα ἐν πίστει καὶ πεποιθήσει ἀποδέχεται ὁ στρατηγὸς τὰ κατὰ τὸ ἐφετεινὸν θέρος ἀποκαλυφθέντα προδήλως ἱστορικὰ (τῆς νέας Ἰλίου) τείχη ὡς τείχη τοῦ Περγάμου τῆς πραγματικῆς ὁμηρικῆς Τροίας, ἀδιάφορον ἂν καὶ ὁ κρῖκος οὗτος μὴ κλείνται ἐν τῇ βορείῳ πλευρᾷ καὶ ἂν ἀποτελῶσι ταῦτα ἀτελεῖ κορμὸν ἐξ ὀλίγων λιθίνων στρωμάτων, ἐξ οὗ δὲν δύναται τις (πρβλ. τὰς ἀνωτέρω ἐκθεσίας λεπτομερείας τοῦ Σραϊδερ) ν' ἀναγνωρίσῃ τινὶ τρόπῳ συνεκροτεῖτο ἢ μόνῃ περὶ ὑπάρξεως ἀμυντικοῦ τινος σκοποῦ δυναμένη νὰ μαρτυρήσῃ στεφάνῃ (τοῦ τείχους = Krone) ἀποδέχεται πρὸς τούτοις τὴν ὑπαρξίν συμπαγοῦς (massiven) ὄγκου τείχους ἐν τοῖς ΒΑ ὡς πύργον, μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὴν ὑπ' αὐτοῦ τοῦτου γενομένην ὑπόδειξιν, ὅτι ἡ ὑπαρξις κοιλότητος εἶναι ἀναπόσπαστος ἀπὸ τῆς περὶ πύργου ἰδέας (πρβλ. D. Bau Zig τῆς 6 μαΐου 1891 ὡς καὶ τὸ πολλακὶς μνημονευθὲν Archiv σσ. 98. 99), φρονῶν δ' ὅτι διὰ τοῦ «πύργου» τοῦτου «ἐξασφαλίζεται ὁ τοῦ Περγάμου καὶ ὁ τοῦ ὄχυρωματος χαρακτήρ» καὶ παραβλέπων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ λεπτομερῆ ἀπόδειξιν (D. Bau Zig τῆς 6 μαΐου 1891), καθ' ἣν «ἡ ἰδέα τῆς διὰ πύργων ἐξασφαλίσεως τῶν πλευρῶν (Flankirung) εἶναι μόνον νεώτερα».

Πύργοι ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ μέχρι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ἦσαν μόνον θάλαμοι φρουρῶν καὶ σημεῖα ὑποστηρίξεως, ὅτε καὶ πάλιν ἡ ὑπαρξις κοιλότητος ἦτο ἀπαρῆραϊτος.

Μάλιστα ὁ ἀνὴρ, ὅστις οὐ πρὸ πολλοῦ ἐτι ἀπῆλειψεν ἀπὸ τοῦ καταλόγου τῶν ἀρχαιοτάτων μνημείων τῆς ὄχυρωματικῆς οἰκοδομητικῆς τὰ εἰρηπια τῆς Ἰσραλίκ — Τροίας, ἄτε παρουσιαζούσης τὰς ἀνωτέρω ἐκθεσίας ἐλλείψεις, καθορᾷ ἤδη παρὰ τὰς ἐλλείψεις ταύτας δύο Τροίας ἢ καὶ πλείονας ἐτι. Γράφει δὲ ἐν τῇ Bauzeitung τῆς 21 ὁκτωβρ. ἐ. ἔ. (ἔστι δὲ τοῦτο φυσικῶς ἀνακάλυψις τοῦ Δαϊρπφελδ):

«Ἐχομεν λοιπὸν ἤδη δύο Τροίας, ἢ ἀκριβέστερον: μαρτύρια ἐκ δύο ἐποχῶν τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς. Μέχρι τοῦδε εἶχομεν μίαν: τὴν πυρποληθεῖσαν πό-

*) Ἰδε ἀριθ. 6, σελ. 114 — 118.

λιν τοῦ Σπῆμαν. Τὸ ἐρείπιον τοῦτο παραμένει ὅ,τι ἦτο: παραμένει Τροία. Τῆ θεωρία ταύτη ἐρχεται ἥδη κατ' εὐχὴν ἐπικούρος καὶ ἡ παράδοσις. «Καὶ αὕτη ἀναφέρει προγενεστέραν καταστροφὴν, ἐπελθοῦσαν διὰ τοῦ Ἡρακλέους, ὅστις ἐπίστευεν ὅτι εἶχεν ἀφορμὴν νὰ τιμωρήσῃ τὸν τότε ἄρχοντα τοῦ Ἰλίου Λαομέδοντα». Ὁ Λαομέδων εἶναι υἱὸς τοῦ Ἰλίου καὶ πατὴρ τοῦ Πριάμου. Ἄν ὁ Ἰλος ἦναι ὁ ἰδρυτὴς τῆς πόλεως (ὡς ἐν γένει ὁ Ἀπολλόδωρος τὸ πρῶτον περὶ τὰ 140 π. χ. συλλέγων τὰς παραδόσεις ἐξέθετο), τότε δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν ἴσως εἰς τὸν Ἰλον τὴν τοῦ Σπῆμαν ἴνν πόλιν. Ὅτι δὲ τότε ἡ 2α πρέπει νὰ ἦναι ἡ Ἡρακλειολαομεδόντειος, τοῦτο εἶναι ἔπιφανές. Τὸ ἐξῆς ὁμως προκαλεῖ βεβαίως δυσχερείας, ὅτι ἡ ἔκτι μόνον πόλις τοῦ Σπῆμαν θὰ ἦναι ἡ πόλις τῆς ἀμέσως ἐπομένης ἐποχῆς καὶ ὅτι ἡ τοῦ Σπῆμαν τρίτη, τετάρτη, καὶ πέμπτη πόλις δεόν νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὸ βραχὺ μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ μεσολαβήσαν χρονικὸν διάστημα. Ἀλλὰ τοῦτο δύνανται νὰ διορθώσωσιν ἡμῖν καὶ καλλύνωσιν οἱ γινώσται τῶν προϊστορικῶν χρόνων!

Αὕτη εἶναι ἡ νεωτάτη ἀνακάλυψις περὶ τῆς Τροίας τῶν Σπῆμαν-Δαίρπηδ, ἣν ὁ στρατηγὸς Σραϊδερ μετ' ἐμπιστοσύνης ἀποδέχεται! Ἡ πρὸς τὴν γελοιογραφικὴν ταύτην παρωδίαν προσθήκη καὶ τοῦ ἐλαχίστου, θὰ ἠλάττου τὴν ἐκ ταύτης ἐντύπωσιν. Ἀξιοσημείωτον οὐχ ἥττον παραμένει τὸ πῶς τὰ μικρὰ εὐρήματα, οἱ θησαυροί, ἀφοῦ ἀνήκωσιν εἰς τὴν ἡρακλειολαομεδόντειον (!) Τροίαν, οὐχὶ δὲ τῆ ὀμηρικῆ πλάνου, ἐξαίφνης μετεβλήθησαν. Τὸ Βερολίνον ὀφείλει νὰ «σμερνύνηται ἐπὶ τῆ προσκλήσει τούτων τῶν διὰ τοῦ θελήτρου τῆς ποιήσεως λαμπρυνθέντων θησαυρῶν». Τοιαῦτα ἠκούοντο ὑπὸ παντοειδεῖς ἤχους καὶ αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Σραϊδερ ἐθεώρησε κατὰ ἰού-

λιον ἐτι τοῦ ἐνεστώτος ἔτους «ὡς λίαν ἐνδιαφέροντα τὰ ἐν Ἰσραλὶκ εὐρήματα» καὶ πάντα μάλιστα ταῦτα «ἀπὸ τῶν μεγάλων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν θησαυρῶν μέχρι τοῦ τμήματος σκελετοῦ ἐξαμνιαίου ἐμβρίου ἀρχαίου κατὰ τετρακισχίλια ἔτη». «Τὰ ἐν Ἰσραλὶκ εὐρήματα ἀποτελοῦσι πλουτισμὸν τῆς ἐπιστήμης καὶ κόσμον τῶν μουσείων» ἔγραψεν ὁ Σραϊδερ ἐν τῷ περιοδικῷ (Nord und Süd), ἐνῶ ἐν τῇ Bauzeitung τῆς 21 παρελθόντος ὀκτωβρίου ἀπεκάλεσεν αὐτὰ ὄλως διαφόρως, λέγων: «— ἂν ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν — εἶναι τραχέα, λίαν ἀρχαῖα!», μεθ' ὃ προσιθισί: «Καὶ αὐτὸ τὸ λαμπρὸν ἀντικείμενον, ὅσον δῆποτε κἂν ἐκαυχᾶτο τις ἐπὶ τούτῳ, τὸ «μέγα χρυσοῦν κόσμημα» ἀπετέλει τι ὀπωδῆποτε, ὅπερ διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον πάντων τῶν ἐπισκεπτῶν τῶν μουσείων, ἰδίᾳ δὲ τῶν κυριῶν, αἵτινες εἰς οὐδὲν ἐλογίζοντο τὰς τοσαύτας ἀτράκτους, τὰ συντρίμματα πυρολίθου καὶ τὰ πορόμοια ἀπέναντι ὁμως τῆς ἐν μετάλλῳ ἐργασίας τῶν Μυκηνῶν, τὰ Τρωϊκά (ἡρακλειολαομεδόντεια!!) μεγάλως θὰ ὑπελείποντο ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς τέχνης».

Ὁ κ. Μπαίττιχερ περαινεί τὸ δημοσίευμα αὐτοῦ δι' ὀλίγων ἐτι προσθηκῶν ἥττονος ἐνδιαφέροντος.

Γ. Κ. Λαζαρίδης.

ERNST Böttcher

ΓΛΥΚΕΙΑ ΝΥΞ.

Α'.

Νύξ, βαθεῖα νύξ!... νύξ γλυκερὰ ὑπὸ τῆς παχείας παγετώδεις σου χιόνιας, αἵτινες εὐρέως τὴν φύσιν περικαλύπτουσι, νύξ ὠραία ὑπὸ τὰς ὄχροφραγεῖς τῶν ἀδαμαν-

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῶ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη· ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Διὰ τῶν βαρυστημάντων τούτων λόγων, τὴν ἀγγελικὴν μελωδίαν περιβεβλημένων, ἐξηγγέλετό ποτε, πρὸ δέκα καὶ ἐννέα αἰώνων, τὸ μέγα γεγονός τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὑμνεῖται καὶ δοξολογεῖται δικαίως ὁ ἐν τῷ ὑψίστῳ οὐρανίῳ κόσμῳ πανυπέροχος κόσμος, εὐαγγελίζεται δὲ τῷ γῆινῳ κόσμῳ ἡ εἰρήνη καὶ τέλος ἀπονέμεται τῷ μικροκόσμῳ ἀνθρώπῳ ἡ θεία χάρις. Οἱ τρεῖς κόσμοι, ἀπὸ τοῦ ὑψίστου μέχρι τοῦ μικροκόσμου, ἀποδέχονται τὸ χάρις εὐαγγελίων, καὶ τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ πληρωσὴν καθροῦσιν ἐν τῷ ἐσπαργανωμένῳ βρέφει, ὅπερ ἔκειτο ἐν τῇ φάτνῃ, ἐν Βηθλεὲμ. Πρὸ τοῦ βρέφους δ' ἐκείνου καταρρέει τὸ παρελθὸν καὶ ἀναχθῶ τὸ σύμπαν, πρὸ τοῦ βρέφους ἐκείνου συντρίβονται οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Μωᾶ καὶ οἱ τὴν σοφίαν τῶν χρόνων ἐκείνων ἐκπροσωποῦντες, ὑπὸ τοῦ ἀστέρου τῆς ἀληθείας οδηγούμενοι, κύπτουσι καὶ προσφέρουσιν αὐτῷ δῶρα, χρυσόν, λίθων

καὶ σμύρναν, ἐν ᾧ ὁ λαός, οἱ ποιμένες, αὐτοῖς ὁμοίᾳ πεισθέντες, ἐδοξολόγησαν πρότερον τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης. Τὸ ἐν τῇ φάτνῃ τῶν ἀλόγων κατακείμενον ἐκεῖνο βρέφος, ὅπερ ἀφθῶρος ἔτεκεν ἡ μνηστὴρ τοῦ Ἰωσήφ, ἡ ἀειπαρθένος Μαρία, τὸ οὕτω πενηχῶς τυγὸν κοιτῆρας, ἀπαυγάξει τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀνύψωσιν. Κατῆλθεν αὐτὸ ἐν ἀνύψωσῃ ἐκεῖνον, ὡς ἄριστα ἐνόησεν ὁ περισσῶς ἐκεῖνος λαός, ὁ ἑλληνικός, ὅς πάντοτε κατεβίβασε τοὺς θεοὺς αὐτοῦ κάτω, ἀνίλθε δ' αὐτὸς ἄνω. Τὸν λόγον φέρον τοῖς ἀνθρώποις, ὡς ὁ πάλαι Προμηθεὺς τὸ πῦρ, σύμβολον αὐτοῦ ἀνέγραψε τὸ: Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

Τὸ μέγα λαίπρον γεγονός τῆς τοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννήσεως ἐορτάζοντες, χαίρομεν καὶ ἡ γαλλόμεθα ἐπὶ τῇ ἐορτῇ ταύτῃ, ἣτις στερεῖται μὲν τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς λαμπρότητος τῆς τῆς Ἀναστάσεως, κέκτηται ὁμως τὸ γλυκὺ καὶ τὸ εἰχῶδες οἰκογενειακόν. Εἶνε ἡ ἐορτὴ οὕτως εἰπεῖν τῆς ἐστίας, περὶ ἣν ἡ οἰκογένεια στρέφεται· τούτου δ' ἕνεκα ἀποπνέει τὴν ἡδεῖαν αὐραν αὐτῆς. Ὅτι δὲ τοιαύτη εἶνε, ἀποδείξει καὶ τὸδε: ὅτι πάντες ποθοῦσιν ἵνα παρὰ τοῖς προσφιλεστάτοις διέλθωσιν αὐτῇ, οἱ δὲ μακρὰν τῆς οἰκογενείας αὐτῶν εὐρισκόμενοι ὑπὲρ ποτε τὴν στέρην αὐτῆς αἰσθάνονται, ἡ καρδία αὐτῶν πάλλει βλεπόντων τοὺς ἄλλους συνεορτάζοντας. Ἔστι τις ὅστις μακρὰν τῶν γονέων, μακρὰν τῶν ἀδελφῶν, μακρὰν τῶν τέκνων αὐτοῦ βιῶν δὲν αἰσθάνεται συγκίνησιν, δὲν αἰσθάνεται ὀλῆψιν, δὲν αἰσθάνεται δάκρυ

τινων ἀστερων σου ἀκτίνας, τὰς μυριοπληθεῖς, τὰς χου-
σολαμπέτιδας, αἵτινες ἐπιπίπτουσιν ἐν τῷ σκοτει ἐπι-
τῶν λευκῶν χιόνων ἀμυδράϊ δίκην δακρύων, ἀλλὰ δα-
κρύων χαρᾶς! Ὡ νύξ τῶν Χριστουγέννων, χαιρε!

Φύγε, Μορφεύ! θεότης τοῦ ζόφου, ὠχρᾶ, σκοτώδης,
μελάμπτερος! μὴ ἐπιχύσῃς ἐπὶ τῆς μορφῆς μου τὴν ἀ-
πατηλῶς ἠδεῖαν καὶ ἐκναρκωτικὴν σου πνοήν· σιαεὶ ὀ-
νειρῶν ἀεροειδεῖς! μακρὰν ἐμοῦ δι' ἀψόφον πτερυγι-
σμῶν ἀποσύρθητε· ποθῶ νὰ μείνω ἄγρυπνος θαυμάζουσα
ἀφώνως τὴν μεγαλοπρεπεῖ γαλήνην τῆς εὐελπίδος ταύτης
χιονοπέπλου καὶ ἀστεροφεγγοῦς νυκτός. Ὅτε δ' ἡ λαμ-
ποδόλος αὐγὴ τῆς ἐπιφανῆ κατασπείρουσα τὰ χρυσᾶ
αὐτῆς φῶτα ἀνά τοὺς αἰθέρας, ἐγώ, πρώτη ἐγώ, ν' ἀνα-
μέλψω διὰ γηθασίων τινῶν τῆς πτωχῆς μου λύρας
ἤχων Ἐκείνον, οὗ τὴν εὐδοκίαν ἡ ἡμέρα αὕτη πανηγυ-
ρίζει, τὸν Ἄνακτα τῆς δόξης, τὸν Ποιητὴν καὶ Κύριον
τῆς φωτιστεφούς ἡμέρας καὶ τῆς μελανοκόμου νυκτός!

Ὡ νύξ τῶν Χριστουγέννων! νύξ διττῶς εὐελπῖς, ὡς
ἀναμένουσα αὐγὴν, καὶ ὡς προσδοκῶσα αὐγὴν εὐδαίμο-
νίας, δόξης καὶ χάριτος· ὦ! χαιρε, σοὶ κράζει ἔνθους ἡ
καρδιά τῆς ἀνθρωπότητος!

Χθές ἔτι καὶ πρὸ πολλῶν ἡλίου αὐγῶν ὁ κρυσταλλο-
φόρος Χειμῶν εἶχεν ἐκπνεύσει κατὰ τῆς ἡρμωμένης γῆς
σφοδρῶς καὶ ἀκατασχέτους λαίλαπας· λυσσῶντες οἱ ἀέ-
ρες ἐξερίζουν ἀπόνως τὰς αἰωνοβίους δρυς, καὶ μετὰ
τῆς δεινῆς βοῆς τῶν ἀπειλητικῶς οἱ ρόχθοι καὶ οἱ βρόν-
τοι τοῦ ἡγρωμένου πελάγους ἐμίγνυντο. Ἄλλ' ὅτε σὺ
ἐνεφανίσθης ἐπισικιάζουσα τὸ σύμπαν διὰ τῶν ἡρεμαίων
σου πέπλων, γλυκεῖα νύξ, ἡ τὴν ἡμέραν τῆς παγκοσμίου
ἐορτῆς ὀπίσω σου σύρουσα, πῶς αἴφνης ἐπέχυσας μει-
δίμα γαλήνης ἐπὶ τῶν ἀντιμαχομένων στοιχείων, ὡς
ἐπὶ τῶν αἰμοχαρῶς ποτε ἀλληλοκτονούντων τῆς ἐσκο-

τισμένης ὕψηλίου λαῶν ἐπέχυσε τὴν εἰρήνην Ἐκείνος ὃν
γεραίρει ἡ αὐριον; Ὡ! ποῖον ἄρα μυστήριον ἐνέχει ἡ
ἠδεῖα γαλήνη σου; . . . Μὴ ἄρα ὀνειρώττεις, ὦ φύσις
ἡρέμα κοιμωμένη, τὸ θέαμα τὸ μέγα, τὸ ἀπερίγραπτον
θέαμα; . . . μὴ ὀνειρώττεις τὸν Ἄνακτα τῆς ἀθανασίας
Θεόν, τὸν Πατέρα τῶν αἰώνων, ὑπὸ μορφῆν ἀρτιγεννήτου
βρέφους, ἀγλαοῦ, ἰδεομόρφου, ἀκτινοστεφούς; καὶ χι-
ονομέτωπον λευχίμονα Παρθένον ἐστεμμένην δι' ἀμαράν-
των κρίνων τοῦ Οὐρανοῦ, τρυφερῶς αὐτὸ ἐν ταῖς ἀγά-
λαις λικνίζουσιν; καὶ τοὺς Οὐρανοὺς ἀνοιομένους, καὶ
χαροποὺς ἀγγέλους μέσφ αἰγλης καὶ νεφελῶν καταρχο-
μένους πρὸς αὐτό, καὶ τοὺς φαιδρῶς αἰθέρας ἀπηχοῦντας
τὸ γλυκὺ παραδείσιον ἄσμα των; καὶ τῶν ἐγγύς ἐλαιῶν
καὶ φοινίκων τοὺς ὑψικροφούς κορμούς ὑπὸ πνοᾶς ἀνέ-
μων προσκυνῶντας ταπεινῶς τὴν στέγην τοῦ καλύ-
πτοντος αὐτὸ σπηλαίου, καὶ τὰς μύρτους καὶ τὰς ροδᾶς
καὶ τὰς πυκνοφύλλους κιτρώνας ἐν ἀκαρεὶ ἀνθούσας, ἐν
ἀκαρεὶ εὐωδιώσας περίξ, θαυμασιῶς ἀπλούσας ἐν μέσφ
χειμῶν ἔαρ γλυκὺ καὶ αἰφνίδιον; . .

Χριστέ! ὁπότεν ἐπὶ γῆς ἐπάτησας τὸν πόδα,
μυστηριώδης μάιος ἐξ οὐρανοῦ ἐλθὼν,
ἦνθησαν αἴφνης γύρω σου τὰ κρίνα καὶ τὰ ρόδα
ἐνῶ κοιλάς ἦτον ἡ γῆ τριβύλων, ἀκανθῶν! . .

Χριστέ! ὁπότεν ἤχησεν ὁ βρεφικός σου θρήνος,
γλυκὺς ὡς ἄσμα τοῦ πτηνοῦ, ἀπὸ τῶν οὐρανῶν
κατῆλθε μὲ πτερά χρυσᾶ γλυκὺ ἀγγέλων σμῖνος,
νὰ σὲ κοιμῆσθαι κελαδοῦν βαυκάλημα ἄγνων.

... Καὶ ὅταν ἐγκατώπτειδας ἐντὸς τοῦ Ἰορδάνου
μορφῆν ἀκτίνας φέρουσαν χρυσοφεγγοῦς στεφάνου
ἐδίγησεν ὁ φλοῖσθός του, ἀνέδραμεν ὁ ροῦς του,
πρὸ τῶν ποδῶν Σου μὴ τολμῶν νὰ ρίψῃ τοῦς
[ἀφθρούς του! . . .

ἀναθλύζον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, δὲν ποθεῖ νὰ εὐρίσκατο παρὰ τῇ
οἰκογενεῖα αὐτοῦ; Τίς δὲ ἀπολέσας κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτο
προφιλῆ ὃν δὲν ἀναμιμνήσκαται αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύ-
την; Ἡ οἰκογένεια, ἦτοι ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία, ἦτις συγκεν-
τροῦται περὶ τὴν φάτνην τῆς Βηθλεέμ, περὶ τὴν ξανθὴν ἐκείνην
τοῦ μειδιῶντος βρέφους κεφαλὴν, δὲν συγκεντροῦται περὶ τὸ και-
νὸν μνημεῖον ὅτε ἡ θεία λάμψις τῆς Ἀναστάσεως ἐπιφάνεται.
Ἐκείνη εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν λαμπρὰ ἡμέρα, αἱ ἐορταὶ τῶν
Χριστουγέννων εἶνε αἱ κατ' ἐξοχὴν θυμῆρεις, αἱ κατ' ἐξο-
χὴν γλυκεῖαι, αἱ κατ' ἐξοχὴν οἰκογενειακαί. Ὡς τοιαύτας, ἐν
πλήρει οἰκογενειακῇ ἀπολαύσει, εὐχόμεθα πάσαις καὶ πᾶσι τοῖς
ἡμετέροις ἀναγνώσταις νὰ ἐορτάζωσιν.

*
*

Πρὸ τίνος χρόνου ἀνέγνωμεν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ
Συλλόγῳ πραγματεῖαν τινὰ τοῦ ἐν Σαμοθράκῃ γνωστοῦ ἱατροῦ κ.
Φαρδύ «Περὶ τῶν δημοδῶν μελωδιῶν», ἧς προστάξαμεν καὶ ἐπε-
τάξαμεν παρατηρήσεις τινάς. Ὁ κ. Φαρδύς ἀναγνοὺς ταῦτα ἐν
τῷ Νεολόγῳ, ἐν ᾧ δημοσιεύονται τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδρίων
τοῦ Συλλόγου, ἐπεμψεν ἡμῖν τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν, ἣν οὐχὶ ἄσκο-
πον ἡγούμεθα νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα, παρατηροῦντες μόνον ὅτι
ὁ ἀγαστὸς ζῆλος, ὅφ' οὗ κατέχευται ὁ γράφων, παρασύρει αὐτὸν

εἰς ὑπερβολάς, ἐπιτροπομένας μὲν ἐν τῇ ῥητορικῇ, ἀποκρουομένας
ὅμως ἐν τῇ ἐπιστήμῃ.

Ἡ ἐπιστολή, ἣτις εἶνε γεγραμμένη ἄνευ πνευμάτων καὶ
τόνων κατὰ τὸ γνωστὸν σύστημα τοῦ κ. Φαρδύ, ἔχει ὅδε:

Ἐν Σαμοθράκῃ, τῆ 28 νοεμβρίου 1893.

Ἀξιότιμη κυριε Ο. Ανδρεαδῆ.

Μαθὼν ἐκ τοῦ Νεολόγου τῆς 2 Νοεμβρίου ε. ε. ὅτι, συμμερι-
σθέντες τὴν «Περὶ δημοδῶν μελωδιῶν» γνῶμην μου, μετὰ πολ-
λου ἐνδιαφερόντος παρουσιασατέ αὐτὴν εἰς τὸν Φιλολογικὸν Συλ-
λογον, σπευδῶ νὰ σας ἐκφράσω τὴν ἀπειρον πρὸς ὑμᾶς ευγνωμο-
συνὴν μου.

Ὡς συμπληρωσὴν δὲ τῶν ὀλιγων ἐκεινων, τα ὅποια ἐν τῇ
πραγματεῖᾳ μου εἶπον, ἐπαναλαχθῆκα καὶ αὐτὸς ὅτι ἡ προτα-
σίς μου εἶναι πολὺ περισσοτέρου λόγου ἀξία παρ ὅσον ἡδυνήθην
νὰ τὴν ἀναπτύξω. Ἡ μουσικὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν πρέπει
νὰ ζητητῆται οὐτε εἰς μαρμαρα, οὐτε εἰς πακυροῦς, διότι, καὶ ἀν
ποτε εὐρεθῆ ὀλοκληρὸς ὠδὴ τοῦ Πίνδαρου μελοποιημένη, δὲν θὰ
υπαρχῆ ὁ ἐξῆγησων αὐτῆν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, εἶναι μὲν ἀλη-
θες ὅτι εἶχον σημεῖα τινὰ μουσικῆς βοήθητικα τῆς μνήμης, οὐχι
ὅμως εὐμεθοδῶς συστηματοποιημένα, ὥστε καὶ πᾶς ὁ βλέπων
αὐτὰ, νὰ δύναται πιστῶς καὶ ἀκριβῶς νὰ ἐπαναλαχθῆναι τὴν
σεσημασμένην μελωδίαν, διότι τὸ αὐτὸ σημεῖον εἶχε πολλὰς ἐν-

... "Ω, ανάτειλον τέλος ἐπὶ τοῦ ἡρεμοῦντος αἰθέρος,
χύσον τὸ ζεῖδωρον φῶς σου, ἰλαρὰ καὶ πολυπόθητος ἀγῆ
τῆς ἡμέρας, ἥτις αἰωνιότητα ὅλην ἐγκλείει, ἥτις ὑπισ-
χνεῖται αἰωνιότητα! . . .

B'.

Ίδου! ἐφάνη τέλος ἡ χρυσῆ ἀγῆ! πρὸς τὰ ὕψη ἀ-
νίπταται χαίρων ὁ θαρραλέος ἀναξ τῶν βράχων ἀετός,
τοῦ φωτός ὁ εὐρύπτερος ὄρνις, καὶ στρέφει ἐρωμένως
πρὸς τὰς ἐρυθρίσας ἀνατολάς τὴν ὠραίαν μορφήν ὁ ἀει-
θαλῆς τῶν κοιλάδων ἠλιανθος.

... Σιγὴ! . . . εὐχή! ἀγάπη καὶ χαρὰ!
ἀπ' οὐρανῶν ἠδέως μειδιώντων
πρωῖα Χριστουγέννων ἱερά
φωτίζει νῦν αἰθέρα, γῆν καὶ πόντον!

Σιγὴ, σιγὴ! ὁ ἥλιος βραδύς
μέσῳ συννέφων βαίνει χρυσαργύρων
καὶ εἰς αὐτοῦ λαμπυρισμὸς ἠδὺς
ἐπικρυσσοῖ τὸ κύμα τὸ μορμύρον.

Σιγὴ, σιγὴ! . . . πλέον αὐτοῦ ἀγνόν,
πλέον αὐτοῦ λαμπρόν, ἀστραπιθόλον,
Φῶς ἐκ φωτός γλυκὺ τῶν Οὐρανῶν
κατηύγαθε ποτὲ τὸν κόσμον ὄλον!...

Σιγὴ! εὐχή, ἀγάπη καὶ χαρὰ!
ἀπ' οὐρανῶν γλυκὺ διαγελῶντων
πρωῖα Χριστουγέννων ἱερά
ἐφώτιδεν αἰθέρα, γῆν καὶ πόντον.

νοιας ἀπο στοματός εἰς στομα παραδιδόμενας, ὡς τοῦτο συνεβαίνει
μεχρι τῆς εὐρέσεως τοῦ συστήματος τῆς νῦν ἡμετέρας μουσικῆς,
καὶ ὡς τοῦτο συμβαίνει παρ Ὀθωμανοῖς τανν. Βεβαίως δὲ πρε-
πει νὰ ζητηθῆ ζῶσα ἐν τοῖς στομασι τοῦ λαοῦ ἐκεῖνου, ὅστις
πίνει τὸ αὐτὸ κρῖνον ὕδωρ, ὁ ὁποῖος ἀναπνεῖ τὸν αὐτὸν ἀερα,
καὶ τοῦ ὁποῖου τὴν καρδίαν συγκινουσι αὐταὶ ὠριστιότητες,
ἡ αὐτὴ φύσις, οἱ αὐτοὶ ἐρωτές. Ὁ ἐκ τοῦ λαοῦ μελωδός, μελο-
ποιῶν τὸ ἄσμα τοῦ δὲν εἰξευρεῖ καὶ δὲν θέλει νὰ εἰξευρῆ ἀν ἡναὶ ἡ
μελωδία τοῦ κατὰ τὸ δεινὰ, ἡ, δεινὰ συστήμα τοῦ τροχου. Ἀγάπη
ἐμπάθως, καὶ τὴν ἀγαπῆν τοῦ ταυτην θέλει νὰ δηλώσῃ τῆ
ἐρωμένη του, δι ελιγμῶν τῆς φωνῆς, ἰκωνῶν νὰ τὴν συγκινησῶσι
καὶ καταπεισῶσιν. Ἄλλ ἐκ πολλῶν τεκμηριῶν ἱστορικῶν τε καὶ
φυσιολογικῶν καταδεικνύεται, ὅτι ὁ τῆς παλαι καὶ νῦν ἐλληνικῆς
χωρᾶς κατοικῶν λαὸς φερεῖ ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀρχαίου
Ἑλλήνος. Φυσικῶ ἀρα τῷ λόγῳ τὰ αἰσθηματὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ
καὶ ἡ δικ τῆς φωνῆς ἐκφραξίς αὐτῶν θὰ εἴη πολλὴν ἀναλογίαν
καὶ ὁμοιοτήτα πρὸς τὰ ἐκεῖνων. Ἐποὶ δὲ ριπτῶν ἐν βλεμμα ἐπι
τῶν μελωδιῶν, τὰς ὁποῖας εἴω ἐν τῇ συλλογῇ μου, παρατηρῶ
τὰ εξῆς: Αἱ περισσότεραι αὐτῶν εἰναι μελοποιημέναι εἰς ἤχον
πρῶτον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἡμετέραν παραδοσὶν εἰναι ὁ δωριος
τῶν ἀρχαίων, ὁ ὁποῖος ἤτο τῶσιν προσφιλέτης τοῖς παλαι Ἑλλήσι
κατὰ τὰς μετρωτικὰς πολλῶν. Σὺν τῇ δημοσιεῦσι λοιπὸν τῶν με-

"Ω! ἴσατ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιγῆς,
μυρμηκίαι ἀνθρώπων καὶ ἀγγέλων:
« Ὁ Βασιλεὺς αἰθέρος τε καὶ γῆς
εὐλογητὸς καὶ νῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον! . . . »

Ὅσα ἀγῆ, χαρμόσυνος ἀγῆ! ὅσα ἡμέρα παλιγγενε-
σίας! . . . τί ἀν καλύπτουσι παγεροὶ χιόνες βουνὰ καὶ
βράχους καὶ θεελλοπλήκτους δρομους; τί ἀν γυμνοὶ καὶ
πενθοῦντες τῶν δρυῶν οἱ κλάδοι κυρτοῦνται καὶ στέ-
νουσιν; ἄς ἀναθάλῃ σήμερον, θνητέ, ἐν τῇ ψυχῇ σου
γλυκὺ ἔαρ ἐλπίδος, ἀθάνατον ἔαρ χαρᾶς! Ὁ Θεός σου
κατέρχεται πρὸς σέ ἵνα σέ σώσῃ καὶ ἀνατείνων ὁ δά-
κτυλός Του, σοὶ δεικνύει φαιδρῶς πρὸς σέ διανοιγομέ-
νους τοὺς χρυσοὺς πυλῶνας τοῦ Οὐρανοῦ! ὦ, λάβε χρυ-
σῆν λύραν, στέφον διὰ μύρτων καὶ δαφνῶν ἱερῶν αἵτινες
παρὰ τὰ κελαρύζοντα ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου φυλλάζουσι,
καὶ τάνυσον Αὐτῷ ὠδὴν γλυκείαν, σθεναρὰν καὶ εὐγνω-
μονα!

... Naί! ἴσατ' αἴφνης μέσῳ τῆς σιγῆς
μυρμηκίαι ἀνθρώπων καὶ ἀγγέλων,
« Ὁ Ἄναξ τῶν αἰθέρων καὶ τῆς γῆς
Εὐλογητὸς καὶ νῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον! . . . »

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ.

λῳδιῶν τὰς ὁποῖας υποσχῶμαι νὰ συναζῶ καὶ πεμπῶ τῷ μετερω
Συλλογῇ, θὰ εἴη τις νὰ καμῆ καὶ πλεισταὶ τοιαυτὰ παρατη-
ρησεις. Τοῦτο δ' ἐνεκεν ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν τῶν ἡμετέρων λο-
γιῶν ἐπὶ τῆς ὑλῆς ταυτης, ἧτις ὀνομαζέται *δημιῳδὸς μελωδία*,
καὶ ἡ ὁποῖα, ὡς χρυσοπτερος καὶ πολυποικίλος χρυσαλὶς ἐν μιᾷ
ἡμέρᾳ γεννᾶται καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀποθνήσκει, χωρὶς ν' ἀφῆν
οπισθεν αὐτῆς οὔτε τὸ ἐλαχιστὸν ἴχνος.

Διατελῶ κτλ.

(Υπογ.) Ν. Β. Φαρῶς.

*
* *

Ἐτελεσθήσαν ἐν Γενούῃ οἱ γάμοι τῆς πριγκηπίσσης Ἐλισάβετ
τῆς Βαυαρίας, θυγατρὸς τοῦ πριγκηπος Λεοπόλδου, ἐπόπτου τοῦ
στρατοῦ κατ'ἀνεψιὰ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Βαυαρίας καὶ τοῦ αὐ-
τοκράτορος τῆς Αὐστρίας, μετὰ τοῦ βαρῶνου Errfried, ἀπλοῦ
ἀξιωματικοῦ ἐν τῇ βασιλικῇ φρουρᾷ. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ τε πριγκη-
πὴς Λεοπόλδος καὶ ὁ ἀντιβασιλεὺς οὐδαμῶς συγκατετίθεντο εἰς
τὸν γάμον τοῦτον, ἀλλ' ἡ πριγκηπίσσα Ἐλισάβετ, ἐντυχούσα
τῷ αὐτοκράτορι τῆς Αὐστρίας ἐν Ἰσλ, ἐπέτυχε τῆς συγκαταθέ-
σεως αὐτοῦ, οὕτω δὲ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς παρέστησαν εἰς τοὺς γά-
μους, τελεσθέντας ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Γενούης.

Ο. Α.

Τὴν μετὰ τὴν εἰς Λουξὸρ ἀφιξίν κυριακὴν ὁ Ἄλδέρτος μετέβη κατὰ τὴν πρώτην λειτουργίαν εἰς τὸν ναῖσκον τῆς πτωχῆς μονῆς τῶν ἰταλῶν ἱεραποστόλων. Ἄφ' ἐνὸς μὲν βέβαιος ἦν ὅτι ἡ Θηρεσία θὰ παρίστατο ἐν τῷ ναῷ, ὡς καὶ πράγματι παρίστατο· ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν ἐφοβεῖτο ὅτι αἱ Παρισίαναι θὰ ἐξύπνουσαν τόσον ἐνωρίς. Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ἀνέμενον ἐν τῇ ἐξόδῳ τὴν δεσποινίδα δὲ Κιλλιάν καὶ τὴν μίστρες Κράου.

— Βλέπω, εἶπεν ἡ κόρη, ὅτι ἤρχισατε τὴν ἡμέραν ὡς καλὸς χριστιανός· τὰρα πρέπει νὰ τὴν συνεχίσῃτε ὡς ἄνθρωπος πεπολιτισμένος. Δὲν ἐλθσμονήσατε, πιστεύω, ὅτι εἶσατε ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸ μητρώον τῆς Νέφθορος.

Ἐξήκον ἀπὸ τῆς ἀπάντησιν, ἀπορῶν καὶ αὐτὸς δι' ἡν ἠσθάνετο εὐδαιμονίαν·

— Τίποτε δὲν ἐλθσμονήσα, καὶ ἂν δὲν ἐφοβοῦμην μὴ κρατηθῶ ὡς λιποτάκτης, θὰ ἤρχομην νὰ προγευματίσω μεθ' ὑμῶν. Ὁ Χριστιανός θὰ ἦναι εἰς τὸ πρόγευμα;

— Καὶ διατί νὰ μὴ ἦναι;

— Διότι, ὑπέλαβεν ἐκεῖνος μετὰ τινος ἀμηχανίας, γνωρίζω ὅτι ὁ ἀδελφός σας σὰς στερεῖ ἐνίοτε τῆς παρουσίας του.

— Γνωρίζετε τοῦτο; εἶπεν ἡ Θηρεσία προσβλέπουσα αὐτόν.

Τὸ ἀγνὸν ἐκεῖνο βλέμμα κατένυξεν αὐτόν, καὶ ἀπάντησε σοβαρώτερος τὸ ἦθος ἢ τοὺς λόγους·

— Πιστεύετε λοιπὸν ὅτι αἱ μούμμαι, μεθ' ὧν σήμερον ἀναστρέφομαι, μοὶ ἀφῆρεσαν τὴν μνήμην τῶν ζώντων; Ἐπαγρυπνῶ ἐφ' ὑμῶν πλέον ἢ ὅσον ὑποθέτετε. Πολλάκις, ἐνῶ ἐκοιμᾶσθε, ἤμην ἐπὶ τῆς ὄχθης, ἐκπληρῶν, ὡς σὰς ὑπεσχέθην, τὸ ἔργον τοῦ φύλακος.

Ἡ δεσποινὶς Κιλλιάν, βαθέως συγκινημένη, ἐδιώπησεν· εὐδαιμονέστατος δ' ἐκεῖνος μεθ' ὅλα ταῦτα ἐθεώρει αὐτήν.

— Λοιπὸν σὰς περιμένομεν τὴν μεσημβρίαν, εἶπεν ἡ Θηρεσία λύουσα πρώτη τὴν σιωπὴν.

Ἐπεσχέθη διὰ νεύματος, καὶ ἀπεχωρίσθησαν μέχρι μεσημβρίας.

Κατὰ τὸ γέφυμα τὸ νῆμα τῆς συνδιαλέξεως ἐκράτει ὁ Κιλλιάν, οὐδὲν ἄλλ' ἢ περὶ τοῦ Τοπαζίου ὀμιλῶν, περὶ τῆς πολυτελείας αὐτοῦ, περὶ τῆς παρεχομένης ἐν αὐτῷ ξενίας, περὶ τῆς χάριτος τῶν δύο γυναικῶν, περὶ τῆς εὐπροσηγορίας τῶν συζύγων αὐτῶν. Ἐξαφθίς βαθμιαίως εἶπε πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ·

— Ἡ συμπεριφορὰ καὶ τῶν δύο σας ἔχει τι τὸ ἀγροῖκον καὶ τὸ παράλογον. Μὲ φέρετε εἰς δύσκολον θέσιν· μωραὶ μοὶ ἀπευθύνονται περὶ ὑμῶν ἔρωτήσεις· ὅσον καὶ ἂν σὰς παρίστω σὲ μὲν ὡς ἓνα ἰδιότροπον κεκηνότα πρὸ τῶν παλαιῶν τοίχων, σὲ δὲ ὡς καλογραῖαν ἐπιδεδομένην εἰς τὰς προσευχὰς τῆς, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι φαίνεσθε ὡς νὰ περιφρονῆτε τοὺς καλοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους.

Ἐξήκον ἀπὸ τῆς ἀπάντησιν, ἐννοήσας ὅτι ἡ Κλοτίλδη δὲν ἀπεκαλύφθη, ἀπάντησε·

— Τὸ κατ' ἐμέ, οὐδένα περιφρονῶ. Καθ' ἐκάστην ἀπαντῶ εἰς τὴν πεδιάδα δωδεκάδας περιγηγνῶν ὡς ἐγώ. Εἶναι λοιπὸν ἀγροῖκοι καὶ παράλογοι ὅλοι αὐ-

τοὶ διότι δὲν ὑπάγουν νὰ ὑποβάλλωσι τὰ θεβάσματά των εἰς τοὺς ἐπιβάτας τοῦ Τοπαζίου;

— Ἐὰν παραβάλης τὸν ἑαυτὸν σου μετ' Ἀγγλοῦς . . . ὑπετονθόρυσεν ὁ Κιλλιάν ἀναστέλλων τοὺς ὄμους. Ἄλλ' ἄς μὴ γείνη λόγος περὶ σοῦ. Νομίζω ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου ὀφείλει νὰ ἐπισκεθῆ τὸς Λασσαδιέλ.

Ἡ Θηρεσία κατένευσε τοὺς ὀφθαλμούς, ὁ δ' Ἄλδέρτος ἐνόησεν ὅτι ἐπερίμενε ν' ἀκούσῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ.

— Ναί, ἴσως. Ὁπωδύποτε οὐδεμίαν διὰ τοῦτο λαμβάνει ὑποχρέωσιν.

— Ἀφοῦ ἡ πλειονοψηφία ἀποφαίνεται, εἶπεν ἡ νεάνις, αὐριον θὰ ὑπάγω εἰς τὸ Τοπαζίου.

— Διατί ὄχι σήμερον; ἠρώτησεν ὁ Χριστιανός.

— Δὲν κάμνω ἐπισκέψεις τὴν κυριακὴν.

Εὐθύς μετὰ τὸν καθὲν ὁ Κιλλιάν ἀπῆλθε τῆς Νέφθορος, καὶ εἰλικρινῶς εἶπεν οὐδεὶς ἐλυπήθη ἐπὶ τῇ ἀποχωρήσει αὐτοῦ. Ὁ Ἄλδέρτος εἶχεν ἀποφασίσει ν' ἀποχαιρετίσῃ ταχέως τοὺς ξένους αὐτοῦ, ἀλλ' ἔμμενον ἀκουσίως ἑαυτοῦ ὑπὸ ἡδείας κατεχόμενος συγκινήσεως, ὡσεὶ ἀνεύρισκε τέλος ἀγαλλιάσεις ἀπὸ πολλοῦ ἀπολασθείσας. Πράγματι αἱ ἡμέραι τῆς αὐστηρᾶς μοναξίας, ἃς διήλθε, ἐφάνησαν αὐτῷ αἰῶνες· οὐδέποτε ἐξετίμησε τόσον ὅσον κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν ἐπὶ τῆς διαχαθίας εὐμάρειαν, τὰς ἀπαλὰς θρονίδας, τὴν λιτὴν μὲν ἀλλ' ἐπιμελετημένην τροφὴν, τὴν λεπτεπίλεπτον καθαριότητα, τὴν χρηστικὴν καὶ εὐμενῆ μορφήν τῆς μίστρες Κράου, ἀλλὰ πρὸ παντὸς τὸ φῶς, τὴν γαλήνην, τὴν μετὰ τῆς ζωῆς συνδιαλλαγίαν, ἣν ἀνεζητήσε τῶς εἰς τὰ τέρατα τοῦ κόσμου, ἀνεύρισκε δὲ νῦν ἐπὶ τοῦ σκάφους ἐκείνου ἐν τῷ θελξίφρονι μειδιήματι τῆς Θηρεσίας δὲ Κιλλιάν, ἐν τοῖς ἀγνοῖς καὶ ἀδόλοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆς.

Ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ ἰανουαρίου παρήλθεν ὡς ὕναρ συνεχῶς ὑπὸ τῆς πραγματικότητος διακοπτόμενον. Εἰκοσάκις ὁ Ἄλδέρτος εἶχε λησμονήσει τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς νεάνιδος ὑψίσταμένην ἄβυσσον· εἰκοσάκις ἡ νεάνις βλέπουσα αὐτὸν ἀποπλανώμενον ἐν τῇ φαντασίᾳ αὐτοῦ ὑπέμνησεν αὐτῷ διὰ σοβαρώτερον τινὸς λόγου ἢ ἀπλῶς διὰ συγκεκαλυμμένου ἥδη μειδιήματος ὅτι ἡ θέσις αὐτῆς ἦν ἐτοιμὴ ἐκτὸς τοῦ κόσμου. Μυστηριώδη ἠσθάνετο ἰδόνην δρέπουσα τὰ ἀνθη ἐκεῖνα τοῦ ἀνθρωπίνου ψιέτρου, τὰ πάντοτε ἀναγεννώμενα, ὅπως ἐξ αὐτῶν πλέξῃ ὅσον οἶόν τε λαμπρότερον τὸ στέμμα αὐτῆς ὡς μνηστῆς τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλὰ τὰ ῥόδα εὐωδιάζουσι μόνον ὑπὸ τὴν χεῖρ᾽ ἥτις ἀποκόπτει ταῦτα ἀπὸ τοῦ στελέχους αὐτῶν . . .

Ἄκτις χροσοπόρφυρος εἰσέδυσεν αἴφνης ὑπὸ τὸ σκῆνωμα τῆς Νέφθορος· ὁ ἐρυθρός τοῦ ἡλίου δίσκος ἠγγίξε τὰς ἀκρωρείας τῶν λιθικῶν ὀρέων· τοιαύτην δὲ πρὸς στιγμὴν ἀνήστραψεν αἰγλὴν τὸ πρόσωπον τῆς Θηρεσίας, ὡστε ὁ Σενάκ ἔσθη ἐννεὸς ἐν μέσῳ μιᾶς φράσεώς του! Ἄφατος θυμῆδια κατελάμβανεν αὐτόν· ἠσθάνετο κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὅτι τὸ παρελθὸν ἦν ἐς αἶψα νενικημένον, ὅτι ἀποκλειστικὸν αἶσθημα ἐπλήρου τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἦν θὰ κατασυνέτριβεν ἴσως, εἰς αἰώνιον φεῦ! ἀπόγνωσιν αὐτὴν βυθίζον, ἀλλὰ πόσον ἐυγενεστέρα καὶ ἡδύτερα ἢ ἀλόγως αὐτὴ τοῦ ἀρχαίου τραύματος! . . .

Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ σκάφους ταχέα ἠκού-

σθησαν βήματα, και εὐθὺς παρέστη ὁ μαρκήσιος λῖαν ἐμπερίστατος και εἶπε πρὸς τὴν ἀδελφὴν·

— Σοὶ ἀναγγέλλω μίαν ἐπίσκεψιν. Αἱ κυριαὶ τοῦ Τοπαζίου δὲν ἠθέλησαν νὰ τὰς προλάβῃς, και ἔρχονται κατόπιν μου. Μουχάμετ! Ἀντώνιε! Φραγκίσκε! ἀνάψατε λυχνίας, φανούς! τακτοποιήσατε αὐτὰ τὰ κουρέλια! Σηκώσατε αὐτὴν τὴν χύτραν! Τὶ βρωμερὰ φαγητὰ κάμνουν αὐτοὶ οἱ μαῦροι. Τὸ πλοῖόν μας ὁμοιάζει ἀληθῶς πειρατικόν!

Ἡ δεσποινὶς Κιλλιὰν ἔμενον ἀκίνητος και λῖαν ψυχρῶς ἐφαίνετο ἀποδεχομένη τὴν τιμὴν τοῦ ὅτι «προελήθη». Ἐβλεπε τὸν ἀδελφὸν μετὰ θάμβους και μετὰ τινος δυσανεκτικῆς. Ἡ ταραχὴ αὐτοῦ, ὁμοία πρὸς τὴν τῶν καταλαμβανομένων ἐν οικιακῇ ἀταξίᾳ ἀστῶν, ἀνιαρὰν τῇ ἐπροξένει αἰσθησίν.

Κατὰ τὰς παρασκευὰς ταύτας αἱ δύο Παρισίαναι ἐφάνθησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος συνοδευόμεναι ὑπὸ δύο ἀνδρῶν, ὧν ὁ μὲν, νεαρός, ραδιός, μειδιῶν, τὸ ἦθος ἐράσμιος, ἦν ὁ πλούσιος Λασσαβιέλ, ὁ δὲ, πρεσβύτερος, ἀδρότερος και βραχύτερος, τὸ δὲ ἦθος ταπεινὸς ἄμα και σκόπητος, ἦν Κεστεμδέρετ ὁ πένυς. Ὁ Κιλλιὰν προέβη εἰς τὰς συνήθειας παρουσιάσεις. Οἱ κύριοι εὔρον τὴν Θηρεσίαν ὠραιοτάτην μὲν, ἀλλὰ δύσκολον, αἱ δὲ κυριαὶ διακεκριμένην μὲν, ἀλλ' ἐνδεδυμένην ὡς γεροντοκόρην. Καθίσασαι περιεσκόπουν κύκλῳ, εὐνόητον δὲ ἦν ὅτι ἀνεχέτουσαν πρὸς ὁσὸν τι. Ἀλλ' ὁ ἀναζητούμενος λάθρα λιπὼν τὴν Νέφθυν ἐφευγε ταχέως παρὰ τὴν ἀμμόδην ὄχθην ὑποψιθουρίζων φθόρας, αἵτινες δὲν ἦσαν βεβαίως προδιαγορεύσεις πρὸς τοὺς ξένους.

— Ὁ Σενάκ! Ὁ Ἀλδέροτος! Ἀλλὰ ποῦ ἐπῆγε; Πρὸ μικροῦ ἦτο ἐδῶ! ἀνέκραξεν ὁ μαρκήσιος μὴ κατανῶν ὅτι ἠκριτομύθει.

Ἡ Θηρεσία ἠρυθρίασεν ἐκ δυσανεκτικῆς. Αἱ δύο ἐπιβάτιδες τοῦ Τοπαζίου ἀντήλλαξαν βλέμμα πολλά λέγον. Ἡ δεσποινὶς Κιλλιὰν κατέβαλεν ἀγῶνα ὅπως συνεχίσῃ τὴν συνδιάλεξιν μειδιῶσα! Ὀλίγον ἔτι, και ἡ κόρη θὰ ἔκλαιεν ἐπὶ τῷ ἐκ διπλῆς ἀπόψεως λυπηρῷ ἐκείνῳ ἀπροόπτῳ.

Οὐδέποτε συνδιάλεξις ὑπῆρξεν ἐπαχθεστέρα· ὁ μαρκήσιος ἦν ἀλλοφρονῶν, νευρικός, ἡ Θηρεσία ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε τεθορυβημένη· τὰ πάντα αὐτῇ ἀπήρεσκον, ἢ τε προϊόντως οικειοτέρα ἀποβαίνουσα χαριτολογία τῶν ἀνδρῶν και ἡ ἐκκεντρικὴ ἐνδυμασία τῶν γυναικῶν, ἡ κακῶς ὑποκρυπτομένη πολυπραγμασύνη αὐτῶν και ἡ ἐλαφρὰ εἰρωνία, δι' ἧς ἐθήγοντο τὰ μειδιάματα αὐτῶν. Πρὸς ἐπίμετρον ἡ κυρία Λασσαβιέλ ἐπωφελέθη παῦλάν τινα τῆς συνδιαλέξεως ὅπως ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ τετάρτου ἐπιβάτου τῆς Νέφθυος. Ἡ Θηρεσία ὑπέσθη τὸ ἔσχατον ὄνειδος τοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ εἶδος τι ἀπολογίας, εἰς ὃ ἐξηνάγκασεν αὐτὴν ὁ ἀδελφὸς ἐξ ὀργῆς ἐπὶ τῇ παραδόξῳ φυγῇ τοῦ φίλου αὐτοῦ.

— Νομίζω, εἶπεν ἡ νεάνις, ὅτι ὁ κ. δὲ Σενάκ ἀπὸ πολλοῦ ταξιδεύων μόνος ἀπώλεσε τὴν ἕξιν τοῦ κόσμου, ἀπέβη δὲ ἀόστηρότατος περιγητής· ἀπὸ τῆς εἰς Λουξὸρ ἀφίξεώς μας ἔγεινεν ἄφαντος· μόλις δὲ ἡ κυριακὴ μᾶς τὸν ἐπανέφερον ἐπὶ μικρόν.

— Ἡ Θουδαὶς εὔρε νέον ἄγιον Ἀντώνιον, εἶπεν ἡ κυρία Κεστεμδέρετ, στρέψουσα πρὸς τὴν Θηρεσίαν ὡς λάμποντα ἐγχειρίδια τοὺς μέλανας αὐτῆς ὀφθαλμούς.

— Και διατὶ ὄχι, ἐπεφώνησεν ὁ Κιλλιὰν ἐρωτύλως, ἀφοῦ ὁ Νεῖλος ἀνεῦρε δύο Κλεοπάτρας;

Ἡ ἀνοῦσιος αὐτῇ χαριτολογία δὲν ἐπέτυχεν· αἱ Παρισίαναι ἠνιῶντο, ἡ Θηρεσία τὰ μάλιστα αὐταῖς ἀπήρεσεν, ἀλλ' οὐχ ἦττον πρόσκεινδρις εἰς τὸ γεῦμα τῆς ἐπιούσης ἐπὶ τοῦ Τοπαζίου ἦν ἀπαραίτητος, ἡ δὲ δεσποινὶς δὲ Κιλλιὰν ἀπεδέξατο αὐτὴν, καθόσον ἀνθρωπίνως οὐδὲν μέσον ὑπῆρχε πρὸς ἀποποιήσιν.

Ἐπὶ τούτοις ἀπεχαιρετίσθησαν μετὰ πολλῶν χειραψιῶν· ὁ μαρκήσιος συνώδεσε τοὺς ξένους μέχρι τοῦ δρόμωνος ὅπου ἐκράτησαν αὐτὸν εἰς τὸ γεῦμα· ἐπομένως ἡ ἀδελφὴ ἐγευματίσθη μόνη μετὰ τῆς μίστρης Κράου ἢ μᾶλλον ἐφάνη γευματίζουσα, διότι ἠσθάνετο ἑαυτὴν λῖαν βεβαρημένην και κατεχομένην ὑπὸ γενικῆς δυσθυμίας, οἷαν ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτῆς οὐδέποτε ἐνεθυμείτο ὅτι ἐδοκίμασεν.

Ὁ Ἀλδέροτος δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Νέφθυν οὔτε τὸ ἔσπερας τῆς κυριακῆς, οὔτε τὴν ἐπιούσαν, ἦν διπλῆθεν ἐν τῇ πεδιάδι μακρὰν τῶν ἐρειπίων, διότι και αὐτὴ ἡ θέα τῶν ἐπὶ τῶν πλοιαρίων τοῦ Κοῦκ ἐλθόντων ἀνδρογύνων τῷ ἦτο ἀφόρητος. Εὐρίσκειτο ἐν πλήρει ὑποτροπιάσει και πλήρη ὀργῆς καθ' ἑαυτοῦ ὅτι δὲν ἐθεραπεύθη κάλλιον.

— Πῶς, διελογίζετο, νὰ δεῖξω τόσον ἀνανδρίαν, ὥστε νὰ μὴ τὴν περιμεινῶ, νὰ μὴ τὴν ἀψηφίσω, νὰ μὴ τὴν νικίσω ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μὲ προεκάλεσεν, ἐνώπιον ἐκείνης, ἥτις ἠδύνατο ν' ἀποβῇ ἡ σωτηρία μου, ἐὰν ἡ κακὴ μου μοῖρα δὲν μοι ἀπέκλειε τὴν ἐλπίδα ταύτην; Θρασύπλαγχον γύναιον! Ὡς νὰ ὤφειλον ἐγὼ νὰ ἐρυθρίασῶ ἐνώπιον αὐτῆς! Και ἔμελλε και αὐτὰς τὰς βραχείας στιγμὰς εὐδαιμονίας, ὡς ὀφείλω εἰς τὴν τύχην, και αὐτὰς ἔτι ν' ἀποδιώξῃ διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς! Πότε λοιπὸν ἡ γυνὴ αὕτη θὰ παύσῃ βλάπτουσά με;

Ἐνῶ δ' ἐκεῖνος ἐθρονολογεῖ ταῦτα, περιμένων ὅπως ἡ γυνὴ φιλοξένου φελλάχου παρασκευάσῃ τὸ ἐκ κυνηγίου λιτὸν αὐτοῦ γεῦμα, ἡ Θηρεσία δὲ Κιλλιὰν παρεκάθητο εἰς τὴν πολυτελεῆ τράπεζαν τοῦ δρόμωνος. Ἡ νεάνις συνεπνίγητο ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ τῇ μετὰ βλακώδους δεξιότητος νύτρεπιμένην οὕτως, ὥστε νὰ φαίνηται ὡσεὶ ἐν τῇ ξηρῇ, ἐν μέσῳ τοῦ συμμικτοῦ πολυτελοῦς κράματος τοῦ τόσον παράδοξον ἀντίθετον ὁποτελοῦντος πρὸς τὰ περίεξ αὐστηρὰ εἰρησια. Προσεπάθει ὅσον ἠδύνατο νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ἀγανάκτησιν, ἦν ἠσθάνετο βλέπουσα τοὺς ἀγνώστους ἐκείνους ἀκούσης αὐτῆς κατακυριεύοντας, ἀναγκάζοντας αὐτὴν νὰ προσμειδιᾷ εἰς τὰς χαριτολογίας αὐτῶν, νὰ μετέχῃ τῶν σχεδίων αὐτῶν, νὰ τοῖς εὐχαριστῇ ἐπὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν αὐτῶν. Ἀλλὰ χάρις τῷ Θεῷ! ὁ ἀνεχώρουσαν ταχέως και ἡ εἰδησις αὕτη, ἥτις ἐφάνη λυπήσασα τὸν Χριστιανόν, ἔδωκεν αὐτῇ τὸ θάρρος τοῦ εἶναι εὐπροσῆγορος. Μετὰ μίαν ἐβδομάδα και ἔτι ὀλιγώτερον ἡ προσφιλις αὐτῇ ἀνεξαρτησία θὰ τῇ ἀπεδίδοτο. Διὸ και σχεδὸν προθύμως προσεχώρησεν εἰς δύο τελευταίας ἀγγραφάς, εἰς ἀγροτικὴν εὐωχίαν ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ Κερνάκ τὴν ἐπιούσαν, και εἰς γεῦμα, ὅπερ τὴν μετεπιούσαν θὰ παρετίθη ἡ Νέφθυς εἰς τὸ Τοπαζιον, τὸ γεῦμα τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, ἀποχαιρετισμοῦ ὀριστικοῦ και ἀνευ φόβου νέας συναντήσεως. Ἐπειτα, ἡ

Θρησκεία θὰ ἐλθοῦμαι καὶ αὐτὴν τὴν γνωριμίαν τῶν ξένων ἐκείνων . . .

Ἄλλὰ τίς δύναται νὰ προῖδῃ τὸ μέλλον ;

I.

Τὸ κερδάνιον, ἐπιβαῖνον ὄνων, κατὰ τὸ ἔθος τῆς χώρας, ἀπῆλθεν ἐκ Λουξὸρ καθ' ὅραν λίαν ἐσθινὴν δι' ἄβροφους παρισιανὰς, οἷαι ἦσαν ἡ Μαργαρίτα καὶ ἡ Κλοτίλδην. Τὸ πλήρωμα τοῦ δρόμωνος, πάνοπλον, ἀπετέλει τὴν φρουρὰν· θὰ ἐνόμιζε τις ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀνακτίσεως τοῦ Χαρτούμ, καὶ ἡ θεὰ τῶν ἀπαστραπτουσῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον καρβινῶν καὶ τῶν πελέκεων ἄφατον ἐνεποίει τρόμον εἰς τὴν ἀτυχῆ μίστρας Κράου.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐτρέπησαν τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ λεωφόρον, μῆκος ἔχουσαν ἡμισείας λεύγας καὶ πλήρη ἐρειπίων καθ' ἅπαν τὸ μῆκος αὐτῆς, ἥτις συνδέει τὴν Λουξὸρ μετὰ τῆς Καρνάκ. Εἶτα ἀφίκοντο εἰς τὴν πολύκροτον λεωφόρον τῶν Σφιγγῶν, ἀπολήγουσαν εἰς γιγαντιαῖον πυλῶνα, οὗ ἡ ὀρθογώνιος κατατομή, περιβαλλομένη ὑπὸ στοικῶν φοινίκων, ἀντεμορφοῦτο ἀποτόμως ἐπὶ τοῦ μαρμαίροντος οὐρανοῦ. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς λεωφόρου ἡ ἄμμος ὑπεδικάπτετο ἀπὸ τριάκοντα αἰῶνων ὑπὸ τὸν ποδοβολητῶν τῶν ζῶων καὶ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἄλλοτε μὲν ἦσαν λαὸς ὄλος, νῦν δ' εἰσὶ σπάνια μορφαὶ ἐξαφανιζόμεναι ἐν τῷ ἀπειρῳ. Ἄλλὰ κατὰ τὰ ἄκρα, ἡ ψάμμος ὑψουμένη διπλῆν ἐσχημάτιζεν αὐλακα συγκαλύπτουσαν κατὰ τὸ ἥμισυ τὰ βραχῶδη τέρατα, ὧν τὰ πλεῖστα ἐπιδεικνύουσι τὴν πλατεῖαν ὡς ἄδαξ πλιγνὴν τοῦ δι' αἰχμηροῦ φασγάνου ἀποτετυμημένου λαιμοῦ αὐτῶν. Νομίζεις ὅτι κραταῖα ρομφαία ἀκαταγωνίστου ἀποκεφαλίστου ἄρτι μόλις συνετέλεσε τὴν καταστροφὴν, ἥς τὸ πένθος φαίνεται ἄγουσα αἰ διαβαίνουσα φελλαχίται, σφιγκτικῶς ἐσταλμένοι ἐν τῷ μέλανι αὐτῶν τριδωνίῳ.

Καταλιπὼν τὸ κερδάνιον τὴν ἐξαισίαν ταύτην ὀδόν, ἥτις θὰ ἦτο ἀπαράμιλλος ἐν τῷ κόσμῳ, εἰ μὴ ὑπῆρχεν ἡ λεωφόρος τῆς παγόδας τοῦ Ἄγγ Κόρ, διεξέβαλεν ἀριστερόθεν, ἀπειρηκὸς ἦδη ἐκ τοῦ κωνιοτοῦ καὶ τοῦ ἡλίου, εἰς τὸν περίβολον τοῦ Μεγάλου Ναοῦ· μετ' ὀλίγα δὲ λεπτά πάντες ἐξεπέφευον ἐν τῇ αἰθούρῃ τῶν ἑκατὸν τριάκοντα τεισάρων κίωνων, οὓς περιβάλλει τεῖχος μεστὸν ἀναγλύφων. Ἀπὸ τετρακισχιλίων ἐτῶν περιωζόμενον τὸ ὑψίπερμον ἐκεῖνο ἐκ γρανίτου δάσος ὑψοῖ πρὸς τὸν κυανοῦν οὐρανὸν τὰ ἀνευ στεφάνης στελέχη αὐτοῦ τοσοῦτον ἐγγὺς ἀλλήλων ὥστε ἀμήχανον φαίνεται τὸ χαράξαι δι' αὐτῶν ὁδόν. Ἡ σκινογραφία ἐξελίσσεται ἀπέραντος, διατεταμένη ἐνιαχοῦ ὑπὸ στήλης, ἥτις προσερεῖδομένη τῇ παρ' αὐτὴν φαίνεται οἰνοὶ λιποψυχούσα. Ὅσον δὲ μακρὰν κἂν ἐξικνῆται ὁ ὀφθαλμὸς σου, βλέπεις λείψανα, οὐχὶ ὅμως τὴν οἰκτρὰν ἐκείνην στοιβάδα τῶν καταπτωμάτων, ἥτις ὁμοιάζει πρὸς ἀπιδύνατον τοῦ νεκροῦ παρελθόντος. Πᾶσαι ἐκεῖναι αἱ μορφαὶ ἠρώων καὶ ζωμόρφων θεοτήτων ἀποπνέουσι γαλήνιον τι μεγαλεῖον καὶ τὴν μελαγχολικὴν ὑπερηφανίαν ὅτι προσήγγισαν πλέον παντὸς ἄλλου ἀνθρώπινου ἔργου πρὸς τὴν αἰωνιότητα τοῦ χρόνου.

Αἱ δύο γυναῖκες καὶ οἱ σύζυγοι αὐτῶν οὐχὶ τὸ πρῶτον ἐπεσκέπτοντο τὸ μέρος ἐκεῖνο· τὸ τεράστιον ἐκεῖνο θέαμα δὲν προῦκάλει πλέον τὸν κεκορημένον θαυμασμὸν αὐτῶν. Ὁ Κιλλιαν ἦν κεκμηκὸς τὸ σῶμα ἐκ τοῦ δρόμου, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ἀπνοσχόλου μέρηται ἦττον ἀγναί, ὡς ἠδύνατό τις νὰ κρίνῃ ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐνπτενίζε τὴν Κλοτίλδην. Παρὰ δὲ τῇ μίστρῃ Κράου ἐν αἰσθημα ἐκράτει πάντων τῶν ἄλλων, ὁ ἐκ τῶν ὄψεων, τῶν νυκτερίδων καὶ τῶν σκορπίων φόδος.

Μόνη ἡ Θρησκεία ἦν ἐν καταστάσει τοιαύτῃ ὥστε νὰ αἰσθάνηται πᾶσας τὰς ἰσχυρὰς συγκινήσεις μοναδικοῦ θεάματος. Ἄλλ' ἡ ἀνάγκη τοῦ ν' ἀφεθῆ εἰς ἑαυτὴν ἰσχυροτέρα παρ' αὐτῇ ἦν παντὸς ἄλλου αἰσθημάτων. Ὅσον καὶ ἂν ἦτο εἰθισμένη νὰ κρατῆ ἑαυτῆς, ἠσθάνετο ὅτι θὰ καταλαμβάνετο ὑπὸ νευρικῆς κρίσεως ἂν ἐν ἔτι τέταρτον ὥρας εὐρίσκετο ἰναγκασιμένη ν' ἀκούῃ τὴν παρισιανὴν λογοκοπίαν τῶν συνωδῶν αὐτῆς. Ὁ Κεστειμῆστ ἰδίᾳ καὶ ὁ Λασσαβιέλ μετὰ τῶν ἐστιλωμένων ὑποδημάτων, τῶν χιονολεύκων ὑποκαμίσων, τῶν καινῶν χειροκτίων καὶ τῆς φαιθαλοῦς χαριτολογίας αὐτῶν, παρῴξινον τὴν νεανίδα. Οὐδέποτε τὸ ἄρρεν ἦυλον παρῆσθη πρὸ αὐτῆς ἐν τῇ εὐτελεῖ καὶ ἀγοραίᾳ ἐκείνῃ περιβολῇ, ἣν δίδει αὐτῷ ἡ ἀγορῆ. Ἀπεμακρύνετο ἠρέμα ἐνῶ οἱ ἄλλοι παρεσκεύαζον τὸ ἀλλόκοτον πρόγευμα· ἦδη αἱ φωναὶ καὶ οἱ καγχασμοὶ τῶν μαινομένων ἐκείνων ἔφθανον μέχρις αὐτῆς ὡς βέβηλος ἠχώ, ἣν ἐσπευδε νὰ φύγῃ καθ' ὄλοκληρίαν.

Ἐβάδιζε σιγᾶ, μὴ βλέπουσα πρὸ αὐτῆς, ἀνοίγουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸ τῶν ἀδιαλείπτων ἀπροόπτων, προδικόπτουσα εἰς τὰς ἀνωμαλίας τῆς ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν ἀνατραπέυσης γῆς· ὅτε μὲν αἰφνιδίᾳ σικιὰ κατεβύθιζεν αὐτὴν εἰς τὸ σκότος, ὅτε δὲ φλογερὸν κῦμα ἠλιακοῦ φωτός κατέπιπτεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς διὰ τῶν ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ὀροφωμάτων οἰαίων. Εὐρύτατα προπύλαια ἐξετείνοντο πρὸ αὐτῆς, φρασσόμενα ὑπὸ συντετριμμένων ὀβελίσκων, οἵτινες ἠνάγκαζον αὐτὴν εἰς μακροὺς ἐλιγμούς. Ἐπέψαυε βαθυζώνους καρνάτιδας, ὧν αἱ κεφαλαὶ ριγοῦσαι φαίνονται ἐν τῇ κατεψυγμένῃ ἀτμοσφαίρᾳ εὐρωπαϊκοῦ τινος μουσείου. Ἐν τελευταίᾳ τέλος αἰθούρῃ ἐπὶ τραπέζης ἐκ γρανίτου, ἐφ' ἧς προσήγοντο αἱ θυσίαι τῆς θρησκείας τοῦ Ἄμμωνος, ἡ χριστιανὴ παρθένος ἐκάθησε, καταβληθεῖσα αἰφνης ὑπὸ ἀτερᾶμνον καμάτου σπαράσσοντος τὴν ψυχὴν αὐτῆς καὶ ἀναπολοῦντος αὐτῇ τὴν ἀγωνίαν τοῦ Ἰησοῦ καταβρέχοντος διὰ τοῦ ὡς θρόμβοι αἵματος καταρρέοντος ἰδρώτος αὐτοῦ τὴν κόριν τοῦ κήπου τῶν Ἐλαιῶν.

Ἀπὸ τολλοῦ ἄλλως ἠσθάνετο ἐπερχομένην τὴν ὀξείαν ἐκείνην κρίσιν. Ὡς τὸ σῶμα, οὕτως οὐδὲ τὸ πνεῦμα δύναται ἀτιμωρητῆ νὰ ἀλλάσῃ διὰ μιᾶς τροφῆν καὶ κλίμα. Ἀπὸ δύο μηνῶν, καὶ μάλιστα ἀπὸ δύο ἐβδομάδων, ἦν ἐστερημένη τοῦ ἄρτου τοῦ λόγου, ὅστις ἐνεδυνάμου τὴν νεαρὰν αὐτῆς ψυχὴν ἐν τῇ εὐσεβεῖ αὐτῆς ἀποχωρήσει· δὲν εἶχε πλέον τὰς μετὰ τῆς θείας διαλέξεις, τὰς παρακελεύσεις τοῦ γηραιοῦ ἱερέως, οὗ ἡ ἀγιότης ἐπικροδοῦμαι αὐτὴν· δὲν εἶχε πλέον τὰς μακρὰς ὥρας τῆς προσευχῆς ἐν τῷ σιωπηλῷ παρεκκλησίῳ, οὗ καὶ αὐτοὶ οἱ τοῖχοι πρὸς τὴν πίστιν αὐτῆς ἀπετείνοντο καὶ τῇ

ὑπερίμνησκον τὴν προδεχὴ θυσίαν. Τὰ πάντα ἦσαν καινά, τόποι καὶ ἥδως καὶ γλῶσσα καὶ αὐτὴ ἔτι ἢ θρησκεία, ἥς αἱ ἰδιώτευποι θεότικτες βαρέως αὐτὴν ἐμαγνήτιζον διὰ τοῦ πεπυγότες βλέμματος τῶν λιθίνων ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Ἐν τῇ ταραχῇ τῆς ἀγωνίας ταύτης, κατελιμμένη ὑπὸ τῆς ἀμνηχανίας παιδὸς ἀποπλανηθέντος πόρρω τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἠθέλησε νὰ προσευχηθῆ ὅπως ἡ δοκιμασία παρέλθῃ ταχέως καὶ ἀποδοθῆ αὐτῇ ἀμελλεῖ ἢ ζῶν τῶν πόθων καὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς. Ἀλλά, φρικτὴ ἀνέκφραστος! ἠσθάνθη ὅτι ἡ προσευχὴ ἐπήγγυτο ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτῆς, ὡσεὶ ἐν τῷ θυδιαστῆρῳ ἐκείνῳ τῷ δι' ἀγνώστων ἐπιγραφῶν κεκαλυμμένῳ καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς δὲν κατενόει πλέον τὴν χριστιανικὴν γλῶσσαν.

Φρίττουσα ἐκ δέους ἡ εὐσεβὴς κόρη διηρωτήθη μὴ ἢ πίστις τῶν παιδικῶν αὐτῆς ἡμερῶν ἦν ἐν κινδύνῳ καὶ ἐάν ποτε θ' ἀνεύρισκε τὴν μακαρίαν εἰρήνην τῶν οἴκων τοῦ Ἰησοῦ. Αἱ σοβαραὶ μορφαί, αἵτινες ἐθεώρουν αὐτὴν, αἱ ὀπωσδιόποτε γεραραὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν αἰῶνων, οἵτινες παρῆλθον ἐπ' αὐτῶν, ἐφαίνοντο προσβλέπουσαι μετ' ἠρέμου συμπαθείας τὴν ξένην ἐκείνην, τὴν ἐκ φυλῆς νέας ὅλως καὶ σμικρᾶς συγκριτικῶς πρὸς τὴν ἑαυτῶν. Ἡ Θρησκεία ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ὡς ἔμαθεν ὅτι πρῶτον οἱ ἐν πειρασμῷ. Οἱ γίγαντες ἔμειναν ἀπαεῖς, ἀλλ' ἐκείνη ἐνόμισεν ὅτι ἦκουεν αὐτῶν λεγόντων.

— Ὅτε ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς σου, ἡμεθα ἦδη πρεσβύτεροι ἢ ὅτι θὰ ἦτο αὐτὸς σήμερον ἐάν παρέτεινε τὴν ἐπίγειον αὐτοῦ ζῶν. Ἐκεῖ, ἐφ' οὗ κάθησαι λίθου, ἐτελέσθησαν θυεραὶ ἐπὶ πολλῷ μακρότερον χρόνον ἢ ἐν τῷ ἀρχαιότερῳ τῶν ναῶν σου. Ὑπάρχει εἰς καὶ μόνος ἐκ τούτων δυνάμενος νὰ παραβληθῆ κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ τὴν αἰγλὴν πρὸς τὰ θαυμάσια ταῦτα, ἄπερ οὐκ ταράττουσιν; Ἐνθυμήθητι ὅτι εἶδομεν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ἀναζητούντων τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, κλίνοντα τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τὰ βλέμματα ἡμῶν. Εἶδομεν μυριάδας παρθένων διὰ τῶν σπηλαίων ἡμῶν παρερχομένων μετὰ στεναγμῶν ἐν μακραῖς σειραῖς καταλείπων θεωριῶν. Τὴν νεότητά σου, τὴν καλλονὴν σου, τὴν τοῦ ἀτελευτήτου καὶ ἀπροδότου ἔρωτος διψᾶν σου, πάντα ταῦτα εἶχον καὶ ἐκείναι. Τίς σοι δίδει τὸ θράσος τοῦ νὰ θεωρῆς σεαυτὴν ἀνωτέραν ἐκείνων, τοῦ νὰ φρονῆς ὅτι οὐ βαίνει ἐν τῷ φωτὶ καὶ ἐκείναι ἐπλανῶντο ἐν τῷ σκότει; Τίς ἄρα γε θὰ σκέπτονται μετὰ εἰκοσιν αἰῶνας περὶ τῆς πίστεώς σου οἱ εἰς τὰ ἐρείπια τῶν ἱερῶν σου δόμων ἀποπλανηθέντες περιγῆται; Ὡ! πλάσμα οὐτιδανόν, ἡμερόδιον! Εἰς τὴν ἀκαρταίαν ζῶν σου τί σημαίνει ἢ ἠδονὴ ἢ τὸ ρᾶσον; Ἐάν τε διὰ σάκκου ἢ διὰ μετάξης καλύψῃς τοὺς ὤμους, ἐάν τε περιδελθῆς τὸν ἀκάνθινον ἢ τὸν ρόδινον στέφανον, θὰ ἦσαι οὐχ ἥττον σταγῶν ἦδη ἀπολλυμένη ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ χειμάρρῳ, ὅστις ῥεῖ πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν ἀπὸ μυριάδων αἰῶνων. Ταλαίπωρον ἀδιόρατον ὄν, σκιᾶς ὄναρ, αὐτὴ ἡ μόνη ἀλήθεια!

Τὴν ὥραν ἐκείνην ἡ Θρησκεία ἀνθ' ἐνὸς ἔτους τοῦ βίου αὐτῆς θὰ ἐξηγόραζεν ἐάν ἦτο δυνατόν νὰ ἴδῃ ἀντὶ τῶν κατηραμένων ἐκείνων ἐρειπίων τὸ μικρὸν παρεκκλήσιον τῆς μονῆς αὐτῆς, τὸ μυροβολοῦν θυμίαμα καὶ ἀποπνέον προσευχᾶς. Ἐάν ἀνεύρισκε πρὸς

ὥραν τὴν συνήθη αὐτῆς θέσιν παρὰ τῷ ἀνθοστεφεῖ βωμῷ, ἐάν ἤκουε τὸ σύμβολον τῆς Πίστεως ἀνερχόμενον πρὸς τὸν ἀστροκέντητον θόλον, ὅποια ἀμύθητος χαρὰ! ὅποιον ἀκεσώδυνον φάρμακον τῆς ὑφεστώσης ἀγωνίας! Ἀλλά, φεῦ! τὸ ἀσυλον τοῦτο, ὅπερ ματαίως ἐπεκαλεῖτο, ἦτο μακρὰν.

Ἀπελιπς τότε σκέψις τελειωτικῶς αὐτὴν κατέβαλε.

— Τιμωροῦμαι! Δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσω νὰ με κυριεύσῃ ὁ κόσμος ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν ἡμέραν. Ἐπανέκαμψα εἰς αὐτὸν ἐκ φίλτρου πρὸς τὸν θνήσκοντα ἀδελφόν μου· ἀλλ' εἰς τί τὸν ὠφέλησα; Ὁ διασκεδάσας αὐτόν, ὁ συνδέσας αὐτόν μετὰ τῆς ζωῆς, ὁ πείσας αὐτόν νὰ ἔλθῃ ἐδῶ, ὁ σωτὴρ ἴσως αὐτοῦ, ὑπῆρξεν εἰς ἀπλοῦς διαβάτης! Καὶ ἀφ' ὅτου ὁ Χριστιανὸς ἔχει κάλλιον, οὔτε κἂν σκέπτεται ἂν ἦμαι πλησίον του! Μὲ ἀφίνει μόνον· οἱ πάντες μὲ ἐγκαταλείπουσιν, ὅλοι εἶναι εὐτυχεῖς, ὅλοι λησμονοῦσιν! Ὡ! διατί ἦλθον εἰς τὴν φρικτὴν ταύτην χώραν;

Καὶ ἐπὶ τῷ παραπόνῳ τούτῳ ἀνελύθη εἰς δάκρυα, μὴ συναισθανομένη ὅτι ὠμίλησε μεγαλοφῶνως· ἀλλ' οἱ λυγμοὶ αὐτῆς ἀνεκόπησαν αἰθνης· φωνὴ ἐγγυτάτω αὐτῆς ἀπήντησε·

— Κἂν πάντες ἐν τῷ κόσμῳ σᾶς ἐγκαταλείψωσι, σᾶς μένω ἐγώ.

Ὁ Ἀλβέρτος δὲ Σενάκ ἦν ὀρθός, ἀκίνητος, δεικνύων διὰ τῆς συγκεκριμένης αὐτοῦ μορφῆς πόσον ἐσπάρασθεν αὐτόν ἡ θλίψις ἐκείνη, ἣν δὲν εἶχε τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ παρηγορηθῇ. Δὲν ἐτόλμα οὔτε κίνημά τι νὰ πράξῃ οὔτε νὰ πλησιάζῃ πλειότερον· ἀλλ' ἰδοῦσα αὐτὸν ἡ Θρησκεία ἀφῆκεν ὑπόκωφον ἐπιφώνησον χαρᾶς, ἥτις κατέστρεφεν ἐκείνον τολμηρότερον. Δι' αὐθορμητοῦ κινήματος λαβὼν τὰς χεῖρας τῆς δεσποινίδος δὲ Κιλλιαν ἠρώτησεν αὐτὴν μετ' αὐθεντίας μᾶλλον ἢ μετὰ φίλτρου·

— Διατί κλαίετε;

Ἀλλ' ἦδη ἡ κόρη δὲν ἔκλαιε πλέον. Ἡ χαρὰ ὅτι εὑρίσκειν ἐκεῖ τὸν φίλον ἐκείνον ἦν τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε ἠσθάνετο πρὸς αὐτόν ἐνδομύχως ἄμετρον εὐγνωμοσύνην, ὡσεὶ ἠψήθησε μυρίους θανάτους ὅπως ἔλθῃ. Ἀσυναίσθητως διὰ νευρικοῦ συσπασμοῦ ἔσφιγγε τὰς χεῖρας τοῦ Σενάκ. Θὰ ἐνόμιζε τις ὅτι ἤθελε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ φύγῃ, ἀλλὰ Κύριος οἶδεν ἂν καὶ αὐτὸς ἐσκέπτετο περὶ φυγῆς! Βλέπων ὅτι ὑπερβολικὴ ταραχὴ κατεῖχεν ἔτι τὴν νεάνίδα ἠρώτησε τὸ δεύτερον διὰ φωνῆς γλυκυτέρας, σχεδὸν πατρικῆς·

— Διατί κλαίετε; Τί τὸ προκαλοῦν τὴν τοσαύτην θλίψιν σᾶς; Δύνασθε νὰ μοι τὸ εἰπῆτε;

Ἐκείνη ἀπήντησεν ἀποσμήχουσα τὰ λάμποντα ἐπὶ τῶν φλεγμαινοσῶν παρεῶν αὐτῆς δάκρυα·

— Θὰ ἠδυνάμην, ἐάν τὸ ἐγνώριζον. Χάρις τῷ Θεῷ, οὐδὲν ἔπαθον δυστύχημα! Τοῦναντίον ἔχω τὴν ἀνέλιπτον εὐτυχίαν τοῦ νὰ βλέπω καθ' ἐκάστην τὴν Χριστιανὸν ἀναγεννώμενον. Αὐτὴ ἡ μόνη εὐτυχία, τὴν ὁποίαν ζητῶ εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου μετ' οὐ πολὺ οὐδὲν καθῆκον θὰ με συγκρατῆ πλέον.

— Τότε πρὸς τί τὰ δάκρυα αὐτά;

— Τὰ ταξίδια δὲν εἶναι δι' ἐμέ, ἀπήντησεν ἡ νεάνις ἀνακινούσα τὴν κεφαλὴν. Ἀλλὰ τί νὰ εἶπω εἰς ὑμᾶς, τοῦ ὁποίου ἡ ζῶν παρέρχεται εἰς μακρυνὰς

ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

Ἀνασκευή τῆς γνώμης Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσοῦ ἐπὶ τοῦ παρὰ Θουκυδίδη διαλόγου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Μηλίων (Θουκ. Ε. 85 — 112).

Τὸ ζήτημα, περὶ τοῦ ὁποίου σήμερον ἀπὸ τῶν σπηλαίων τῆς περισπουδάστου «Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως» ἀναλαμβάνομεν νὰ πραγματευθῶμεν δὲν εἶναι βεβαίως ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ὡς ἐκ τῆς ἐκκεντρικότητος αὐτῶν ἐλάχιστα τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου κινουσίν, ἀλλὰ τοῦναντίον μάλιστα τυγχάνει τοσαύτης σπουδαιότητος καὶ σημασίας, ὅσῃν αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς παρούσης μελέτης διαλαμβάνομενον, τὸ ὄνομα τοῦ Θουκυδίδου ἀρκεῖ νὰ ἐπιστάσῃ. Ἐν τῷ πραγματικῶς σοβαρωτάτῳ συνδυασμῷ τοῦ ὀνόματος τοῦ κρατίστου τῶν ἱστορικῶν μετὰ τοῦ σημαντικοῦ ἐκείνου γεγονότος κατὰ τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον, τῆς ἀλόγου δηλ. ἐπεμβάσεως τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰ τῶν Μηλίων πράγματα καὶ τῆς ὁμοτάτης σφαγῆς τῶν τελευταίων ὑπὸ τῶν τετυφωμένων θαλασσοκρατόρων παρέχεται κρατίστη ἱστορικὴ μελέτη, ὅπου ἐν μερικῷ παραδείγματι ἀναπτύσσονται ἰδέαι γενικαί, ἰδέαι πολιτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ τοιαῦται, ὥστε δικαίως νὰ εἶναι ἀξιαί πάσης προσοχῆς καὶ μελέτης· διότι ἐκ τῆς ἰοιαύτης διαγωγῆς τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ὁ Θουκυδίδης λαμβάνων ἀφορμὴν ἐπιχειρεῖ ἐν διαλόγῳ μετὰ αὐτῶν καὶ τῶν Μηλίων νὰ καταδείξῃ τὰς ἀρχὰς τῆς τότε πολιτικῆς ὡς καὶ τὰ ἐλατήρια τῶν τοιοῦτων σκανδαλωδῶν πράξεων. Ὁ βαθυνοῦστατος τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου συγγραφεύς, ἀναβιβάζας ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἠρικωδεστάτου αὐτοῦ πολιτικοῦ θεάτρου ὄχι μόνον ἄτομα, ἀλλὰ καὶ πολιτείας ὁλοκλήρους, ἐξηγεῖ δι' ἀπαρμιλλοῦ καὶ θαυμασιωτάτου τρόπου πᾶσαν τάσιν μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν μυχαιατῶν σκέψεων τῆς ἐν τῷ ἱστορικῷ αὐτοῦ δράματι δρώσης ὅλης Ἑλλάδος. Πρὸς τοιαύτην λοιπὸν σοβαρὰν πολιτικὴν μελέτην παρέχουσιν ἰκανὰς ἐξηγήσεις μεγάλων πολιτικῶν ζητημάτων δέον νὰ ἐξευρίσκειτο ἐπίσης μεγάλη καὶ γενικὴν περιβεβλημένη χαρακτηριστῆρα ἀφειρηρία, ὅπως ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Οἱ Ἀθηναῖοι θέλουσι νὰ κατακτήσωσι τὴν νῆσον Μήλον· τὴν τοιαύτην αὐτῶν τολμηρὰν ὄρεξιν οὐδεὶς λόγος δικαιολογητικὸς συνοδεύει· οὐχ ἥτιον ὅμως ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν ταύτης καὶ εἰς πρῶτην ἀντίστασιν ἢ δυστροπίαν τῶν Μηλίων ἐννοοῦσι νὰ ὑποστηρίξωσι τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ ξίφους, ὅπερ καὶ ἐπραξάν.

Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, καθ' ἣν θίγονται πλέον ζητήματα ὄχι ἀπλᾶ καὶ ἀτομικά, ἀλλὰ τοιαῦτα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐφεδράζεται ἡ διατήρησις, ἢ μᾶλλον ἡ ἁρμονικὴ ὑπαρξις, τῆς κοινωνίας ὅλης βλέπων ὁ Θουκυδίδης ἐν τῷ τολμηρῷ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ διαδήματι τὴν ἀνθρωπότητα πηδῶσαν ὑπὲρ τὰ ἔσκαμμένα λαμβάνει ἀφορμὴν ὡς πολιτικὸς φιλόσοφος νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν πράξιν ταύτην δεόντως, συμπαραβάλλων συγχρόνως καὶ τὰς σκέψεις, αἱ ὁποιαί

ἐγέννησαν βεβαίως αὐτὴν καὶ εἶναι ὀλεθριώτατοι ἠθικοὶ μοχλοὶ, προσκρούοντες εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς τῆς κοινωνίας, τῆς ὁποίας τὴν ἄρδην ἀνατροπὴν προφανῶς ἐπιζητοῦσιν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ χαρακτηρισμῷ τῆς σκανδαλώδους αὐτῆς σκηνῆς ὁ ἀδέκαστος τοῦ Θουκυδίδου κάλαμος ὅλως ἀμερολόγητος διὰ ζοφωρωτάτων χρωμάτων παρουσιάζει γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν, εἰσάγων τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ ὑποστηρίζοντας ἐντελῶς παραδόξους καὶ τολμηρὰς ἰδέας, διὰ τοῦτο ὁ δριμύτατος αὐτοῦ Ἀλικαρνασσοῦς ἐπικριτῆς, ὁ Διονύσιος, δὲν ἐδίδτασε διαρρηδὴν νὰ διατυπώσῃ ὅτι τὰ ἐν τῷ διαλόγῳ τῶν Ἀθηναίων καὶ Μηλίων εἶνε ὅλως ἀνυπόστατα καὶ ψευδῆ, ἀποκυήματα μόνον ἰδία τῆς ἐξηρηθισμένης ψυχῆς τοῦ Θουκυδίδου διὰ τὴν ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ γενομένην ἐξορίαν εἰς αὐτόν. Ἐν συντόμῳ αὐτῇ εἶνε ἡ γνώμη τοῦ Διονυσίου, εἰς ἣν θὰ ἐπανέλθωμεν· πρὶν ὅμως προδῶμεν εἰς λεπτομερεῖα ἐξέτασιν τῶν ὑπὸ τοῦ Διονυσίου διατυπωμένων καὶ ἀναίρεσιν αὐτῶν, ὅπερ εἶνε ὁ κύριος σκοπὸς τῆς παρούσης μελέτης ἡμῶν, καὶ πρὶν ἀναγράψωμεν τὴν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου γνώμην τοῦ σοφοῦ γερμανοῦ Krweger, ἃς ἐπιτροπή, ὅπως ἐν ὀλίγαις γραμμαῖς διαλάβωμεν περὶ τῶν ἐν τῷ διαλόγῳ ἀναπτυσσομένων ἰδεῶν· διότι οὕτω θὰ ὤμεν εἰς καλλιτέραν θέσιν νὰ κρίνωμεν περὶ τε τῆς γνώμης τοῦ Διονυσίου καὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἐχομένων.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ὄντες ἀκόμην εἰς ὁπωσδήποτε εὐάρεστον θέσιν πρὸ τῆς κατὰ τῆς Σικελίας ἐκστρατείας, συνέλαβον τὸ σχέδιον τῆς καθυποτάξεως τῆς Μήλου, πρὸς τὴν ὁποίαν οὐδένα λόγον εἶχον, οὔτε πρόσφασιν νὰ προβάλλωσιν, ὅπως δικαιολογήσωσι τὴν φουερὰν αὐτῶν ἀπόφασιν. Οἱ ταλαιπώροι Μήλιοι, βλέποντες τὴν ἀθηναϊκὸν στόλον περιζήσαντα αὐτοὺς, μετ' ἀπορίας ἅμα καὶ ἐκπλήξεως ζητοῦσι παρὰ τῶν πρέσβεων τῶν Ἀθηναίων ἐξηγήσεις ἐπὶ τῶν συμβαινόντων. Ἐκεῖνοι ὅλως ἀπροκαλύπτως διηλοῦσι τὸν σκοπὸν αὐτῶν φανερῶς ζητήσαντες τὴν παράδοσιν τῶν Μηλίων καὶ τὴν προσχώρησιν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἀθηναϊκὴν σημαίαν. Τὸ τοιοῦτον βεβαίως πολὺ ἐτάραξε τοὺς δυστυχεῖς νησιώτας, οἵτινες τρομάζοντες ἐκ τοῦ περιρικλώσαντος τὴν νῆσον ἀθηναϊκοῦ στόλου ὑποβάλλουσι λίαν εὐσχήμως ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸ δίκαιον. Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι χωρὶς πολὺ νὰ φραδύνωσι λέγουσιν ἀπλῶς ὅτι δίκαιον καὶ ὄσιον δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κύκλῳ τῆς πραγματικότητος· τὸ δὲ ὑπ' αὐτῶν προβαλλόμενον δίκαιον εἶνε κενὸς ὄρος καὶ ἀβάσιμος ἰσχυρισμὸς· ὑφίσταται δὲ τὸ δίκαιον μετὰ τῆς ἰσχύος καὶ ἐν τῇ ἰσχύϊ· ὑπάρχει δηλ. μόνον τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου.

Τὸ στενὸν τοῦ χώρου, ἐνθα οἱ Ἀθηναῖοι περιώρισαν τὴν ὑπόστασιν καὶ δύναμιν τοῦ δικαίου προσπαθοῦντες νὰ εὐρύνωσιν οἱ Μέλιοι ἀντικαθιστῶσι τὸ παραγκωνισθὲν δίκαιον διὰ τῆς ὑποδείξεως τῆς φιλανθρωπίας, τὴν ὁποίαν δικαιολογοῦντες ἐκ τοῦ ἀδήλου τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ ἀστάτου τῆς τύχης ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ ἑαυτῶν· ἀλλὰ μάτην· διότι ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ οἱ Ἀθηναῖοι προβαίνουσιν εἰς τὴν ἀθέτησιν καὶ ταύτης ὡς μὴ ὑπαγορευομένης ὑπὸ τοῦ τολμηροῦ ἐκείνου νόμου, τὸν

ὁποῖον θέτουσιν ἰσχύοντα οὐ μόνον ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν Θεῶν· «ἰγούμεθα τό τε θεῖον δόξῃ, τό ἀνθρώπειόν τε σαφῶς διὰ παντός ὑπὸ φύσεως ἀναγκαίας, οὐ ἂν κρατῆ, ἄρχειν»¹. Μετὰ τὴν τοιαύτην φοβερὰν καὶ παράτολμον ἀθέτησιν καὶ τῆς φιλανθρωπίας θεωροῦντες πλέον οἱ Μήλιοι ματαιοπониαν νὰ ἐξακολουθήσωσι πᾶσαν ἐπὶ τοῦ δικαίου συζήτησιν διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ συμφύροντος ἐλπίζουσι τὴν σωτηρίαν αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ὅπως ἐννοοῦσιν αὐτὸ οἱ Μήλιοι, δὲν πληροῖ τὴν ἀπλήρωτον ἀρχομανίαν τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι ἀρκοῦνται μόνον νὰ συστήσωσιν εἰς τοὺς νησιώτας τὴν εἰρηνικὴν προσχώρησιν ἐπ' ἀγαθῶ ἀμφοτέρων ἐπιχρυσάωντες οὕτω τὸ πικρότατον καταπότιον, ὅπερ ἔμελλον νὰ ποτίσωσιν αὐτούς. Τότε πλέον αἰσχυρόμενοι οἱ Μήλιοι νὰ ἐρωπῶσιν ὡς σκιάζοντες ὑπὸ τοὺς ἀλαζόνας πόδας τῶν Ἀθηναίων, τοὺς καταπατήσαντας ἀναιδῶς πᾶν δίκαιον αὐτῶν, λέγουσι φανερά ὅτι, περὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν προκειμένου, ἐννοοῦσι νὰ ὑποστηρίξωσιν αὐτὴν ἀντὶ πάσης θυσίας ἐλπίζοντες ἀφ' ἐνός εἰς τὴν θεῖαν ἀρωγὴν καὶ ἀντίληψιν «ὅτι ὅσοι πρὸς οὐ δικαίους ἴστανται»² καὶ πεποιθότες ἀφ' ἑτέρου ὅτι τὰς ἀραιὰς αὐτῶν τάξεις θὰ πληρώσῃ ἡ πρόθυμος τῶν συμμάχων βοήθεια.

Ἐνεκα τῆς τοιαύτης ἀγερώχου ἀπαντήσεως τῶν Μηλίων ἐρεθισθέντες οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ τινας συμβουλὰς πάντοτε περὶ ὑποταγῆς, προβαίνουσιν εἰς τὴν βίβη ἄλωσιν τῆς νήσου, ἀποσφάξαντες τοὺς μὲν τῶν κατοίκων, ἄλλους δὲ ἀποίκους ἐξαποστειλάντες.

Τὸ ὀλίγα ταῦτα, ἀποτελοῦντα τὸν πυρῆνα τῶν ἐν τῷ ἐξονομασθέντι διαλόγῳ ἀναπτυσσομένων ἰδεῶν, ἐθεωρήσαμεν ἀπολύτως ἀναγκαῖα διὰ τὰ περαιτέρω, ἀφίνοντες πᾶσαν λεπτομέρειαν εἰς τὴν ἰδίαν τοῦ βουλομένου μελέτην ἐπὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ διαλόγου. Οὕτω λοιπὸν ἐφοδιασθέντες ὅπως δῆποτε, ἄς παρακολουθήσωμεν τὰς σκέψεις καὶ ἐπικρίσεις τοῦ δριμυτάτου τοῦ Θουκυδίδου Ἀλικαρνασσεῶς ἐπικριτοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα δὲν εἶναι ποσῶς ἄγνωστον εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν.

Ὁ Διονύσιος ἐπικρίνων τὸν Θουκυδίδην ἐν τῷ περιωνύμῳ τῶν Ἀθηναίων καὶ Μηλίων διαλόγῳ ἐκτός τῶν ἄλλων γλωσσικῶν ἀμαρτημάτων, τὰ ὅποια πατηρεῖ ἐν αὐτῷ, εὐρίσκει ὅτι τὸσφ οἱ νόμοι, οἵτινες εἰσάγονται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων εἶνε ὅλως ἀνάξιοι τῆς πόλεως τοῦ Περικλέους, ὅσφ καὶ αἱ ἰδέαι καθόλου, τὰς ὁποίας οὕτω ὑποστηρίζουσιν εἶνε λίαν ὑπερβολικαί, εἶνε τόσον ὠμαὶ καὶ ἀπάνθρωποι, ὥστε διακηρύττει ὅτι οὐδαμῶς πρέπει νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τοὺς συμπολίτας τοῦ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος. Ὁ Θουκυδίδης, διατείνεται ὁ ἐπικριτής, κινούμενος ἐξ ἀτομικῶν λόγων κατὰ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ διὰ τὴν ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν ἐξορίαν αὐτοῦ, συνθέτει τὸν διάλογον τοῦτον καὶ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ὀργῆς αὐτοῦ ἐμβάλλει εἰς τὸ στόμα τῶν Ἀθηναίων ὅλως ἀναξίως λίαν ἀπρεπῆ ῥήματα καὶ ἀκόσμους σκέψεις. Καὶ πραγματικῶς ἐν λίαν περιορισμένη καὶ μονομερεῖ ἐξετάσει τοῦ πράγματος ὁ Διονύσιος κα-

ταντῆ εἰς τὸ ἐξῆς παράδοξον καὶ ἥκιστα ὀρθὸν συμπέρασμα· «Οὔτε πρὸς τὰ πράγματα καὶ τοὺς χρόνους, οὔτε πρὸς τὰ πνεύματα καὶ τὰ ἦθη τῶν προσώπων προσήρμοσε τὸν διάλογον· διότι δὲν πρέπει οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ὑπερασπίζωσι τὴν βίαν καὶ τὸ ἄδικον καὶ ἐνῶ τόσα ἔνδοξα ἐπραξάν νὰ φαίνωνται κατώτεροι τῶν Μηλίων, οἵτινες οὐδὲν ἄξιον μνείας κατώτερον ἔδειξαν». Διὰ τούτου προφανῶς ὁ Διονύσιος καταφαίνεται ὑποστηρίζων ὅτι τοιαῦται ταπειναὶ ἰδέαι, οἵαι αἱ ἐν τῷ διαλόγῳ ἀναπτυσσόμεναι, δὲν ὑπηρετοῦντο τότε, οὔτε ὑπὸ τῆς σοβαρότητος καὶ τῆς ἀληθοῦς ἀναμετρήσεως τῶν πραγμάτων, οὔτε ἐκ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ταῦτα ἐλάμβανον χώραν δικαιολογῶνται, ἀλλ' ἀκόμη προσκρούουσιν καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πνεύματα καὶ τὰ ἦθη τῶν ἀπαρτιζόντων τὸν διάλογον προσώπων. Ἴδωμεν.

(Ἀκολουθεῖ).

Ἐν Παρυμνήσιν.

MIX. I. ΖΙΑΚΑΣ.

ΜΙΑ ΝΥΞ ΕΝ Τῇ ΙΟΥΔΑΙΑΙ.

Νύξ ἡρεμος ἐν τῷ ὑπὸ περισυλλογῆς κατεχομένῳ σύμπαντι, νύξ τῆς Ἰουδαίας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀφελούς εἰσέτι πίστεως καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀλισμονήτου λόγου τῶν προφητῶν εἰς τὸ μυστηριώδες μέλλον προεκτεινομένων ἐλπίδων. Νύξ νήνεμος καὶ γαλνυιαία, ἀποτελουμένη ἐκ τῆς τῶν πάντων ἡρεμίας! Ἐν τῷ ἀκινήτῳ ἀέρι οἱ ἀστερες δὲν ἐλαμπύριζον, ὡσεὶ δάκρυα φωτὸς εἶχον καταρρέουσαι ἐπὶ τῶν ἀθανάτων αὐτῶν ὀφθαλμῶν, φαίνόμενοι μᾶλλον ὡς εὐρεῖς χρυσοὶ ἦλοι ὑποστηρίζοντες κυναοῦν σκοτεινὸν θόλον ὑπεράνω τοῦ εἰς σιωπηρὰν προσευχὴν βεδυθισμένου κόσμου. Μόνον δὲ ἐκ τῶν μακρόθεν ἐν τῇ σκιᾷ διαφανομένων καπνοδόχων ἀνῆρχοντο εἰς τὸν αἴθριον αἰθέρα στρόβιλοι καπνοῦ, ὡσεὶ σύμπασα ἡ γῆ ἀπετέλει ἀπέραντον θυμιατήριον, τὰ δὲ φύλλα τῶν δυσκορεῶν ἐκινουῦντο ὑπὸ ἠδέως ἀρμονικῆς αὔρας, ἐπιρριπτούσης ἄρρητον δρόσον ἐπὶ τῶν καταπεπονημένων ὄντων. Τὸ ἔδαφος ἦν εἰσέτι ὑπόθερμον ἐκ τῆς θερμότητος τῆς ἡμέρας, εὐωδία δ' ἀνεδίδοντο ἐξ αὐτοῦ βραδέως, εὐωδία, ἐν αἷς περιείχοντο αἱ ψυχαὶ τῶν μεμαραμένων ἀνθρώπων.

Ἀμφότεροι ἐκαθέσθησαν πλῆσιον πηγῆς τινας καὶ ἐκλαιον ἐν τῇ τὰ πάντα κατεχομένῳ σιγῇ τῆς νυκτός, συννοοῦντες τὰ παράπονα αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀνεπαίσθητου μορμυρισμοῦ τοῦ παραρρέοντος ὕδατος. Διατὶ δὲν ἦσαν εὐτυχεῖς ἀφ' οὐ ἡγαπῶντο; Διότι ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν τρυφερότητος καὶ ἀγάπης παρετέθη ἡ σκληρὰ εἰμαρμένη, ἥτις παρεκώλυε τὴν συντέλειαν τῆς εὐτυχίας ἀμφοτέρων. Ἀμφότεροι ἦσαν νέοι, ἐκείνη δὲ θαυμασίως ὠραία, ὁ πρῶτος δὲ ἔρωσ αὐτῶν ἐδίδασκειν αὐτοὺς ἀμφοτέρους τὸς πρώτας ψυχικὰς ἀλγυδίας. Ἐκεῖνος μὲν ὀνομάζετο Νεφθαλεῖμ, ἐκείνη δὲ Λεία, ἀνίκητοι εἰς δύο φυλάς ἀντιζήλον, διατελούσας εἰς διάστασιν

1) Θουκυδ. Ε. §. 105.

2) Ἀπότ. §. 104.

3) Διονύσιος. Ἀλικαρνασσεῶς §. 906.

πρὸς ἀλλήλας ἕνεκα τοῦ ἀμοιβαίου μίσους τῶν οικογενειῶν αὐτῶν. Τοῦτου ἕνεκα αἱ δύο αὐται ἀγαπώμεναι ὑπάρξεις ἐδραπέτευσαν ἐκ τῆς οικογενειακῆς αὐτῶν ἐστίας, μὴ γνωρίζουσαι καὶ αὐταὶ ποῦ διευθύνονται, εἰμὴ ὅτι ἀνεχώρουν ὁμοῦ. Καὶ ἐν ᾧ ἦσαν λελυπημένα μέχρι θανάτου, ἀφ' ἑτέρου ἦσαν ἐνταυτῷ καταγοιτευμένοι, καθότι εὐρίσκοντο ὁ εἰς πλῆσιον τοῦ ἄλλου· ἔλεγον πρὸς ἀλλήλας, ὅτι οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θὰ ἰδύνατο νὰ θραύσῃ τοὺς κρίκους τῆς συνδεούσης τὰς καρδίας αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας ἀλύσεως, ἵτις ἐθώπευε μὲν τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ἅμα δὲ καὶ συνέτριβεν αὐτάς. Τὸ δὲ μελαγχολικῶς μορμύρον ὕδωρ τῆς παραρρεούσης πηγῆς, ὡςπερ ἐχέμυθός τις μάρτυς τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν ἐξομολογήσεων, ἐφαίνετο ἀναγνωρίζον τὸ δίκαιον τῶν σκέψεων αὐτῶν. Ὅστις δὴποτε καὶ ἂν ἐβλεπεν αὐτοὺς τοσοῦτον εὐαρμότως πεπλασμένους διὰ τὴν κοινὴν αὐτῶν εὐδαιμονίαν, ἵτις οὕτω σκληρῶς διέφευγε πρὸ αὐτῶν, δὲν θὰ ἰδύνατο νὰ μὴ ζηλεύσῃ ἅμα δὲ καὶ οἰκτείρῃ αὐτάς.

Διὰ τῶν ὑποτρομευδῶν ἐκ τῆς εὐτυχίας χειρῶν αὐτοῦ, ὁ Νεφθαλεὶμ ἐθώπευε τῆς φίλης αὐτοῦ τὴν πλουσίαν καὶ μακρὰν κόμην, ἐφ' ἧς ἡ σελήνη ῥίπτουσα ἀφθόνους ἀκτῖνας κατηργύρου αὐτήν, καθάπερ τὰ σκοτεινὰ τῆς θαλάσσης κύματα· τὰ δὲ χεῖλη αὐτῶν ἐπιησίαζον, χωρὶς ὅμως νὰ ἐφάπτονται ἀλλήλων, ὡς δύο ῥόδα τὰ ὁποῖα ἡ δροσερὰ τῆς πρωΐας αὔρα προσκλίνει μὲν τὸ μὲν πρὸς τὸ δέ, ταῦτα ὅμως μόνον τὸ εὐῶδες καὶ μεθυστικὸν αὐτῶν ἄρωμα ἀνταλλάσσουσι.

— Θὰ σε ἀγαπῶ μέχρι θανάτου! τῆ ἔλεγεν ἐκεῖνος διὰ φωνῆς, ἦν μόνη ἐκεῖνη ἤκουε.

— Μέχρι θανάτου θὰ σε ἀγαπῶ! ἀνταπῆντα ἐκεῖνη κληνοῦσα ἐτι μάλλον ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ ἐραστοῦ τὴν ἄρωμα ἀποπνεύουσαν αὐτῆς κεφαλὴν, ἧς ἡ ἐπαφὴ κατεμέθυσεν ἐκεῖνον.

Ἀμφότεροι δὲ σιωπῶντες διελογίζοντο ὅτι μόνος εἰς Θεὸς θὰ ἰδύνατο ν' ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς ἐκ τῆς φρικώδους ταύτης ἀγωνίας, εἰς Θεὸς μελιχιώτερος καὶ φιλανθρωπότερος τοῦ τρομεροῦ Ἰεχοβά, ὅστις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν αἰῶνων σκληρῶς ἐκόλασε τὸν ἔρωτα τοῦ ἀνθρώπου, διατελοῦντος ὑπὸ τὸ κράτος τῆς συνειδήσεως μυστηριώδους παραπτώματος!

Τὸ πᾶν ἐφαίνετο περὶ αὐτοὺς συμπαθῶς διατιθέμενον, ἀκατάληπτος δὲ εἰς τῆς φύσεως οἶκτος περιέβαλλεν αὐτοὺς διὰ συμπαθῶν ἀρμονιῶν, ἐν αἷς διεκρίνετο τὸ ἄσμα τῆς ἐλπίδος, τῆς ἐλπίδος τῶν ἐμφύτων τῷ ἀνθρώπῳ τρυφεροτήτων, οἷας αἰσθάνεται αὐτάς ὁ ὑπὸ τοῦ πρώτου βέλους τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀφροδίτης τρωθεῖς. Ἡ δὲ τραγικὴ αὐτῶν ἱστορία ἦν ἀνάμικτος θελκτικῶν παιδικῶν ἀθωοτήτων. Ὁ Νεφθαλεὶμ συνέλεγεν ἐν πρὸς ἐν τὰ πέταλα τοῦ ὑπὸ τῶν λεπτοφυῶν καὶ λευκοτέρων τῆς χιόνης χειρῶν τῆς πεφιλημένης αὐτοῦ νοχελῶς μαδωμένου ἱακίνθου καὶ καταφυλῶν αὐτὰ ἔθετεν ἐντὸς τοῦ κόλπου του. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν δακρύων ἐμειδίαν πρὸς ἀλλήλους καὶ μεθυόμενοι ὑπὸ τῆς χαρᾶς ὅτι εὐρίσκονται ὁ εἰς πλῆσιον τοῦ ἄλλου ἐλπισμόνουν νὰ σκεφθῶσιν ὅτι τοῦτο ἦτο ἴσως αἰώνιος ἀποχαιρετισμὸς, ὅστις ἠγρύπνει εἰς τὴν φλῆγαν τῆς εὐθραύστου αὐτῶν εὐτυχίας.

Αἰθνης ἡ αὐτὴ συγκίνησις κατέλαβεν ἀμφοτέρους συγχρόνως ἕνεκα ἐκτάκτου τινὸς θορύβου, ὅστις εὐδιάκριτος ἤρχετο πρὸς αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ τῆς βαδανίζουσας αὐτοὺς ἐν δειροῖς ἀκαταλήπτου καὶ μυστηριώδους ἀρμονίας. Ἦκούοντο οἱ ἡδεῖς ἦχοι ψαλτηρίου, διαταράσσοντες διὰ τοῦ κλαυθμηροῦ αὐτῶν τόνου τὴν κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἐπικρατοῦσαν ἀπαράμιλλον καὶ μυστηριώδη ἠρεμίαν. Φωναὶ δὲ σοβαραὶ ἐψάλλον ὕμνον, οὗ ὅμως τὰς λέξεις δὲν ἰδύναντο νὰ διακρίνωσιν οἱ δύο ἐρασταί. Ἐν ἀνησυχίᾳ καὶ ἐκπλήξει ἔστρεψαν τὰ βλέμματα αὐτῶν πρὸς τὸ μέρος ὁποῦθεν προήρχετο ἡ ἀρμονία αὐτὴ καὶ διεκρίναν σαφῶς μεγάλην τινὰ σκιὰν παρακολουθουμένην ὑπὸ κονιορτοῦ καταπίπτοντος ἔπειτα, ὡσπερ τὸ θαλάσσιον κύμα ἀπόλλυσι τὴν ὀρμὴν αὐτοῦ καὶ καταπραῦνεται ἐγγίζον εἰς τὴν παραλίαν.

Τὸν τρόπον αὐτῶν διεδέχθη ζωγρά τις περιέργεια, ἵτις παρεκίνησεν αὐτοὺς νὰ ἐγερωθῶσιν ἐκ τοῦ μέρους ἔνθα ἐκάθηντο καὶ κρατούμενοι περιπαθῶς ἐκ τῶν βραχιόνων διπυθύνθησαν πρὸς τοὺς νυκτερινούς τοῦτους ἀοιδούς.

* *

Ἀπετέλουν οὗτοι συνοδείαν, ἦν οὐδαμῶς περιέμενον νὰ ἴδωσι. Γέροντες μεγαλοπρεπεῖς περιβεβλημένοι στολὰς μετὰ τῆς σεβασμίας καὶ λευκοτάτης αὐτῶν γενειάδος καθηκούσης μέχρι τῶν κεκεντημένων αὐτῶν ἐσθῆτων· ἐβάδιζον τακτικῶ τῷ βήματι ψάλλοντες ἀκατάλληπτά τινα ἄσματα, ἀκολουθούμενοι δ' ὑπὸ δούλων κρατούντων ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ καμῆλους καὶ ἡμίονους πεφορτωμένας διὰ βαρέων καὶ ἐνιαχοῦ ἀπαστραπτόντων κοσμημάτων, οἰνοὶ μικροὶ ἀστέρες καταπεδόντες ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὅπως προσκολληθῶσιν ἐπὶ τῶν κοσμημάτων τούτων. Ἐντὸς δὲ πολυτίμων ἀργυρῶν θυμιατηρίων ἐκαίοντο ῥητῖναι εὐώδεις, ὡς ἡ σμύρνα καὶ τὸ κιννάμωμον, αἵτινες δὲν ἐφώτιζον μὲν τὴν ὁδόν, ἀλλ' ἐπλήρουν αὐτὴν διὰ τῆς συνήθους ἐν τοῖς ναοῖς εὐωδίας· ἐνόμιζε δὲ τις ὅτι εἶχε τελεσθῆ ἑσθία τις. Πάντα ταῦτα εἶχον χαρὰκτῆρα πανηγυρικὸν καὶ τύπον ἐπιδελτικόν. Πρῶτη ἡ Λεῖα ἐτόλμησε νὰ προχωρήσῃ πρὸς ἐκεῖνον ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὴν συνοδείαν γερόντων, ὅστις ἐφαίνετο εὐπροσιτώτερος εἰς τοὺς δυστυχεῖς καὶ ταπεινοὺς καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ποῦ μεταβαίνουσιν. Ὁ δὲ γέρον ἀπεκρίνατο μετ' ἀγαθότητος:

— Εἴμεθα οἱ μακρόθεν ἐρχόμενοι μάγοι ὅπως λατρεύσωμεν τὸν ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἄρτιως γεννηθέντα νέον Θεόν, ὁδηγὸν δὲ τῆς πορείας ἡμῶν ἔχομεν τὸν λαμπρόν ἐκεῖνον ἀστέρα.

Ταῦτα λέγων ὁ σεβασμῖος γέρον ἐδείκνυε λαμπρόν τινα ἐν τῷ οὐρανῷ ἀστέρα.

Ὁ Νεφθαλεὶμ ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς ὃ διευθύνετο ὁ δάκτυλος τοῦ γέροντος, τὸ αὐτὸ δὲ ἔπραξε καὶ ἡ Λεῖα. Τότε δὲ μετὰ μεγάλης λύπης ἀνεγνώρισαν ὅτι ὁ ἀστὴρ οὗτος δὲν ἦτο ἐκεῖνος, ἐφ' οὗ καθ' ἐκάστην νύκτα διεσταυροῦντο αἱ σκέψεις αὐτῶν. Διότι, ὡς γνωστόν, τὸ νὰ ἐκλέγωσιν οἱ ἀγαπώμενοι ἀστέρα ἐν τῇ ἀπειρῳ τοῦ οὐρανοῦ ἐκτάσει, ἐξ οὗ ἀναμένουσι μυστηριώδη τινὰ βοήθειαν, τοῦτο εἶναι πρόληψις τοσοῦτον παλαιά,

ἔσον καὶ ὁ ἡμέτερος πλανήτης, ἀφ' ἧς ἐποχῆς κατω-
κῆθη ὑπὸ ἀνθρώπων.

Ἄμφότεροι δὲ διενουήθησαν !

Νέος τις Θεός !

— Θέλετε νὰ μᾶς ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀκολουθήσω-
μεν ; ἠρώτησεν ὁ νεαρός Νεφθαλεῖμ.

Ἐκεῖνος πρὸς ὃν ἀπετείετο διηρώτησε τοὺς συν-
οδοῦς αὐτοῦ, οἵτινες, χωρὶς νὰ δύναται τις νὰ ἐν-
νοήσῃ ὁποῖαν ἀπάντησιν ἐδίδον, ἀνυψούντες τὴν
κεφαλὴν αὐτῶν ἔσειον τὴν μακρὰν αὐτῶν γενειάδα
καθῆκουσαν μέχρι τῶν διὰ χρυσοῦ καὶ πολυτίμων
λίθων κεκοσμημένων ζωνῶν αὐτῶν.

— Ἐχετε, ἠρώτησεν ἔπειτα τοὺς δύο νέους, κανὲν
πλούσιον δῶρον νὰ προσενέγκετε πρὸς Ἐκεῖνον, ὅς-
τις ἀναμένει τὰ δειγμάτα τοῦ σεβασμοῦ ἡμῶν ;

— Πᾶσα ἡ περιουσία ἡμῶν συνίσταται εἰς τὴν
ἀμοιβαίαν ἡμῶν ἀγάπην ! ἀπάντησεν ὁ Νεφθαλεῖμ.

— Καὶ τὰ ἄνηθ ταῦτα, προσέθηκεν ἡ Λεία, ἀπο-
σπῶσα ἐκ τῆς κόμης αὐτῆς ρόδα τινὰ μαρανθῆντα
ὑπὸ τῶν φιλημάτων τοῦ ἐραστοῦ.

Κακεντραχῆς γέλωσ κινήσας τὰ στόματα πάντων
τῶν γερόντων τούτων ἀπάντησεν εἰς τὴν ἀφελῆ ταύ-
την ὁμολογίαν τῶν ἐραστῶν.

— Μᾶς σκόπετε, παιδιὰ ! εἶπε μετὰ εἰρωνικοῦ
οἴκτου ἐκεῖνος πρὸς ὃν ἡ Λεία ἀπνύθυσε τὸ πρῶτον
τὸν λόγον. Ἄγνοεῖτε βεβαίως ποῖοι εἶμεθα ! Εἶμεθα οἱ
ἰσχυροὶ, οἱ σοφοὶ καὶ οἱ πεπαιδευμένοι τοῦ κόσμου.
Τί θὰ ἠδύνατο νὰ ὠφελήσωσιν ἐν τῇ συνοδείᾳ μας
ἄνθρωποι τρελλοὶ ὡς σεῖς ! Ὁ ἔρωσ σας καὶ τὰ ἄνηθ
σας ! Τί θὰ ὠφέλουν, σᾶς παρακαλῶ, εἰς τὸν Θεὸν
τοσοῦτον ἀσήμεντα δῶρα ! Ἡμεῖς κομίζομεν πρὸς
αὐτὸν μεγαλοπρεπῆ κιβωτίδια ἐγκεκαυμένα καὶ κα-
τειργασμένα ὑπὸ τῶν δεξιωτέρων ἐργατῶν διὰ τῶν
σπανιωτέρων μετάλλων, ἐπίσης δὲ καὶ τὰ πολυτιμώ-
τερα τῶν ἀρωμάτων τῆς ἡμετέρας χώρας, διότι ἡμεῖς
εἶμεθα οἱ μάγοι δι' οὓς οὐδὲν μυστήριον καὶ ἀπόκρυ-
φον ἐν τῇ φύσει ὑπάρχει. Χαίρετε !

Ἡ πορεία τῆς συνοδείας ταύτης τῶν μάγων δια-
κοπεῖσα, ἐφ' ὅσον διήρκεσεν ἡ ἀνωτέρω συνδιάλεξις,
ἠρξαστο πάλιν βραδέως, ρυθμιζομένη ὑπὸ τῶν βαρέων
βημάτων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν παρακολουθούντων
ζῶων. Ὁ Νεφθαλεῖμ καὶ ἡ Λεία ἀφήκαν αὐτοὺς ν' ἀ-
ναχωρήσωσιν, ἔχοντες δὲ τὸ βλέμμα πρὸς τὴν γῆν
ἐστραμμένον καὶ κατησχυμένοι ἐπὶ τῇ ταπεινώσει,
ἦν ὑπέστησαν πρὸ ὀλίγου, ἔμειναν ἐπὶ τινὰς στιγ-
μὰς ἐπὶ τοῦ τόπου ἐκείνου, κρατούμενοι πάντοτε
ἐκ τῶν βραχιόνων. Ἄλλ' ἤτο γεγραμμένον ὅτι ἡ μο-
ναξία αὐτῶν θὰ διαταράσσεται ἅπαξ ἔτι ὑπὸ ἐτέρων
ὁδοιπόρων.

* *

Οὗτοι ἤρχοντο ἐκ τῆς Δύσεως βαδίζοντες γυμνό-
ποδες, τὸ δὲ ἵσμα, ὅπερ ἔψαλλον, ἐστερεῖτο τῶν σο-
φῶν καὶ ἠδειῶν ἀρμονιῶν, ὡς συνοδεύει τὸ τιόρβαιον
ἢ ἡ κινύρα. Ἦτο ἀγροτικός τις ἕμνος ἐν ἀγροτικῇ
γλώσσῃ πεπονημένος, μεθ' οὗ ἀνεμίγνυτο ὁ ὄξύς
τῶν συριγγῶν ψόγγος. Δὲν ἔφερον ἐνδύματα λαμ-
πρὰ καὶ πολυτελῆ, ἦσαν ἀφελῆται διὰ χονδρο-
ειδῶν καὶ κακῶς κατειργασμένων δερμάτων κρεμα-
μένων ἀπὸ τῶν φαιόχρων ὤμων αὐτῶν. Πεπαλαιω-
μένα σχοινία ἐκρησμένον πρὸς συναρμογὴν τῶν ἀ-

γροίκων τούτων ἐνδυμάτων ἐπὶ τῶν νευρωδῶν αὐτῶν
κνημῶν. Γυναῖκες καὶ παῖδια συννηκολούθουν μετ'
αὐτῶν. φέρουσαι κλάδους καὶ καρποὺς καὶ δοχεῖα
πλήρη ἀφρίζοντος γάλακτος. Οὗτοι ἦσαν οἱ ποιμέ-
νες, οἵτινες μετέβαινον καὶ αὐτοὶ, ἵνα γονυπετήσωσι
πρὸ τῆς φάτνης, ἐρχόμενοι ὅμως ἀργότερον τῶν Μά-
γων, διότι ἡ ὁδὸς ἦν ἐπορευόντο ἦν τραχύτερα.

Ὁ προπορευόμενος καὶ ὀδηγῶν τοὺς ἐπομένους
ἦτο νεανίσκος, οὗ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξέπεμπον ἐκτακτὸν
τινα πυρῶδη λάμψιν, τὸ δὲ βλέμμα αὐτοῦ ὅμοιον
πρὸς τὸ τῶν προφητῶν, θεομανῆς καὶ ἠπιον ἐνταυτῷ.

Ὁ Νεφθαλεῖμ διηυθύνθη πρὸς τὸν νεανίσκον τοῦ-
τον καὶ ἠρώτησε :

— Μήπως καὶ σεῖς πηγαίνετε ἵνα προσκυνήσητε
τὸν νεογέννητον Θεόν ;

— Δὲν εἶναι νέος Θεός ὁ γεννηθεὶς, ἀπάντησε,
μετ' αὐστηρότητος ὁ νεανίας. Εἶναι ὁ ζῶν καὶ αἰώ-
νιος Θεός, ὅστις καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν
γῆν, ὅπως κομίσῃ εἰς αὐτὴν τὸν νέον καὶ πρὸ αἰώ-
νων ὑπ' αὐτοῦ μελετηθέντα νόμον.

Ἐν τούτοις, τὰ παῖδια καὶ αἱ γυναῖκες ἐθεώρουν
τὴν Λείαν μετὰ συμπαθητικῆς περιεργείας.

— Πεινάτε ἢ διψᾶτε ; ἠρώτησαν αὐτὴν, ἵτις ἐκί-
νυσε λυπηρῶς τὴν κεφαλὴν.

— Ἄ ! ἐννοῶ, ἀγαπᾶσθε καὶ εἰσθε δυστυχεῖς !

Ἡ λέγουσα ταῦτα γυνὴ εἶχε φωνὴν ἠδυτάτην καὶ
ἀρμονικωτάτην.

— Ἐλθετε μεθ' ἡμῶν ! ἐπανέλαβεν αὐτὴν.

Οἱ δὲ ποιμένες συναίσθανθέντες ὅτι ὁ ὀδηγῶν αὐ-
τοὺς νεανίας ἐφάνη λίαν τραχὺς πρὸς ἀγνωστον, ὅς-
τις ἐφαίνετο τοσοῦτον ἠπιος, εἶπον πρὸς τὸν Νε-
φθαλεῖμ :

— Ἐλθε μεθ' ἡμῶν.

Ἄμφότεροι δὲ συγκινηθέντες ἐκ τῆς συμπαθοῦς
ὑποδοχῆς, ἧς ἔτυχον παρὰ τῶν ποιμένων, παρεδέ-
χθησαν τὴν γενομένην αὐτοῖς πρόσκλησιν. Διότι
πάντοτε οἱ πτωχοὶ ἀνθρωποὶ εἶσιν ἥτιον σκληροὶ
τῶν πλουσιῶν πρὸς τοὺς ἐν δυστυχίαις βεδυθισμέ-
νους ἀνθρώπους, ἀκατάληπτος δὲ τις ἀδελφικὴ συμ-
πάθεια προσεγγίζει καὶ διανοεῖ πάντας τοὺς ἐν τῷ
κόσμῳ τούτῳ ἐκ τῶν θλίψεων καὶ τῆς δυστυχίας κα-
τατραχομένους. Ὁ Νεφθαλεῖμ καὶ ἡ Λεία τὸ πρῶτον
ἦδη θεωροῦντες ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς, ἐπειδὴ δὲν εὐρί-
σκοντο πλέον μόνοι, εἶδον περὶ ἑαυτοὺς σχηματιζό-
μενον πάλιν τὸν μικρὸν ὄμιλον τῶν ποιμένων, τῶν
γυναικῶν καὶ τῶν παιδιῶν καὶ ἐπαναλαμβάνοντα
τὴν πορείαν αὐτοῦ. Μετ' ὀλίγον ὁ ὄμιλος οὗτος δὲν
ἀπετέλει πλέον εἰμὴ ἐν ἴχνος, εἶτα δὲ ἀπέβη ὡς ἐν
σημεῖον ἐν τῷ ἀπειρῷ διαστήματι, ὅπερ ἐκλείετο πάλ-
ιν ὀπισθεν αὐτοῦ, ὡσπερ κινητὸς ὀρίζων. Οὕτως
ἀποσβέννυται ἐν τῇ ἀπωτάτῃ ἀμμόδει παραλίᾳ ἡ
τελευταία φρεῖς τῆς παλιρροίας.

* *

Δὲν θὰ περιγράψω ὑμῖν εἰς ὁποῖον θέαμα παρέστη-
σαν ἐν τῇ μυριάκις περιγραφείσῃ φάτνῃ, ἐν ἣ ὑπὸ
τὴν ὑπόθερον ἀναπνοὴν τοῦ θουοῦ καὶ τοῦ βοῦς ἐ-
κοιμᾶτο ὁ ὑπὸ μορφήν βρέφους Θεός ἐν τῷ μέσῳ
ὠραίας εὐωδίας ἀπαλοῦ ἀχύρου καὶ ὑπὸ τὰ πλήρη
προφητικῶν δακρύων ὄμματα τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

Ναί, ὁ μικρὸς Ἰησοῦς ἐκοιμᾶτο ὅτε οἱ ποιμένες καὶ οἱ νέοι αὐτῶν φίλοι εἰσῆλθον εἰς τὴν καλαμοσκέπαστον πρώτην ταύτην ἐκκλησίαν καὶ ὀπόθεν ἐμελλόν νὰ ἐξέλθωσιν αἱ μεγαλοπρεπέστεραι καὶ ὑψηλότεραι ἀρχαὶ τῆς τελειοτέρας θρησκείας τοῦ κόσμου, τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐκοιμᾶτο καὶ μάλιστα πρὸ πολλοῦ, διότι οἱ μάγοι, ὧν τὰ καθήκοντα ἐπέβαλλον τὴν εἰς τὴν πόλιν ἐπιστροφὴν αὐτῶν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἠναγκάσθησαν ν' ἀναχωρήσωσι, χωρὶς Ἐκεῖνος, ὃν ἤρχοντο ἵνα προσκυνήσωσι, νὰ ἀνοίξῃ καὶ στηρίξῃ ἐπ' αὐτῶν τὰ ἀθῶα αὐτοῦ βλέμματα. Αἱ δὲ μεγαλοπρεπεῖς αὐτῶν προσφοραὶ, τὰ πολύτιμα αὐτῶν δῶρα ἔκειντο φύρδην μίγδην ἀποτελοῦντα ὄσφρον ἐκ χρυσοῦ καὶ πολυτίμων λίθων πλυσίον τῆς ἐκ πεπαλαιωμένου ξύλου φάτνης, ἀνωφελεῖ δειγμάτων σεβασμοῦ, εἰς ἃ οὐδεμία ἀπάντησις εὐγνωμοσύνης ἐδόθη.

Ἡ δὲ ἄμωμος παρθένος καὶ ὁ μυστηριώδεις τῷ τρόπῳ σύζυγος αὐτῆς, καὶ ὁ βουὸς καὶ ὁ ὄνος, οἵτινες εὐρίσκοντο πλυσίον αὐτῶν, οὐδεμίαν προσδοχὴν ἀπέδιδον εἰς τὰ ἀνωφελεῖ καὶ ἄχρηστα ταῦτα πλοῦτη, ἅπερ κατ' ἀρχὰς ἐκίνησαν τὴν ἀφελῆ περιέργειαν τῶν παρισταμένων ποιμένων. Οὐδὲ οἱ ἄρτι προσελθόντες δύο νέοι, ὁ Νεφθαλεὶμ καὶ ἡ Λεία προσέσχον εἰς αὐτά. Τί ὠφελοῦσι πάντα ταῦτα τὰ πλοῦτη εἰς ἐκείνους, ὧν ἡ καρδία εἶναι πεπληρωμένη ἔρωτος! Δι' αὐτοὺς ὁ ἀφθόνωσ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς διεσπαρμένος χρυσὸς ἔχει τὴν αὐτὴν ἀξίαν, ἢν καὶ τὰ κατὰ τὸ φθινόπωρον καλύπτοντα τὴν γῆν κίτρινα μεμαραμένα τῶν δένδρων φύλλα.

Ἡ Λεία ἀμέσως πορευθεῖσα ἐγονυπέτησε πλυσίον τῆς φάτνης, ἐν ἧ ἐκοιμᾶτο ὁ ὡς βρέφος Θεὸς, ἀποσπάσασα δ' ἐκ τῆς κόμης τὸ τελευταῖον ἐπ' αὐτῆς μεῖναν μεμαραμένον ἄνθος ἔτεινεν αὐτὸ πρὸ τὸ βρέφος. Πράγματι δὲ, πιστεύσατέ με. ὑπῆρξεν ἀληθὲς θαῦμα. Τὰ βλέφαρα τοῦ βρέφους ἀμέσως ἀνεψήγησαν μετὰ λάμψεως καὶ τῆς τοῦ χρυσοῦ λαμπροτέρας· μειδίαμα ἐκίνησε τὰ ῥόδινα αὐτοῦ χεῖλη· ἐκτακτὸς ἀκτὶς τρυφερότητος καὶ συμπαθείας ἐφώτισε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἄνθος, τὸ πρὸ μικροῦ μεμαραμένον, ἐπανέκτησε τὴν ἀκμαιοῦτητα καὶ ὁμοειδέτητα αὐτοῦ, ὡσεὶ εὐρέθη ἐκ θαύματος ἐπὶ τοῦ παραγαγόντος αὐτὸ φυτοῦ. Ὁ Θεὸς, ὃν οὐδαμῶς συνεκίνησεν ἡ προσφορὰ τῶν βαρυτιμωτέρων θησαυρῶν, ἐφαίνετο συγκινούμενος ἐκ τῆς προσφορᾶς μεμαραμένου ῥόδου! Διότι ὁ γεννηθεὶς δὲν ἦτο μόνον Θεὸς εὐσπλαγχνίας καὶ οἴκτου, ἦτο ἐπίσης Θεὸς τῆς ἀγάπης.

ARMAND SILVESTRE.

(Μετάφρασις P. N. K. B.).

ΛΙΝΑ.*

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐκεῖνο ὅπερ παρέρχεται.

III.

— Καὶ ὁποῖος καθηγητῆς! ἀνέκραξε γελῶν φιλίως· ὄραίος νεανίας μὲ ἀνάστημα 5 ποδῶν καὶ 6 δακτύλων, μὲ κατασκευὴν ἀθλητικὴν ναυτικοῦ ἢ στρατιώτου, καὶ τοῦτο — τὸ λέγω χωρὶς νὰ τὸν κολλαιεύσω, — μὲ μορφήν ἰκανὴν νὰ προσελκύσῃ πολλὰ βλέμματα· καὶ ὁποῖα μαθήτριά! κορασιδὲς ἀξιολάτρευτοι, τρελλαὶ κεφαλαὶ ἀπὸ δεκαεῖς ἕως δεκαοκτὼ ἐτῶν, θηρεύουσαι ἥρωας μυθιστορημάτων ρωμαντικῶν, ἢ πλάνητας ἱππότητας, μαθήτριά αἱ ὅποια οὐδὲν ἄλλο ἐπιθυμοῦσιν ἢ νὰ ἀναβιδάσωσι τὸν διδάσκαλόν των ἐπὶ βήθρου λατρευομένου ἀγάλματος!

— Ὡ! Φῆλιξ! ἀνέκραξε ζωηρῶς ἡ δεσποινὶς Δερουᾶ· νομίζω ὅτι μεταχειρίζεσθε κἄπως ὑπερβολὴν· καὶ ἐγώ, ὡς καὶ ἡ Λευκὴ, ἐξεπαιδευθήμεν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς κ. Κολλάρ, καὶ σᾶς βεβαιῶ ὅτι οὐδέποτε ἐξελθόμεν τὸν καθηγητὴν μας ὡς ἥρωα μυθιστορηματος.

— Ἀλήθεια; ἀνέκραξεν ὁ εὐθυμος Φῆλιξ· ὁμιλεῖτε κατὰ τὸ δοκοῦν, ἀγαπητή. Ἐξήλθετε τῆς σχολῆς ταυτοχρόνως μὲ τὴν Λευκὴν, δηλαδὴ πρὸ 4 ἐτῶν, καὶ, δὲν ἔχει οὕτω, Λευκὴ; Ἡ τότε καθηγητῆς ἦτον ἀγαθώτατος ἐδδομηκοντούτης γέρον.

— Ναί, ὁ πατὴρ Κλοκάρ· ἐβεβαίωσε γελῶσα ἡ κ. δὲ Ραμβέρ.

— Βλέπετε λοιπόν, δεσποινὶς ἀδελφῆ μου; ἡ ἀρετὴ σας ἐλαχίστη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου παρίσταται· διότι, εὐφλόγιστος ὡς εἶσαι, παρ' ἔμοιγε κριτῆ, τίς οἶδε ποσάκις θ' ἀνεστέναζες διὰ διδάσκαλον νεώτερον.

Ἡ Ἰωάννα ἠρυθρίασε μέχρι τῶν ὠτων· ἀλλ' ἵνα τηρήσῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτῆς, ἐμειδίασεν ἀνυψοῦσα τοὺς ὄμους περιφρονητικῶς.

— Ἀγαπητέ μου Φῆλιξ, σᾶς παρακαλῶ νὰ πισκεύσητε ὅτι γνωρίζω ποῦ ν' ἀπονεύμω τὰς συμπαθείας μου, καὶ . . .

Ὁ Δαήλ διέκοψεν αὐτὴν ζωηρῶς.

— Ἀγαπητέ μου Ραμβέρ, εἶπε μετὰ σοβαρότητος, ἐπίτρεψόν μοι νὰ πρὸβάλω τὴν αὐτὴν ἔνστασιν ὡς καὶ ἡ δεσποινὶς Δερουᾶ· δὲν ἔχομεν οὐδὲ παραμικρὰν σχέσιν πρὸς τοὺς ἱππότητας, καὶ ἐκεῖνο ὅπερ μᾶς σώζει ἐκ τοῦ κινδύνου τῶν μεταδοτικῶν τούτων φλογῶν . . .

— Εἶναι ὅτι; . . . ἠρώτησεν ἡ κ. δὲ Ραμβέρ. Τὸ μειδίαμα τοῦ Ἰωάννου ἀπέβη σαρκαστικόν.

— Εἶναι ὅτι, κυρία, . . . εἴμεθα . . . μισθωτοὶ ἀνθρωποι.

— Ἡ βολὴ ἐπέτυχεν τοῦ σκοποῦ· ἡ Ἰωάννα ἀνεσκίρτησεν . . . παίζων λοιπὸν ὁ νεανίας εἰρωνεῖαν ἀντί

είρωνείας τῇ ἀπέδιδε! . . . καὶ τὴν ἐντύπωσιν ἐκείνην αἰσθητοτέραν ἔτι κατέστησέ τις ἐκ τῆς ὀμηγύρεως, αὐτοστιγμῆι θίξας τὴν ὑπᾶντην χορδήν.

— Αὐτὸ δὲν εἶναι λόγος, νέε· εἶπεν ἀγροίκως ὁ γέρον στρατηγός· γνωρίζω κόρην ἐκ τῆς καλλιτέρας κοινωνίας ἢ ὅποια ἐνυμφεύθη τὸν ἀμαξήλατον τῆς.

Ἡ ὀμήγουρις κατέπνιξε κρυφίως πολλοὺς γέλωτας· αἱ κυριαὶ μάλιστα ἐκκλύψαν τὰ πρόσωπα διὰ τῶν χειρῶν.

— ὦ, στρατηγέ! σιωπήσατε, πρὸς Θεοῦ! ἀνέκραξεν ἡ Λευκή, μηδὲν καταστέλλουσα τὴν αἰώνιαν αὐτῆς φαιδρότητα.

Βεβαίως ἡ συνδιάλεξις προσελάμβανεν χαρακτήρα ὀχληρὸν καὶ ἀμύχανον, ὅτε εὐτυχῶς ἔληξε τὸ γεῦμα. Αἱ δύο πρῶται τῆς ξενίας ὄρχι ὑπῆρξαν ὄντως θλιβεραὶ διὰ τὸν Ἰωάννην, ὅστις νοερώς ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ ἐντὸς ἑβδομάδος.

Ἐν ᾧ ἐξήρχοντο τοῦ ἐστιατηρίου, ὁ ρεμβώδης ἐκεῖνος, λησμονῶν ἑαυτὸν, ἀφῆκε τοὺς λοιποὺς κυρίου νὰ προσενέγκωσι πρὸς τὰς γυναῖκας τὸν βραχιόνα. Τότε ἡ κ. δὲ Ραμβέρ, τέχιστα διδούσα τὸν θλιβερόν τοῦ νεανίου ἐκμηδενισμόν, παρήτησε τὸν στρατηγὸν οὐ ἀψησῶν τὸν βραχιόνα, καὶ ἔσπευσε πρὸς ἐκεῖνον.

— Λοιπόν, κ. Δαήλ, πῶς εὐρίσκετε τὴν χώραν ἡμᾶς;

— Πολὺ ὄραϊαν, κυρία· εἶπεν ἐκεῖνος ἐξανάγκάζων ἑαυτὸν.

Τὸν ἐξαναγκασμὸν τοῦτον ἐκείνη παρετήρησεν. Ἡ φωνὴ τοῦ νεαροῦ καθηγητοῦ ἦν ἠλλοιωμένη, ζοφερόν δὲ νέφος μελαγχολίας ἐπεσκίαζεν αὐτοῦ τὸ ὄμμα καὶ τὸ μέτωπον· ἀλλ' οὐχ ἦττον ἡ νεαρὰ γυνὴ παρετήρησε καὶ τι πλέον· κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἐκάλει τὸν σύζυγον αὐτῆς ἀπλῶς καὶ ἀδελφικῶς « Φῆλιξ! » ἀλλὰ κατὰ τὸ γεῦμα εἶπεν αὐτῷ μετὰ τινος ψυχρότητος: « ἀγαπητέ μοι Ραμβέρ » βεβαίως τοῦτο ἦν λεπτοτάτη τις μόνον τῆς παραλλαγῆς τῶν συναισθημάτων ἀπόχρωσις, ἀλλὰ καίτοι τοιαύτη, οὐδόλως ἠδύνατο νὰ διαλάβῃ πνεῦμα γυναικεῖον, οἷον τὸ τῆς Λυκῆς, ἣτις ἐσκέπαστο κατ' ἰδίαν:

— Ἴδου λοιπόν! εἰς τὰς σχέσεις τῆς φιλοξενίας καὶ τῆς φιλίας δὲν εἶναι δεξιὸς ὁ Φῆλιξ· ἀκουσίως ἑαυτοῦ μετεχειρίσθη τὴν εὐαίσθητον ἀκακίαν ταύτην ὡς σὺνηθές τι φυτόν. Ὁ κ. Δαήλ δὲν θὰ ἦναι ξένος μας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

Καὶ ἠσθάνθη ἑαυτὴν προσβληθεῖσαν ἅμα καὶ θλιβεῖσαν συγχρόνως, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ ἡ ἀρελῆς οἰκειότης ἐξέλειπον, αἱ δὲ πρὸς τὸν ξένον ἐκεῖνον σχέσεις ἀπέβαινον ἐπιφυλακτικῆς εὐγενείας καὶ ἐθιμοτυπίας ψυχρᾶς, φιλοφρονήσεως ἐξ ὧν ἀνταλλάσσει τις συνήθως φέρων λευκὰ χειρόκτια· καί, προσεβλήθη, καθ' ὅτι, ἐν τῷ οἴκῳ, αὐτῆς κατὰ τὰς ἀπαρχὰς ἔτι τῆς ξενίας ὁ εὐγενέστατος τῶν συνδιαιτυμόνων ὠνεῖδισθη ὑπὸ ἀκουσίου καὶ ἀπροσώπου ἀδεξιότητος· ἐθλίβη δὲ διότι ἐν τῇ αἰδήμονι τοῦ ξένου ἀνοχῇ ἀνεγίνωσκεν ὑπερηφανίαν ἀκαταδέχαστον, ὑπερηφανίαν, ἣν μόλις φιλοφροσύνη καὶ συμπάθεια εἰ-

λικρινῆς μετὰ μακρὸν νὰ προῦνη δύναται. Δὲν ἐγνώριζεν ἔτι ἀρκούντως τὸν Ἰωάννην, ἀλλ' ὅμως ἐξετίμα ἤδη αὐτόν· ἐσκέπαστο ὅτι εἶναι ἴσως οὗτος ἀπύκληρός τις τῆς Μοίρας τῆς ἀρμολογίας αὐτῷ ὑψηλῆς τύχης· ἀλλ' οὐδέποτε παράσιτος ἢ δειπνοθήρας, ἢ φίλος ἐξ ἐκείνων οἵτινες τὰ πάντα παραδίδουσιν εἰς συγγνώμην καὶ λήθην χάριν γενναίου γεύματος.

Ἀφ' ἐτέρου ἡ τοικιότη ἐκτίμησις αὐτῆς ἐπεβεβαιώθη τέχιστα: πρὸ τοῦ γεύματος ὁ Ἰωάννης ἀναβὰς εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ, κατήλθεν ἐνδεδυμένος τελείαν μέλαιναν περιβολήν· τοῦτο δὲ προξένησεν ἐκπληξίν τινα εἰς τὴν ὀμήγουριν, καθ' ὅτι οὐδεὶς μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης διενόηθη νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐθιμοτυπίαν ταύτην.

— ὦ! ὦ! ἐφέλλισεν εἰς τὸ οὖς τῆς δεσποινίδος Δερουᾶ ὁ ὑποκόμης Ἀλβερικὸς δὲς Ἀῦρες· ὁ διδάσκαλος ἐτοιμάζεται ν' ἀναβῆ εἰς τὴν ἔδραν του. . .

Ἄλλ' ἡ Ἰωάννα, μὴ οὔσα διατεθειμένη πρὸς γέλωτα κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, τῷ ἔστρεψε τὰ νῶτα.

IV.

Τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἦτο κακὸς ὁ νέος ὑποκόμης Ἀλβερικὸς. Ἄμα τῇ εἰσόδῳ τοῦ Ἰωάννου εἰς τὴν ἔπαυλιν, προσηνέχθη αὐτῷ προσηνῶς, ἐνθουμούμενος ὅτι ὑπῆρξε συμμαθητῆς αὐτοῦ. Ἀπετάθη μάλιστα πρὸς αὐτὸν ἐνικῶς, τοῦθ' ὅπερ ὅμως, ἐδείκνυε συγκατατάσασιν ἦττονα ἢ ὅσην νομίζει τις ἐκ πρώτης ὄψεως. Διότι εὐνόητον διὰ τὸ «σὺ» ἐντὸς σμιεροῦ χρόνου ἀποκαθίσταται ὁ συνήθης τρόπος ἐκφράσεως ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους σχέσεσι τῶν θηλυδριῶν κατὰ τὰς ὥρας τῶν βραβέρων αὐτῶν χαριεντισμῶν, καὶ ὁ φύσει εὐθραυστος δεσμός τῆς φιλίας τῶν «προστύχων ὀμηγύρεων» τῆς συναπτομένης ἐν διαστήματι διώρου ἀναστροφῆς ἐν τῷ καπηλείῳ καὶ μέθης ἀηδοῦς.

Ὁ κ. δὲς Ἀῦρες ὠμίλει ἐνικῶς πρὸς τὸν Ἰωάννην ὡς ἐν Παρισίους πρὸς τὸν βραρόνον Κλοδομῖρ ἐν τῷ ἵπποστασίῳ, τὸν ἀκόλουθον Σμιθ, τὴν δεσποινίδα Βαβουλᾶ εἰς τὰ παρασκῆνια καὶ τὸν Ἰωακείμ Γόττερμιν εἰς τὸ χρηματιστήριον.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ Ἀλβερικὸς προσηνέχθη πρὸς τὸν Ἰωάννην ἄριστα· προσήνεγκεν αὐτῷ, ἀνασύρας ἀπὸ κυτίου ἐκ δέρματος κροκοδείλου, ἐξαιρετὰ τραγῆματα, ἄτινα, εὐνόητον ὅτι, ὁ Ἰωάννης δὲν ἐδέχθη μετὰ τοῦτο, προσηλώσας μονύελον εἰς τὴν κόγχην τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ ὁ ἐξόχως κομψὸς «συρμολογιστής», ἔστρεψε πρὸς τὰ ἄνω τὸν μύστακα αὐτοῦ καὶ ἀπέτεινε λίαν μεγαλοφῶνως πρὸς τὸν Δαήλ τιμητικὴν πρόσκλησιν ὅπως ἀκολουθήσῃ αὐτῷ τὴν ἐπιούσαν περὶ τὴν πέμπτην ὥραν εἰς ἵππευτικὴν ἐκδρομὴν πρὸς τὸ Ἀζάν.

Ὁ Ἰωάννης μειδιᾶσας ἀπεκρίνατο μετριοφρόνως:

— Ἀγαπητέ φίλε, λησμονεῖς ὅτι δὲν ἵππεύω. Ἡ φρόσις αὕτη ἐλέχθη ψυχρῶς πως, ἀλλ' ἀταράχως, τοῦθ' ὅπερ ἐκίνησε καὶ πάλιν εἰς σκέψεις τὴν κ. δὲ Ραμβέρ· ἡ δὲ Ἰωάννα ἐδράξατο τῆς εὐκαιρίας ὅπως

ρίψη ἀπάντησιν πρὸς τὸν κ. Ἀλβερικ ἀναφερομένην εἰς τὴν πρὸ πολλοῦ ἤδη ρηθείσαν ὑπ' αὐτοῦ εἰρωνείαν περὶ τῆς διδασκαλίας.

— Ἀγαπητὴ κύριε, δὲν δύναται τις νὰ ἔχη πᾶσας ὁμοῦ τὰς ἰκανότητας· τὸ ἀναβαίνειν εἰς τὴν ἔδραν ἀποκλείει τὸ ἀναβαίνειν εἰς τὸν ἵππον.

Ἡ ἐσπέρα ὅλη διέρρευσε μελάγχολός πως. Κατὰ τὸ ἀπόγευμα ὁ κτήτωρ τῆς ἐπαύλειος ἐπέδειξε πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ τοὺς ἵππους, τοὺς θηρευτικούς κύνας, τὰ ὄπλα καὶ τὰς ἀμάξιας του. Οὐδὲν τούτων ἦτον ἀποκλειστικῶς ἀηδὲς διὰ τὴν ἀπόκεντρον ἐξοχὴν ἐκείνην, ἀλλ' ὁ Ἀλβερικ, παρισιανὸς αὐστηρὸς περὶ τὰ τοιαῦτα, δὲν ἠδυνήθη νὰ καταπνίξῃ θαυμαστικὸν ἐπιφώνημα ἀνελθὼν εἰς τὰ χεῖλη αὐτοῦ πρὸ τῆς θέας λαμπροῦ ζεύγους ἵππων χρώματος φαιοῦ σιδηροειδοῦς.

— ὦ! Φῆλιξ, φίλε μου, εἶναι ἀσυγχώρητον!

— Ἀσυγχώρητον; τί λοιπόν, σὲ παρακαλῶ;

— Αὐτὸ τὸ χρῶμα, φίλε μου· θὰ γείνηται γελοῖος μὲχρι μυκτηρισμῶν· εἰς Παρισίους εἶναι ἐντελὸς ἀπαράδεκτον.

Ἐκεῖνος δέ, μετὰ τῆς εὐερεθίστου ἐλικρινείας αὐτοῦ, ἀπήντησε:

— Καὶ φαντάζεσαι ὅτι τὸν ἔχω διὰ τοὺς Παρισίους, αὐτόν, τὸν παλαιόν μου ἵππον, τὸν Βερνίκ; ἀλλ' ἂν θέλω ἀμαξίαν διὰ τοὺς Παρισίους, θὰ ἔχω ζῶα 500 φρ. ἕκαστον, τὰ ὅποια θὰ παχύνω μὲ τριφύλλιον.

Ἐποκόμης ὕψωσε τοὺς ὤμους.

Ἀληθῶς εἶπεν ὁ Ραμβέρ οὐδέποτε ἔμεινεν ἀναπολόγητος· ἵνα γείνη τοῦτο ἔπρεπε ν' ἀπολιθωθῆ διὰ βίου.

Ἐοὐκ ἔλαττωσε, κεχωρισμένος τῶν ἄλλων, παρετήρει μεγαλοπρεπῆ πυρρὸν ἵππον κρακίνοντα ἐξ ἀνυπομονησίας ἐν τῷ σηκῷ αὐτοῦ.

Τότε πλησιάσασα ἡ κ. δὲ Ραμβέρ,

— Πῶς τὸν εὐρίσκετε; ἠρώτησεν, ὡς καὶ κατὰ τὸ γεῦμα ὀμιλοῦσα περὶ τῆς χώρας.

— Ὠραῖον, κυρία, πολὺ ὠραῖον ἀπήντησεν ἐκεῖνος μετὰ τόνου πραγματικοῦ, ἀλλ' οὐχὶ μέγα ἐνδιαφέρον ἐκφράζοντος.

— Ἐ, καλὰ, ἀνέκραξεν ὁ Φῆλιξ, μοὶ φαίνεσαι ἀνθρωπος οὐχὶ τὸσον ἀπειροσ τῆς ἵππασίας.

— Ἄ! ὀμιλῶ κατὰ τύχην, ἢ μᾶλλον κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Ὅτε ἐξήρχοντο τοῦ ἵπποστασίου, ὁ Ραμβέρ προέτεινε διὰ τὴν αὔριον θηρευτικὴν ἐκδρομὴν ἐπὶ τῆς ὄχτης τοῦ ποταμοῦ. Ἴσως, εἶπον πρὸς ἀλλήλους, θὰ ἐκκενωθῆ εἰς τὸν ἀέρα βροχὴ σφαιρῶν, καίτοι ἡ πετρωτὴ λεία κατέστη σπανιωτάτη ἐν τῇ χώρῃ.

— Ἄ! κύριοι, προσέθηκεν ὁ Φῆλιξ, μετὰ δέκα πέντε ἡμέρας θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Λάνδ, εἰς Οὐελλιές, ὅπου ἔχω ἕνα μικρὸν οἰκίσκον· θὰ ἰδῆτε· ἐκεῖ εἶναι γῆ τῆς ἐπαγγελίας διὰ τοὺς θηρευτάς· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ, αὔριον κυνηγοῦμον σχοινίλους, ἐν ἑλλείψει περδίκων· θὰ ἔλθῃς, Ἰωάννη, δὲν ἔχει οὕτως;

Ἐοὐκ ἔλαττωσε τὴν κεφαλὴν.

— Συγγνώμην, δὲν εἶμαι θηρευτής, καὶ ἠθελον ἐντραπῆ ἐνώπιον ὄλων ὁμῶν· ἐὰν τὸ ἐπιτρέψῃς, θ' ἀναδιφήσω κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τὴν βιβλιοθήκην τοῦ πύργου.

— Ὅπως ἀγαπᾷς· ἀπήντησεν ὁ Φῆλιξ, παρωξυσμένος πως· ἀλλὰ, μεταξύ μας, φίλε μου, εἶσαι ἀληθινὰ πολὺ Διδάσκαλος, ἀληθινὰ!

Πρὸς τοῦτο ὁ Ἰωάννης ἀπεκρίνατο ἡρεμῶς:

— Τί νὰ γείνη, ἀγαπητέ μου· γίνεται τις ὅχι ὅ,τι θέλει, ἀλλ' ὅ,τι δύναται νὰ γενῆ.

Ἐτερος τῶν πυργοδεσποτῶν ἐθεώρησε πρέπον νὰ ἐπιδείξῃ ἐνδιαφέρον πρὸς αὐτὸν τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ.

— Σκοπεύετε ν' ἀφιερωθῆτε εἰς τὴν διδασκαλίαν, κύριε;

Ἐοὐκ ἔλαττωσε, ἀπὸ τῆς ἐκφράσεως τῆς ἐρωτήσεως.

— Ὅχι, κύριε.

— Ὅχι; ἀλλὰ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, πῶς λοιπόν εἴσθε διδάσκαλος;

Τὸ λᾶθος διεπράχθη ἤδη, προσεπάθησεν ὅθεν νὰ ἐλαττώσῃ αὐτὸ κατὰ τὸ δυνατόν.

— Παροδικῶς, κύριε· πράγματι εἶμαι φοιτητής.

— Ἄ, φοιτητής; . . . εἰς ποίαν ἐπιστήμην;

— Εἰς τὴν ἰατρικὴν, κύριε.

— Ἄ, εἰς τὴν ἰατρικὴν· τώρα . . . ἐγὼ νομίζω . . . ἀλλ' αὐτὸ εἶναι ζήτημα καλαισθησίας ἀτομικῆς· ἐγὼ προτίμησα νὰ σπουδάσω τὰ νομικὰ· ἀπεφοίτησα ἐν Τολώσῃ· ἐκῆμετε λᾶθος, κατ' ἐμέ· ἔπρεπε νὰ σπουδάσητε τὴν νομικὴν.

— Τὴν ἐσπούδασα, κύριε· εἶπεν ὁ Ἰωάννης μειδιῶν.

— Λοιπόν . . . εἴσθε . . . τελειόφοιτος . . .

— Ὅχι, εἶπε, διστασας ἐπὶ στιγμὴν· εἶμαι . . . διδάκτωρ.

Ἐοὐκ ἔλαττωσε, ἀπὸ τῆς ἐκφράσεως τῆς ἐρωτήσεως.

— Οὕτω λοιπόν . . . εἴσθε διδάκτωρ τὰ νομικὰ; τὰ συγχαρητήριά μου, νεανία μου! φαίνεται ὅτι ἐργάστητε λαμπρὰ.

— Ἄ! εἶπε νωχελῶς ὁ ἵπποκόμης Ἀλβερικ· μήπως τάχα ἀπαιτοῦν ἐργασίαν τὰ νομικὰ; ἐν μ' ἐλέγετε φιλολογίαν, τοῦλάχιστον . . . ἐκεῖνο διαφέρει.

Ἡ κ. δὲ Ραμβέρ ἐσκέφατο ὅτι ἤλθεν ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἔδει νὰ προξενήσῃ χαρὰν εἰς τὸν Ἰωάννην.

— Φρονῶ ὅτι ἐὰν ὁ κ. Δαήλ ἐπρόφθανε μὲχρι τοῦδε, θὰ ἐλάμβανεν ἐπίσης ἀπολυτῆριον φιλολογικῶν σπουδῶν.

— Ἀλλὰ ἐπρόφθασα ἤδη, κυρία· εἶπεν ὁ νεανίας ἐρυθριῶν ὀλίγον.

Τότε ὁ Φῆλιξ ἀνεσιρτήσεν.

— Ἀλήθεια! καὶ εἰς αὐτὸ εἶσαι τελειόφοιτος; . . .

— Λοιπόν, ναί, καλέ μου φίλε.

Γενικὴ μεταβολὴ ἰδεῶν! ὅλαι αἱ γυναῖκες ἐστράφησαν πρὸς τὸ ἐκτακτὸν ἐκεῖνο φαινόμενον, ἡ δὲ Ἰωάννα προσεπάθησε ν' ἀποκρούσῃ τὴν ἀκουσίαν αὐτῆς

συνοφρώσιν, ἐνῶ τοῦ ἔρκουσι τῶν ὀδόντων αὐτῆς διέ-
φρουρον αἱ ἐξῆς λέξεις :

— Λοιπὸν ἠπατώμην ;

V.

Διέρρευσε ἐβδομάς, καθ' ἣν ἡ κ. δὲ Ραμβέρ δι' εὐ-
γενῶν φροντίδων καὶ περιποιήσεων κατώρθωσε νὰ δια-
ἀνοιξῆ κατὰ μικρὸν τὴν κεκλεισμένην τοῦ ξένου
ψυχὴν.

Ἡ εὐγενὴς φύσις τοῦ νεανίου δὲν ἠδυνήθη νὰ τη-
ρηθῆ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τῆς γλυκείας ἐπιδράσεως τῆς
θελκτικῆς ἐκείνης γυναικός, ἥτις εἰσέδουσε μέχρι τῶν
βαθυτάτων αὐτοῦ διαλογισμῶν. Ἀνεκφραστον εὐρί-
σκων θέλητρον ἐν τῇ μετ' αὐτῆς συνδιαλέξει, χάριν
αὐτῆς καὶ μόνης ἀρίστατο ἐνόησε τῆς συστηματικῆς
σιωπῆς, ἣν ἐτήρει πρὸ τῆς λοιπῆς ὁμυγῆρεως. Ἐπι-
λανθανόμενος δ' ἑαυτοῦ τότε, ἀπεκάλυπτεν αὐτῇ ἀ-
συναίσθητος τοὺς θησαυροὺς τῆς θερμῆς καρδίας του
καὶ τὸν ἠρωισμόν τῆς αὐγαπαρησίαις αὐτοῦ. Ἀλλὰ
καὶ ἡ Λευκὴ ἀφ' ἑτέρου ταχέως ἐκυριεύθη ὑπὸ ζωηρᾶς
καὶ ἀγνῆς συμπαιδείας πρὸς τὸν νεανίαν ἐκείνον τὸν
ἀνυψοῦντα τὸ οὐκὸν φίλτρον εἰς ὕψη σχεδὸν εἰπεὶν ἄ-
γνωστα πρὸς τὴν φαύλην ἡμῶν ἐποχὴν. Ἀφ' ἑτέρου
ὑπῆρχε καὶ τι τὸ θίγον καὶ κεντοῦν τὴν περιεργίαν
αὐτῆς: ἡ εὐνόητος ὑπαρξίς μυστικοῦ πολυδακρύτου ἐν
τῷ βῆθει τῆς σταθερᾶς ἐκείνης βουλήσεως, μυστικοῦ
ὄπερ παρεμόρφου τὸν φίλον αὐτῆς. Ἐπεθύμησε λοιπὸν
νὰ μῆθη τὸ μυστικὸν τοῦτο, πεποιθὺα ὅτι δὲν θὰ
ἠδυνάτει νὰ ἐπιχύσῃ βάλσαμον, ἐάν, ὡς διέβλεπεν,
ἦτο τραῦμα ἐρωτικόν. Ἀλλ' ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἰω-
άννου οὐδέποτε μέχρι τοῦδε εἶχε προβῆ εἰς ὁμολογίαν,
ἡ δὲ ἀγαθὴ καὶ ὅλως ἀριλοκερδῆς φίλη οὐδεμίαν δυσ-
τυχῶς εἶχεν ἐλπίδα ἐπιτυχίας κἄν ἔτι ἐπεχειρεῖ ἐκ-
θιασμοῦν τοῦ μυστικοῦ χάριν αὐτῆς τῆς εὐδαιμονίας
τοῦ ἀνδρὸς πρὸς ὃν τσαυτὴν συνέλαβεν ἀγνὴν συμ-
πάθειαν.

Ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν οἱ προσκεκλημένοι ἀμφότερων
τῶν φύλων ἔλαβον τὴν πρὸς τὰ ἴδια ἄγουσαν ἐκαστος.
Τὴν πρωίαν δ' ἐκείνην ὅτε ὁ Φήλιξ εἶχε μεταβῆ εἰς
τὸ κινήγιον μετὰ τοῦ ὑποκόμητος, ὅστις μόνος ἔμει-
νεν, ἡ κ. δὲ Ραμβέρ παρουσιάσθη πρὸς τὸν Ἰωάννην
φέρουσα πῖλον θαυμασίως καλλύνοντα τὴν μορφήν
αὐτῆς.

Τείνουσα δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν μικρὰν καὶ εὐσχαρον
χεῖρά της,

— Ἀγαπητὴ κύριε, τῷ εἶπεν, ἀναγκάζομαι νὰ
σᾶς καλέσω διὰ μίαν ἀγγαρείαν.

— Ἀγγαρείαν ; διατάξατε, κυρία.

— Ναι! φαντασθῆτε ὅτι ὅλοι μ' ἐγκαταλείπουσι
σήμερον, καὶ τὸ κἀκὸν παρὰδειγμα ἔδωκεν ὁ σύζυγός
μου αὐτός· ἀρχίζει νὰ προτιμᾷ ἀπ' ἐμὲ τοὺς ὄρτυγας
τοῦ φθιναπώρου· ὁ κ. ὑποκόμης ἠκολούθησεν αὐτόν· ἡ
μήτηρ μου ἔχει ἠμικρανίαν, ἡ δὲ Ἰωάννα εἶναι ὠργι-
σμένη μαζύ μου· λαμβάνετε τὴν καλωσύνην νὰ μοὶ
προσφέριτε τὸν βραχιονά σας διὰ μικρὸν περίπατον ;

— Πῶς λοιπὸν, κυρία, . . . ὀνομάζετε τοῦτο ἀγ-
γαρείαν ; . . .

— Σιωπὴ ! μὴ φιλοφρονήσεις, μὴ ἱπποτισμούς·
πρῶτον, δὲν εἰσθε εἰς τὴν ὑπόθεσιν· δεύτερον δὲ θὰ
μοὶ προξενεῖτε φόβον, διότι εἶμαι γυνὴ ὑπανδρὸς, καὶ
θὰ μ' ἐκάνετε νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ ὄρτυγοθηρία τοῦ
Φήλικος εἶναι ἀγνωτέρα ἢ ὁ ἰδικὸς μας περίπατος διὰ
μέσου τῶν ἀμανιτῶν τῆς ἐξοχῆς.

Ὁ Ἰωάννης ἀπήντησε φαιδρῶς πρὸς τὸν χαριεντι-
σμόν τοῦτον.

— Ἔστω ! εἶπεν, ἐμπρός, εἰς τὴν ἀγγαρείαν· πότε
φεύγομεν ;

— Ἀλλὰ . . . εὐθὺς τώρα, ἂν θέλητε.

Μετὰ πάροδον πέντε μόλις λεπτῶν ἡ κ. δὲ Ραμβέρ
στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχιόνος τοῦ Ἰωάννου ἐβυθίζετο
μετ' αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν πρώτων πυκνοφύλλων δένδρων
δαυλλίου τινός ὅπερ ὀνομάζεται « δάσος τῶν Μο-
ναχῶν. »

Τὸ δάσος τοῦτο τῶν Μοναχῶν ἦν ἀσθενὴς λειψάνον
γηρικοῦ τινος γιγαντιαίου δενδρώου ὃν παντοιοτρό-
πως περιέκοψεν ἡ ἀξίγη καὶ ἡ ὕνις ἐξεριζώσεν· ἐν
τῇ γραφικωτάτῃ χώρῃ ἐκείνῃ ἐκαποστύτες ὄλαι τοιού-
των γλαφυρῶν θυσάνων πυκνοφύλλων κορυφῶν εἰσιν
ἀραιῶς κατεσπαρμέναι ἀνά τὰς ὑπαιρείας τῶν εὐφύ-
των αὐτῆς λόφων· οἱ πλείστοι δ' ἐξ αὐτῶν ἀποτε-
λοῦνται ἐς μικρῶν, λεπτοφυῶν ἀλλ' εὐθαλῶν καὶ
καλλιφύλλων δρυῶν, ὧν αἱ παραφυάδες, παχέαι καὶ
ὀγκώδεις, πλατείως ἐπὶ τῶν ριζῶν ἐκτείνονται· ἐκεῖ
δ' ἔνθα αἱ παραφυάδες ἐξαφανίζονται, ἀνά μέσον τῶν
ρυπαρῶν βωλιτιδῶν, ταπεινῶν εὐρημάτων τῶν πτω-
χῶν. ἀνορθοῦνται τῆδε κάκεισε κεφαλαὶ ἡμέρων ἀ-
μανιτῶν.

Τὸ δάσος τῶν Μοναχῶν εὐρήται εἰς 600 περίπου
μέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως, παρὰ τὰ με-
θόρια ἀγροικίας ἄλλης σκιαζομένης ὑπὸ αἰωνοβίων
κορυμῶν καὶ φρασσούσης τρόπον τινὰ τὴν ὄχθην τοῦ Γα-
ρόννα.

Ἐξείθεν ἡ θεά, καίπερ οὐχὶ λίαν ἐκτεταμένη, ἦν
οὐχ ἦττον ἀξιοθαύμαστος· τὰ ὠροθόλα τοῦ ποταμοῦ
κύματα ἐκυλίσσοντο πρὸς νότον ἐν μέσῳ τῶν δύο ὄχθων
τῶν καταφύτων ὑπὸ λευκῶν καὶ αἰγείρων, ἐπιστεγα-
ζόμενα κατὰ τὸ ἀντίθετον ἄνδρον ὑπὸ δένδρων εὐρυ-
κλώνων καὶ ὑψηλῶν· πρὸς ἀνάπλου διευθυνόμενον τὸ
βλέμμα συνήντα τὴν γέφυραν τοῦ Λαϊῶρα, μέχρις οὐ-
ρανοῦ αἴρουσαι τὸ ὑψίδιμτον αὐτῆς τόξον πρὸς κατά-
πλου, βραχιόνα τοῦ ποταμοῦ ἐξαπλούμενον εὐρέως,
ἐν ᾧ ὑπὲρ αὐτὸν διηνοίγετο εὐρὺς ὁ ὀρίζων, τοῦ Ἀζέν·
σκωληκόδροτα δὲ τινὰ βῆθρα ἐσήποντο αἰωνίως προ-
σηλωμένα ἐντὸς τῶν ὑδροχαρῶν φυκῶν.

(Ἀκολουθεῖ).

(Μετάφρασις Κ. Α. Π.).